NİSAN-MAYIS-HAZİRAN 2024

şehir
kültür sanat

ISSN: 2548-0081

Süleyman Sağlam

Yusuf Özdemir

Kayseri'nin Seyyid ve Şerifleri

53

Kayseri Pastırmasının Özgünlük ve Üstünlüğüne Dair Arşiv Belgeleri

KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
www.kayseri.bel.tr

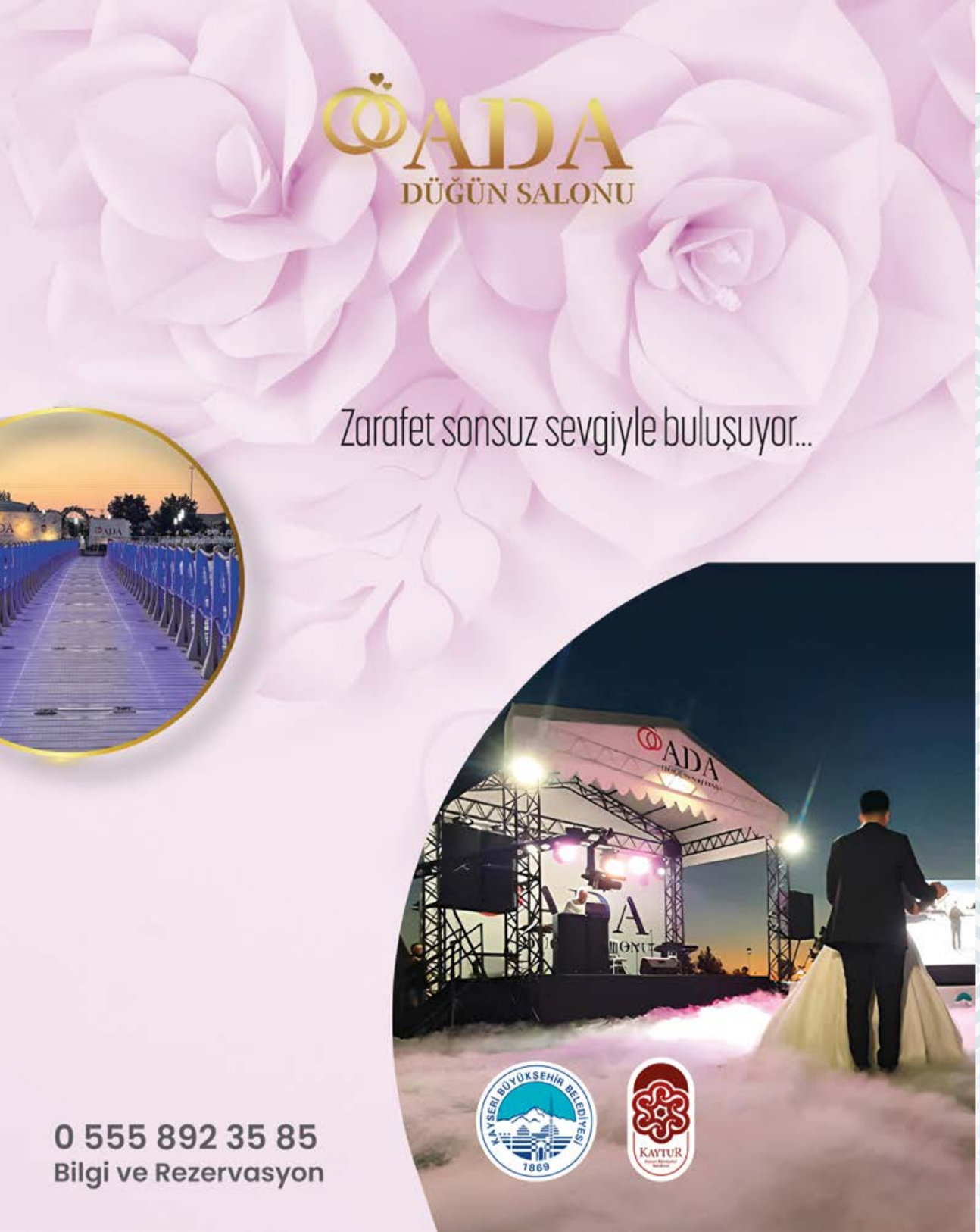

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT
2024 SAYI: 53 (NİSAN-MAYIS-HAZİRAN)
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ
Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU
Salih ÖZGÖNCÜ
Erkan KÜP
Mustafa ERDOĞDU
Gürcan SENEM
Fehmi GÜNDÜZ

FOTOĞRAF KURULU
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ
Faik ÇİFTÇİ
Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
A. Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN
Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON
Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI
Dursun ÇİÇEK

İLETİŞİM
Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No. 72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr

şehir
kültür sanat

TASARIM
A. Deniz DOĞAN

BASKI
Orka Matbaacılık, İnecik Mah.
Çırağan Sk. No: 4 Melikgazi / KAYSERİ
info@orkamatbaa.com
T.: +90 352 322 17 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

F.: Dursun Çiçek

başkan...

Şehir'imizden Selamlar

Şehrin kuruluşunda ve sürekliliğinde insanın inanan ve düşünen bir varlık olmasının belirleyiciliği çok açık. Rahmetli büyük mimarımız Turgut Cansever, şehri şehir yapanın insanın bu idrak durumu olduğuna dikkat çeker ve bu idrakin inşamıza yön verdiğini belirtir. Bu sürecin inanma ve düşünce bağlamı insanın inanan ve düşünen bir varlık olmasını öne çıkardığı gibi şehirlerin de nasıl bir şehir olacağını tayin eder. İnsanın bu özelliğini sürdürmesi içinde yaşadığı şehrin de düşünen şehir olma niteliğini belirler. Düşünen şehir, kendini bir tarihe dolayısıyla bir hafızaya, bir dile, eşya ve hadiselerle ilgili bir idrake, sürekliliği olan bir geleneğe yaslarken, hayat ve dünya tasavvuruna dönüşmüş bir kültüre de uzanır.

Bu süreklilik şehirde bir kültür ve sanatsal etkinlikler süreci olarak tezahür eder. Yaptığınız bir kütüphane veya kültür merkezi, gerçekleştirdiğiniz kitap fuarları veya sanatsal sergiler, belli aralıklarla tekrarladığınız kültür ve sanat eksenli yarışmalar, yayımladığınız kitaplar ve dergiler bu tezahürün göstergeleridir.

Bu idrakle yeni sayımızla yeniden huzurlarınızdayız. Birbirinden güzel dosyalarımız ve kıymetli yazarlarımızla masalarınıza geldik.

Bu sayıda neler var?

İlk olarak şehrimizin sembolü Seyyid Burhaneddin ile ilgili bir yazıyla başlıyoruz. Mehmet Karaarslan şehir tarihimiz ve kültürümüz açısından da önemli bir vesika olan Ahmet Nazif Efendi'nin *Seyyid Burhaneddin Biyografisi*'ni hazırladı. İlgiyle okuyacaksınız.

Mehmet Çayırdağ hocamız bu sayıda *Selçuklular Döneminde Kayseri Medreseleri ve Tekkeleri*'ni yazdı. Şehir eğitim ve kültür hayatımız bakımından önemli bir yazı.

Osman Gerçek, *Kayseri'nin Seyyid ve Şeriflerini* yazdı. Muhittin Eliaçık hocamızın *Kayseri Pastırmasının Özgünlük ve Üstünlüğüne Dair Arşiv Belgeleri*'ni ilgiyle okuyacağınızı umuyorum. Kayseri'nin sembol ürünüyle ilgili önemli bir çalışma.

Muhsin İlyas Subaşı'nın şehrimizin en önemli simalarından rahmetli Aydın Karakimseli ve Akif Emre ile ilgili yazısı ve hatıraları, Ahmet Ulu'nun Yusuf Özdemir ile ilgili incelemesi çok önemli ve kıymetli.

Recep Kanalga'nın rahmetli Süleyman Sağlam ile sağlığında yaptığı söyleşi bu sayının önemli sürprizlerinden. Arşivlerde saklı kalan söyleşiyi böylelikle gün ışığına çıkarmış oluyoruz.

Kitabiyat bölümünde Dursun Çiçek hocamız şehrimizin önemli kültür insanlarından Abdullah Satoğlu'nun *Kayseri, Kayseri* kitabını değerlendirmiş. Şehir tarihimiz ve kültürümüz açısından bu kıymetli kitap için Abdullah Satoğlu hocamıza da ayrıca teşekkür ederiz.

Ayrıca dergimizin Anı-Yorum, Deneme, Kaybolan Meslekler, Kayseri Sofrası ve Kültürden bölümleri de dopdolu...

Bir sonraki sayıda buluşmak umuduyla hepinize bol kitaplı günler diliyorum...

Dr. Memduh Büyükkılıç
KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

İçindekiler...

PORTRE
Ahmed Nazif Efendi'nin Seyyid Burhaneddin Biyografisi
Mehmet Karaarslan
◉ 6

ŞEHİR VE EĞİTİM
Selçuklular Döneminde Kayseri Medreseleri ve Tekkeleri
Mehmet Çayırdağ
◉ 16

ŞEHİR TARİHİ
Kayseri'nin Seyyid ve Şerifleri
Osman Gerçek
◉ 26

ŞEHİR KÜLTÜRÜ
Kayseri Pastırmasının Özgünlük ve Üstünlüğüne Dair Arşiv Belgeleri
Muhittin Eliaçık
◉ 34

ANI-YORUM
Güzeli Görmek, Güzel Görünmektir
M. Akif Coşkun
◉ 40

DENEME
Şehirlerin Şahidi / Girişi Kapılar
Mete Sungur
◉ 44

SÖYLEŞİ
Süleyman Sağlam ile Kayseri Hatıraları
Recep Kanalga
◉ 48

ŞEHİR VE ŞİİR
Seyyid Burhaneddin'de Sonsuz Güller
Burhan Kale
◉ 58

KAYBOLAN MESLEKLER
Onlar, Son Leğenci Ustalarıydılar
Ahmet Sıvacı
◉ 60

ŞEHRİN YÜZLERİ
Aşıklık Geleneğinin Kayseri'deki Son Temsilcilerinden Yusuf Özdemir'in Hayatı ve Şiirine Dair Notlar
Ahmet Ulu
◉ 68

HATIRA
İki Can Dost
Muhsin İlyas Subaşı
◉ 74

KİTABİYAT
Kayseri! Kayseri! Kitabı ve Abdullah Satoğlu
Dursun Çiçek
◉ 80

SOFRA
Pöç
Şehir Kültür Sanat
◉ 86

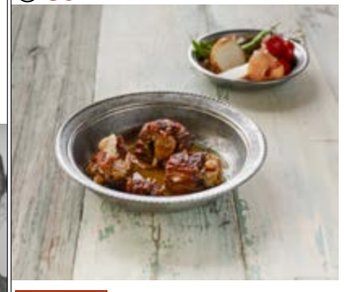

KÜLTÜRDEN
Haberler
Şehir Kültür Sanat
◉ 88

Ahmed Nazif Efendi'nin **Seyyid Burhaneddin Biyografisi**

Mehmet Karaarslan

Kayseri´nin ilim ve irfan hayatına damga vurmakla kalmayıp İslâm Âlemi´nde de tasavvuf dünyasında büyük bir şöhreti olan Seyyid Burhaneddin´in biyografisi hakkında Kayseri´nin ilk tarihçisi sayılabilecek şahsiyet Ahmed Nazif Efendi´nin bu mevzudaki çalışmasının ilim-irfan hayatımız için bir fikir verebileceği düşüncesi bu hacmi küçük çalışmaya şahsımı ittiğini ifade etmeliyim.

Merhum Mehmet Palamutoğlu´nun elinde bulunan yazma eserin fotokopisi ve kendi el yazısıyla transliterasyonlu metni şahsımı bu değerli çalışmayı gün yüzüne çıkarmaya sevk etti. Çünkü aşağıda mevzubahis edildiği gibi Erciyes Mecmuası neşirlerinde buradakinden bazı küçük farklılıklar bulunmaktadır ve her ikisi de merhum hem Ahmed Nazif Efendi´nin, hem de Mehmet Palamutoğlu´nun el yazılarının ve çalışmalarının nasıl olduğu hakkında okurlara fikir edinmesi imkânının verilmesi arzu edildi.

El yazması eseri dijitale aktaran Râşid Efendi Kütüphanesi memuru Hakan Akyüz´e teşekkür ederim.

Ahmed Nazif Efendi (M. 1860-1914), Osmanlıların son asrında Kayseri´de yetişmiş, müellif ve devletin mühim mahallî hizmetlerinde bulunmuş bir şahsiyettir.

O, Kayseri´nin Lalapaşa Mahallesi´nde dünyaya geldi. Babası Kayseri´de Müftü Kâtibi olarak bilinen şair Râşid Efendi'dir. Ahmet Nazif, babasının sağladığı imkânlar ve devrin şartları içerisinde tahsilini Kayseri´de tamamladı.

O, memuriyet hayatına Kayseri Ticaret Mahkemesi kaleminde başladı (M. 1879). İfade gücü ve hattaki istidadı ile dikkat çeken Ahmet Nazif, bir süre sonra Mukâvelât Muharrirliği (Noterlik) görevine getirildi. Bunu Kayseri Ticaret Mahkemesi ve Meclis-i İdare başkâtiplikleri izledi. Bu arada okullarda Hat Muallimi olarak derslere girdi. Daha sonra sırasıyla Aziziye (Pınarbaşı) ve Havza kaymakamlıklarıyla Bünyan Malmüdürlüğü, İdare-i Hususiye (Özel İdare) Müdürlüğü ve İncesu Malmüdürlüğü görevlerinde bulundu. İncesu Malmüdürü iken vefat etti (24 Aralık 1914). Cenazesi Seyyid Burhaneddin Türbesi'nin doğusundaki aile kabristanına defnedildi.

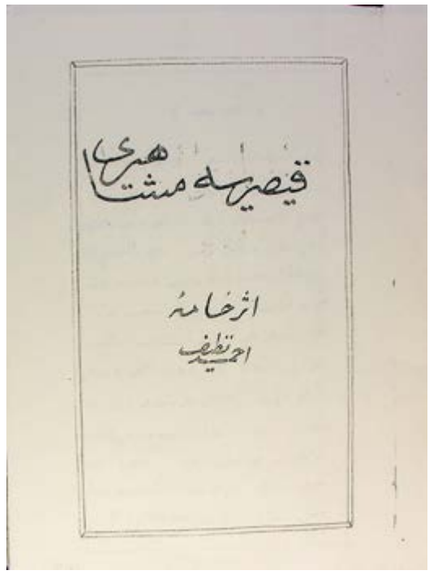

Ahmed Nazif Efendi´nin Eserleri

Ahmed Nazif Efendi´nin bilinen üç kitap ve risalesi mevcuttur.

1. *Mir'ât-ı Kayseriyye*, Ahmed Nazif Efendi´nin en tanınmış eseridir. Kayseri Şehri´nin tabiî, iktisadî, demografik vs. coğrafyası ile tarihi yer almaktadır. Kayseri tarihini başlangıcından itibaren işleyen müellif, ağırlıklı olarak şehrin İslâm hâkimiyeti yani Selçuklular, Beylikler ve Osmanlılar devrini ele alarak R. 1251/M. 1836 senesine kadar olan vakalarını yazmaktadır. Eser, Kayseri Tarihi adı ile merhum Mehmet Palamutoğlu tarafından Latinize edilerek kısmen sadeleştirilmiştir.

2. *Kayseriyye Meşâhîri*, "Kayseri´ye Mensûb Meşâhîrin Terâcüm-i Ahvâli" adıyla Kayseri´deki ilk mevkute (periyodik) olan Erciyes Gazetesi´nde 16´sı neşredilen Kayserili 36 şahsın tercüme-i hâlleri yani hayat hikâyeleri ile eserlerinin yer aldığı biyografi derlemesidir. Eser, Kayseri Meşhurları adı ile Meserret-Haydar Ali Diriöz´ler tarafından sadeleştirilerek Latin harfleriyle neşredilmiştir.

3. *Sis Seyâhatnâmesi*, el yazması hâlinde Ahmet Nazif Efendi´nin Sis´e yolculuğunu anlattığı hacmi küçük eseridir. Serdar Kozan tarafından sadeleştirilerek neşredilmiştir.

Ahmed Nazif Efendi´nin ayrıca Erciyes Gazetesi´nde pek çok yazısı bulunmaktadır.

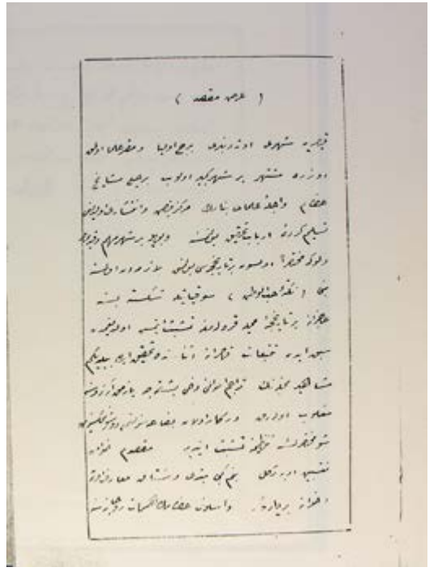

Seyyid Burhaneddin´in Biyografisi

Ahmed Nazif Efendi´nin Seyyid Burhaneddin hakkındaki biyografi çalışması Erciyes Gazete/Dergisi'nin hem Osmanlıca, hem de Latinize yayınında mevcuttur:

Osmanlıca olarak 13 Nolu, 5 Mart 1328 tarihinde yayımlanmış bulunan Erciyes Dergi/Gazetesi'nin "Teracim-i Ahvâl: Seyyid Burhaneddin-i Tirmizî Hazretleri" başlığı altında yer almaktadır.

Latinize olarak yayımlanmış bulunan "Terâcim-i Ahvâl: Seyyid Burhâneddîn Tirmizî Hazretleri" başlığı altında Erciyes Dergi/Gazetesi'nin 911-. sayfalarında yer almaktadır.

Ancak matbu olan nüsha ile eldeki yazma metin ve *Meşâhîr-i Kayseriyye* karşılaştırıldığında gazetede bazı

teferruatın yer almaması şeklinde biraz farklılıklar görülmektedir.

El yazması nüsha, III+9 yapraktan ibaret olup yazıldığı yer ve tarihe ait herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Ancak Kayseri´de ve makalelerin Erciyes Mecmuası´nda neşredilmesinden önce veya sonra kaleme alındığı tahmin edilebilir.

Makalenin hazırlanması

Karşılıklı konuşma ya da hitaplar metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için “” işareti içinde gösterilmiştir.

Eser metninde verilen Hicrî tarihler, TTK´nin sitesinden yararlanılmak suretiyle Miladî tarihe çevrilerek dipnotlarda gösterilmiştir.

Çalışmada yer alan dipnotlar müellif tarafından verilmişse (AN), hazırlayan tarafından ilave edilmişse (MK) rumuzuyla ve tamamen bibliyografyada yer alan eserlerden yararlanılarak verilmiştir.

Bibliyografya

Eser hazırlanırken kullanılan kitap, makale ve ansiklopedi maddeleri bu kısımda yer almaktadır.

Ahmed Eflâkî; *Âriflerin Menkıbeleri (Menâkıbü'l- 'Ârifîn)*, çev. Tahsin Yazıcı, C. I-II, Hürriyet Yayınları Büyük Klasikler-İslâm Klasikleri, İstanbul, 1973.

Ahmed Nazif Efendi; “Elyazılı varaka” [Râşid Efendi Kütüphanesi ve Vaziyeti] H. 24 Ramazân-ı Şerîf 1320/M. 25 Aralık 1902 tarihli, Râşid Ef. Ktp. 40 nr.

Ahmed Nazif Efendi; *Kayseri Tarihi (Mirat-ı Kayseriyye)*, haz. Mehmet Palamutoğlu, Kayseri Özel İdare Müdürlüğü ve Kayseri Belediye Birliği Yayını: 2, Kayseri, 1987.

Ahmed Nazif; “Sis Seyahatnamesi”, haz. Serdar Kozan, *Düşünen Şehir (Dergisi)*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayını, Sayı 8, Ocak 2019, S. 134-139.

Ahmed Nazif; *Kayseri Meşhurları (Kayseri Meşâhiri)*, haz. Meserret Diriöz - Haydar Diriöz, YAKTAŞ A.Ş. Yay., Kayseri, 1991.

Aktan, Ali-Tok, Özen (haz.); *Kayseri´nin 1910´lu Yıllarda Yayınlanan İlk Gazetesi Erciyes*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. Nr. 62, Kayseri, 2009. Genel Bilgiler, S. 1-5. Ahmed Nazif Efendi´nin tercüme-i hâli: S. 7-8.

Çayırdağ, Mehmet; “Ahmed Nazif Efendi”, *Kayseri Ansiklopedisi*, C. I, S. 54-55.

Erciyes (Gazetesi/Dergisi); Kayseri, R. 1326-1328/M. 1926-1928, Raşid Ef. Ktp. nr. 27320.

Kozan, Serdar; “Ahmet Nazif Efendi ve Yeni Bulunan Eseri: Sis Seyahatnamesi”, *Şehir Kültür Sanat*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayını, Aralık 2018, Sayı 24, S. 24-30.

Satoğlu, Abdullah; *Kayseri Ansiklopedisi*, KB, Ankara, 2002.

Tok, Özen; “Erciyes (Gazete-Dergi)”, *Kayseri Ansiklopedisi*, C. II, S. 186-189.

Metinde Kullanılan Transkripsiyon Alfabesi

(ا) A, a, E, e
(ا) Ā, ā
(ا) İ, i
(ۇ،او) (ا) O, U, o, u
(او) Ō, Ū, ō, ū
(ء) ’
(ي،اى) (ي) Ī, ī
(ب)B, b
(پ) P, p
(ت) T, t
(ث) S̱, s̱
(ج) C, c
(چ) Ç, ç
(ح) Ḥ, ḥ
(خ) Ḫ, ḫ
(د) D, d
(ذ) Ẕ, ẕ
(ر) R, r
(ز) Z, z
(ژ) J, j
(س) S, s
(ش) Ṣ, ṣ
(ص) Ṣ, ṣ
(ض) Ż, ż, Ḍ, ḍ
(ط) Ṭ, ṭ
(ظ) Z̧, z̧
(ع) ‘
(غ) Ġ, ġ
(ف) F, f
(ق) Ḳ, ḳ
(ك) K, k
(گ) G, g
(ڭ) Ñ, ñ
(ل) L, l
(و) V, v, w, w
(ه) H, h
(ى) Y, y

Çalışmada Kullanılan Bazı İşaretler

[] Tarafımızdan ilave edilen yerlerde kullanılmıştır. Meselâ [Kapak]

[] Giriş kısmını numaralandırmak için Roma rakamı kullanılmıştır. Meselâ: [Vr. II]

[] Varak numaralarını göstermek için kullanılmıştır. Meselâ: [vr. 5]

´ Özel isimlerde kesme işareti (´) için kullanılmıştır. Meselâ: Sâdât-ı Ḥüseyniyye´den

Çalışmada Kullanılan Kısaltmalar

AN	Ahmed Nazif
bkz.	bakınız
C	Cilt
H	Hicrî
haz.	hazırlayan
M	Miladî
MK	Mehmet Karaarslan
nr.	numara
nşr.	Naşir, neşreden
R	Rûmî
S	Sayfa
TTK	Türk Tarih Kurumu
vr.	Varak, yaprak

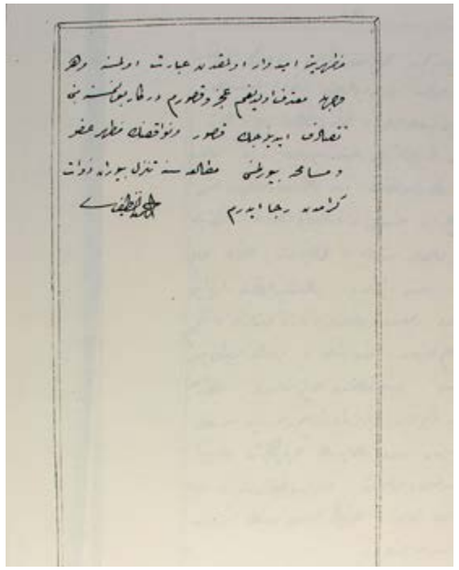

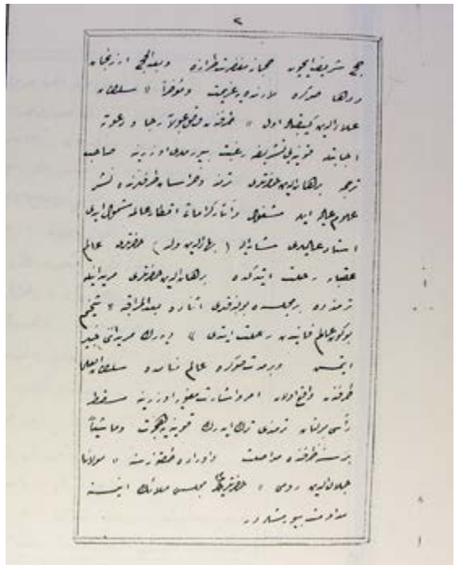

Transkripsiyonlu Metin

[Kapak Vr. I]
Ḳayṣeriyye Meşâhîri
Eser: Ḫâme-i
Aḥmed Naẓîf
[Vr. II]
‘Arż-ı Maḳṣad

Ḳayṣeriyye Şehri, öteden beri burc-ı evliyâ maḳarr-ı ‘ulemâ olmaḳ üzere müştehir bir şehr-i kebîr olup bir ḫaylî meşâyiḫ-i ‘iẓâm ve ecille-i ‘ulemâ-yı benâmıñ merkez-i feyż ü intişârı olduğu teslîm-kerde-i erbâb-ı taḥḳîḳ bulunmasına ve böyle bir şehr-i mühim ve ḳadîmiñ velev ki muḫtaṣaran olsun bir târîḫçesi bulunmaḳ lâzımeden olmasına mebni “nükte-i ḥubbü’l-vaṭan” sevḳiyâtıyla şikestebeste ‘âcizâne bir tarîḫçe-i maḥalliyye ḳaralamaġa teşebbüs̱ étmiş oldığımdan, sebḳ éden tetebbu‘ât-ı ḳâṣırâne es̱nâsında, taḥḳîḳ édebildigim meşâhîr-i maḥalliyyeniñ terâcim-i aḥvâlini daḫi başḳaca yazmaḳ ârzûsuna maġlûb olaraḳ, der-kâr olan biżâ‘asızlığımı düşünmeksizin şu muḫtaṣarıñ tanẓîmine teşebbüs̱ étdim. Maḳṣadım, ḫavâṣṣ-ı müntesibîn-i edebe degil, benim gibi mübtedî ve müştâḳḳ-ı ma‘ârif olan iḫvâna bir yâdigâr ve eslâf-ı ‘iẓâmıñ himemât-ı rûḥâniyyisine **[vr. III]** maẓhariyyete ümmîd-vâr olmaḳdan ‘ibâret olmasına ve her vechile mu‘terif oldıġım ‘acz ü ḳuṣûrum derkâr bulunmasına mebni, teṣâdüf edilecek ḳuṣûr ve nevâḳıṣıñ maẓhar-ı ‘afv ü müsâmaḥa buyurulmasını, müṭâla‘asına tenezzül buyuran ẕevât-ı kirâmdan recâ éderim.

Aḥmed Naẓîf

[vr. 1]

Seyyid Burhâne’d-Dîn Ḥażretleri

Ḫorâsân ve Tirmiẕ ṭaraflarında ve erbâb-ı ṭarîḳat lisânında “Seyyid-i Sırr-dân” ve beyne’l-ahâlî “Seyyid Burhâne’d-Dîn” ‘unvân-ı ‘âlîsiyle müştehir ve envâr-ı ḳudsiyye-i füyûżât ile müstenîr kibâr evliyâu’l-lâh´dan ve Sâdât-ı Ḥüseyniyye´den bir ẕât-ı ‘âlî-ḳadrdir.

Müşârün-ileyh ḥażretleri aṣlen Tirmizli olup serâ’ir-şinâsân-ı ‘âlem-i ġaybîniñ pîşvâsı “Mevlânâ Celâle’d-Din-i Rûmî” ḥażretleriniñ ḳısmen ḫwâce ve mürebbîsi olup Ḫażret-i Celâle’d-Dîn´iñ peder-i me’âlî-gevheri Sulṭânü’l-‘Ulemâ “Mevlânâ Behâe’d-Dîn Veled” ḥażretleriniñ bi’l-istifâża[1] müşârün-ileyh 615[2] târîḫinde îfâ-yı farîże-i **[vr. 2]** ḥacc-ı şerîf içün Ḥicâz-ı maġfiret-ṭırâza ve ba‘de’l-ḥacc Erzincân ve daha şoñra Lârende´ye ‘azîmet ve mu’aḫḫaran “Sulṭân ‘Alâe’d-Dîn Keyḳubâd-ı Evvel” ṭarafından vuḳû‘ bulan recâ ve da‘vete icâbetle Ḳonya´yı teşrîfe raġbet buyurmaları üzerine ṣâḥib-i tercüme Burhâne’d-Dîn ḥażretleri Tirmiẕ ve Ḫorâsân ṭaraflarında neşr-i ‘ulûm-ı ‘âliye ile meşġûl ve âṣâr-ı kerâmâtı aḳṭâr-ı ‘âleme meşmûl idi. Üstâd-ı ‘âlîleri müşârün-ileyh “Bahâe’d-Dîn Veled” ḥażretleri ‘âlem-i ‘uḳbâya rıḥlet étdikde Burhâne’d-Dîn ḥażretleri mürîdânıyla Tirmiẕ´de bir meclisde bulunduḳları es̱nâda ba‘de’l-murâḳabe: “Şeyḫim bu gün ‘âlem-i fânîden rıḥlet étdi!” diyerek mürîdânını ḫabîr itmiş[3] ve bir müddet ṣoñra ‘âlem-i menâmda Sulṭânü’l-‘Ulemâ ṭarafından vâḳi‘ olan emr ü işâret-i ma‘neviyye üzerine masḳaṭ-ı re’si bulunan Tirmiẕ´i terk éderek Ḳonya´ya hicret ve me’şiyyen bir sene ẓarfında muvâṣalat ve orada ṭoḳuz sene “Mevlânâ Celâle’d-Dîn-i Rûmî” ḥażretleriniñ meclis-i melâ’ik-enîsine müdâvemet buyurmuşlardır.

[vr. 3]

O ṣırada Ḳonya pây-i taḫtı´nda Rûm Memâliki ḥükümdârı bulunan Sulṭân ‘Alâe’d-Dîn-i Selçûḳî´niñ Burġaz Ḥiṣârı Muḥârebesi´ndeki muvaffaḳiyâtını taḳdîren Ḫalîfe “Mustanṣır Bi’l-lâh” cânibinden ihdâ ve isrâ buyurulan hedâyâ ile menşûr-ı ‘aliyyeyi îṣâle me’mûren Ḳonya´yı teşrîf buyuran “Şeyḫ Şihâbe’d-Dîn Sühreverdî” ḥażretleri kemâl-i iştiyâḳ ile Burhâne’d-Dîn ḥażretlerini ziyâret buyurduḳlarında müşârün-ileyh Sühreverdî ḥażretlerine ḳıyâm ve istifsâr-ı ḥâṭıra dâ’ir îrâd-ı kelâm étmediginden sebebini sû’âl édenlere: “Ehl-i ḥâl oññünde zebân-ı ḥâl gerekdir!” cevâbını vérmiş.[4] Ve bir gün de bi’l-münâsebe: “Ḫâlimi Şeyḫ Ṣalâḥa’d-Dîn´e, ḳâlimi Mevlânâ´ya bağışladım!” ta‘bîr-i laṭîfini âverde-i zebân-ı ḥaḳîḳat buyurmuşlardır.[5]

Ṭoḳuz sene ḳadar Ḳonya´da iḳâmet idüp bir gün ḥażret-i Mevlânâ´ya ḫaber vérmeksizin Ḳonya´dan müfâraḳat itmiş ve es̱nâ-yı râhda râkib oldıġı ḫayvânıñ ayaġı zedelenmesi üzerine Ḳonya´ya mu‘âvedetle Mevlânâ-yı müşârün-ileyhe i‘tiẕâr ve bir müddet daha iḳâmet étdikden ṣoñra Sulṭân ‘Alâe’d-Dîn´iñ **[vr. 4]** zevcesi Mâh-Perî Ḫâtûn ṭarafından Ḳayṣeriyye´de binâ ve inşâ idilen Ḫwând Câmi‘-i Şerîfi´yle ittiṣâlindeki medreseniñ müderrisligi ‘uhde-i ‘aliyyelerine tefvîż édilmek üzre Ḥażret-i Mevlânâ´nıñ muvâfaḳatına

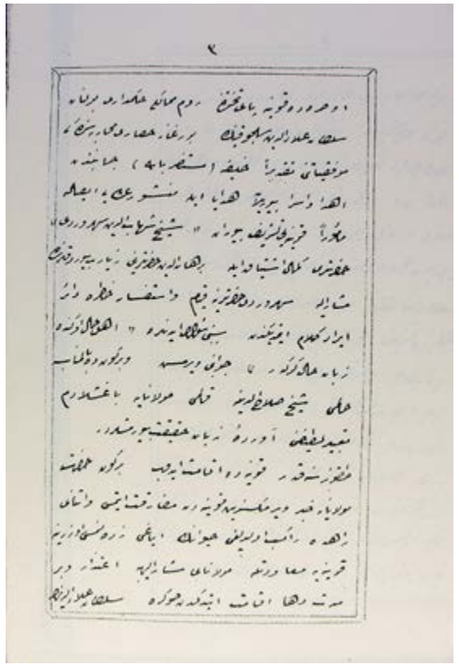

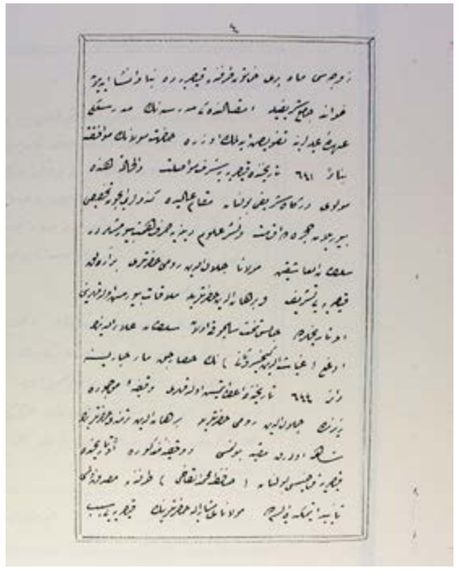

---

[1] Burhâne’d-Dîn Ḥażretleri, Sulṭânü’l-‘Ulemâ Mevlânâ Behâe’d-Dîn Veled ḥażretlerinden anlar daḫi Şemsü’l-E’imme Seraḫsî´den ve s̱âniyen Necme’d-Dîn Kübrâ ḥażretlerinden ve anlar da ‘Ammâr-ı Yâsir ve sâ’ire vâsıṭasıyla Ebu’n-Necîb ḥażretlerinden aḫẕ-i kemâl ve silsile-i nisbet-i aliyyelerini beş vâsıṭa ile Cüneyd-i Baġdâdî´ye îṣâl buyurmuşlardır. (AN)

[2] H. 615/M. 30 Mart 121818- Mart 1219. (MK)

[3] Hadise *Menâkıbü’l-Ârifîn´*de söyle nakledilir (C. I, S. 142144-.): Bahâ Veled hazretleri, Belh´ten hicret ettiği vakit bu Seyyid-i Sırdan da Tirmiz tarafına gider, orada inzivaya çekilir. Aradan bir müddet geçtikten sonra bir gün bilgi (marifet) vermekle meşguldür. Altı yüz yirmi sekiz senesinin Rebi-ül-âhır ayının on sekizinci günü (H. 18 Rebiülahir 628/M. 23 Şubat 1231) kuşluk vaktinde birdenbire:
“Yazık, yazık Şeyh´im, bu toprak âleminden temiz âleme göçtü!” diyerek şiddetle feryat edip çokça ağlar.
Orada bulunan cemaat, bu olayın gününü ve yılını hemen tespit ederler. Bundan sonra Rum diyarına geldiğinde Bahâ Veled hazretlerinin kendisinin bildirdiği günde öldüğünü öğrenir. Kalkıp cenaze namazını kılar. Taziyet törenini yerine getirir. O ülkenin bütün uluları kırk gün matem tutarlar. Kırkıncı günü ursundan sonra (yani ölümünden kırk gün geçtikten sonra) Seyyid-i Sırdan:
“Benim şeyhimin oğlu Celâleddin Muhammed´im yalnız kalmıştır, beni beklemektedir. Rum diyarına gitmek, yüzümü onun ayakları toprağına sürmek, onun hizmetinde kalmak ve şeyhimin bana bıraktığı bu emaneti ona teslim etmek bizzat bana farz olmuştur!” der…. (MK)

[4] Hadise *Menâkıbü’l-Ârifîn´*de söyle nakledilir (C. I, S. 152153-.): Abbasî Halifesi en-Nâsır li-dinillâh tarafından saltanat menşuru ile elçi olarak Şeyhülislâm Şihâbeddin Ömer Sühreverdî Bağdad´dan Anadolu Selçuklu Sultanı Alâeddin I. Keykubad´a gönderilir. Sühreverdî, Seyyid Burhaneddin´i de ziyaret etmek üzere yanına gelir. Seyyid bu sırada toprak üzerinde oturmaktadır. Seyyid hiç kımıldamaz; Şeyh uzaktan baş koyup oturur. Aralarında hiçbir söz geçmez. Şeyh ağlayarak kalkıp gider.
Müritleri ona:
“Aranızda hiçbir sual ve cevap vaki olmadı. Aranızda bir kelime de geçmedi. Sebep ne idi?” diye sorarlar.
Şeyh:
“Hâl ehli yanında, kal (söz) dili değil, hâl (beden) dili lâzımdır” der.
Şiir:
“*(Hakikati) görenin huzurunda susmak sana faydalıdır.*
Bundan dolayı (Kur´an-ı Kerim´de) “susunuz” (VII/ 204) hitabı geldi.
O hâlde git itaat etmek üzere bir şeyhin, bir üstadın emri gölgesinde sus.”
Zira o “hâl” olmaksızın yalnız “kal” ile gönlün müşkülleri çözülmez.
Sâhib Şemseddin ve arkadaşları şeyhten (Sühreverdî´den):
“Onu nasıl gördünüz?” diye sorarlar. O da:
“O mana incileriyle ve Muhammed (a.s.s.) hazretlerinin hakikat sırlarıyla dolu, apaçık (olmakla beraber) son derecede de gizli ve çok dalgalı bir denizdir ve zannetmiyorum ki bütün dünyada Mevlânâ Celâleddin hazretlerinden başka biri, onun hakikatine ulaşın ve onu anlasın” der. (MK)

[5] Hadise *Menâkıbü’l-Ârifîn´*de söyle nakledilir (C. I, S. 149150-): Yine yeryüzünde Tanrı´nın veliyesi ve Şeyh Selâhaddin´in kızı olan Fâtıma Hatun (Tanrı ondan, onun babasından ve kocasından razı olsun) rivayet eder ki:
Bir gün bizim evde Seyyid hazretleri şöyle buyurur: “Ben ‘hâl’imi şeyh Selâhaddin´e bağışladım, ‘kal’imi de Mevlânâ hazretlerine verdim.” (MK)

binâ'en 641[6] târîḫinde Ḳayṣeriyye´ye şeref-i muvâṣalat ve el-ḥâletü hâẕihî Mevlevî Dergâh-ı Şerîfî bulunan maḳâm-ı 'âlîde kendüleri içün taḫṣîṣ buyurulan ḥücrede iḳâmet ve neşr-i 'ulûm-ı dîniyyeye ṣarf u himmet buyurmuşlardır. Sulṭânü'l-'Âṣıḳîn Mevlânâ Celâle'd-Dîn-i Rûmî ḥażretleri bir aralıḳ Ḳayṣeriyye´yi teşrîf ve Burhâne'd-Dîn ḥażretleriyle mülâḳât buyurmuş olduḳlarını o târîḫlerde câlis-i Taḫt-ı Selçûḳî olan Sulṭân 'Alâe'd-Dîn´iñ oğlı "Ġıyâṣe'd-Dîn Keyḫusrev-i Ṣânî"´niñ Ḥıṣârcıḳ mâ'-i cârîsine dâ'ir 644[7] târîḫinde i'tâ itmiş olduḳları vaḳfiyye-i mevcûde zîrinde Celâle'd-Dîn-i Rûmî ḥażretleriyle Burhâne'd-Dîn-i Tirmiẕî ḥażretleriniñ şâhid olaraḳ muḳayyed bulunması ve vaḳfiyye-i meẕkûre o târîḫde Ḳayṣeriyye Ḳâḍîsı bulunan "Ḥâfıẓ Muḥammed el-Ḳâḍî" ṭarafından muṣaddaḳ olması te'yîd étmekde ise de Mevlânâ-yı müşârün-ileyh ḥażretleriniñ Ḳayṣeriyye´yi sebeb-i **[vr. 5]** teşrîfleri mu'ayyen degildir.[8]

Burhâne'd-Dîn ḥażretleri bir müddet Ḳayṣeriyye´de neşr-i 'ulûm-ı dîniyye ve tedrîs-i eḥâdîṣ-i nebeviyye ile meşġûl olup ḥalḳa-i tedrîsinde bulunan ṭullâb bir zemân 'ulûm-ı ẓâhiriyyedeki iḳtidâr-ı fevḳa'l-'âdesini aḳṭâr-ı 'âleme neşr ü i'lân ve istifâża-i feyż-i rûḥânî iden mürîdân daḫi ṭarîḳat-ı 'aliyyede kesb-i şöhret ü şân étmiş ve bu vechle müşârün-ileyh ḥażretleriniñ şöhret-i cihân-pesendânesi Memâlik-i Rûm´ı iḥâṭa eylemiş idi.

Müşârün-ileyh ḥażretleriniñ menâḳıb u kerâmât-ı 'aliyyeleri nâ-maḥdûd olup bir gün çârşûda giderken ḥadd-i nâ-şinâsıñ biri müşârün-ileyh ḥażretlerini istiḫfâfen: "Dâmeniñiz niçün egridir?" dimesi üzerine cevâben: "Siz aġzıñızı ṭoġrıldıñız da ṣoñra ḥalḳıñ ḳuṣûrını göriñiz!" diye buyurmalarıyla şaḥṣ-ı merḳûmuñ hemân aġzı egilmişdir.[9]

[vr. 6]

Menâḳıb-ı 'aliyyeleri cümlesinden biri de "*Irci'î*"[10] emr-i celîline ḳarşu "*Lebbeyk!*"[11]-zen-i muṭâva'at olacaḳları ân ve zemânı keşf édüp ḥidmet-i ṣûfiyânesinde bulunan ḥâdime ḥiṭâben: "Git Burhâne'd-Dîn vefât étdi, cenâze nemâzına ḥâżır olınız diye nidâ ét!" dimesi üzerine ḥâdim-i mûmâ-ileyh gider ve derûn-ı şehri geşt ü güẓâr ve bu ṣûretle nidâ ve 'avdet éder. Faḳaṭ emânet-i Rabbâniyye´niñ henüz ân-ı teslîmi ḥulûl étmemiş bulundıġından ḥâdim-i mûmâ-ileyh 'avdetinde müşârün-ileyh ḥażretlerini el-ân seccâde başında ṭâ'at ü 'ibâdetle meşġûl bulındıġını görünce müte'accibâne baḳaraḳ: "Ben emriñizi îfâ étdim efendim!" démesi üzerine müşârün-ileyh ba'de's-selâm bir rûy-i tebessüm irâ'e éderek: "*Setecudinî inşâ Allâhu mine'ṣ-ṣâbirîn*"[12] naẓm-ı celîlini ḳırâ'et ve re's-i mübâreklerini secde

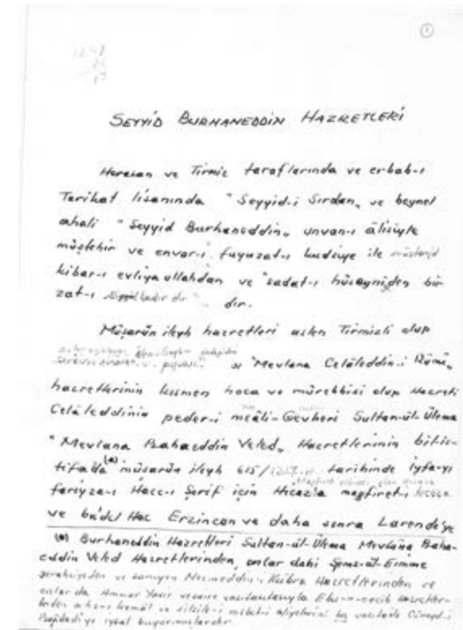

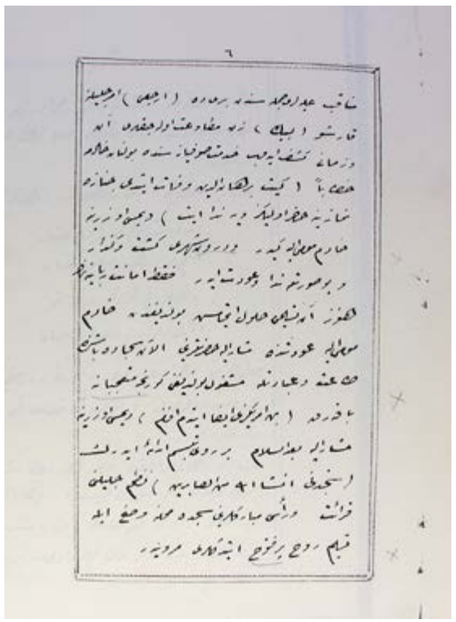

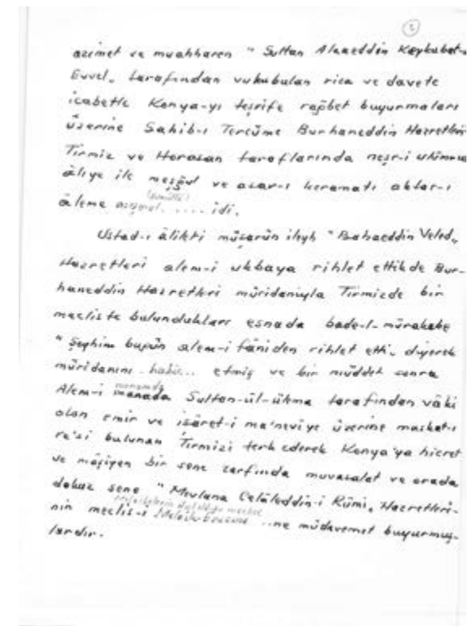

6 H. 641/M. 21 Haziran 12438- Haziran 1244. (MK)

7 H. 644/M. 19 Mayıs 12467- Mayıs 1247. (MK)

8 Ziyaretin sebebi *Menâkıbü'l-Ârifîn*´de söyle nakledilir (C. I, S. 160-162.):
Mevlânâ hazretlerinin Şam´da tam on yedi sene ilimle meşgul olduğu söylenir. Az zaman sonra Mevlânâ hazretleri Rum´a hareket eder. Kayseri´ye ulaştıkları vakit, ulu bilginler ve ârifler karşılamaya giderler, onu ağırlarlar.
Sâhib İsfahanî, Mevlânâ´yı sarayına götürmek ister; fakat Seyyid Burhaneddin:
"Büyük Mevlânâ Bahâ Veled´in âdeti medreseye inmekti" diyerek Mevlânâ´nın saraya gitmesine müsaade etmez.
Mevlânâ hazretleri kalabalıktan kurtulup yalnız kalınca Seyyid hazretleri inayet yolu ile:
"Tanrı´ya hamd ve minnet olsun ki bütün zâhir ilimlerde babandan yüz misli ileridesin, fakat ledün ilminin incilerini de açıklaman için bâtın ilimlerine de dalmanı istiyorum. Benim arzum, senin benim önümde bir halvet çıkarmandır" buyurur.
Mevlânâ, Seyyid´in bu isteğini samimiyetle kabul eder.
Seyyid:
"Yedi gün halvet et" der.
Mevlânâ:
"Yedi gün azdır, kırk gün olsun" buyurur.
Seyyid bir hücre hazırlar, Mevlânâ´yı bu hücrede halvete oturtur; hücrenin kapısını da çamurla kapar. Derler ki hücrede bir ibrik su ve birkaç arpa ekmeğinden başka hiçbir şey yoktur. Kırk gün sonra Seyyid hücrenin kapısını açıp içeri girince Mevlânâ´yı düşünce köşesinde tam bir huzur içinde, başını hayret yakası içine sokmuş, bâtın âleminin düşüncelerine yönelmiş, mekânsızlık âleminin şaşılacak şeylerini müşahede ile meşgul ve: "*Nefislerinde de ibretler vardır, bunu görmezler*" [*Kur'ân*, LI, 21] sırrına dalmış bir vaziyette görür. (MK)

9 *Âyîne-i Seyyid-i Sırr-dân* Aḥmed Remzî-i Mevlevî (AN)
Hadise *Menâkıbü'l-Ârifîn*´de söyle nakledilir (C. I, S. 147.):
Hudâvendigâr Celâleddin-i Rûmî hazretlerinden nakledilmiştir:
Seyyid Burhaneddin hazretleri bizim medresenin hücresindedir. Bir gecede seksen defa yüce Tanrı kendisine gözükür ve her defasında Seyyid çığlık kopararak yakarışlarda (münacât) bulunur.
Yine bir gün Seyyid medreseden çıkmış, büyük bir cezbe ile koşarak gitmektedir. Feracesinin eteği yerde sürüklenmektedir.
Celaleddin-i Rûmî:
"Nerelere gidiyor?" diye arkasına takılır.
Birdenbire aklı başında bir adam Seyyid´in karşısına çıkar ve ona:
"Ey derviş feracenin kenarını düzelt!" der.
O da:
"Benim umurumda değil, sen kendi ağzını düzelt!" diye buyurur.
Derhâl Seyyid ile alay eden bu adamın ağzı çarpılır. Feryat ederek başını Seyyid´in ayağına koyar. O anda ağzı tekrar düzelir.

10 *Kur'ân-ı Kerîm*: Fecr sûresi LXXXIX/28. âyetin başı: "*Dön!*" demektir. Kastedilen ise âyetin tamamıdır: { ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً } Meâli: "*Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön.*" (MK)

11 Lebbeyk, "buyur, emret" demektir. (MK)

12 *Kur'ân-ı Kerîm*: Saffât sûresi XXXVII/102. âyetin son kısmının meâli: "*İnşallah beni sabredenlerden bulursun*." (MK)

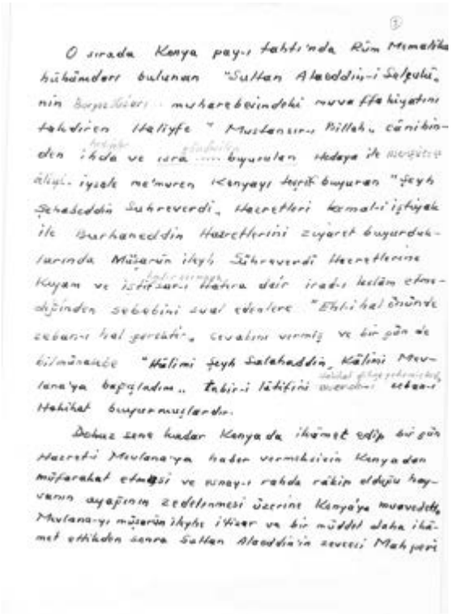

O sırada Konya payı tahtında Rûm Memâlikinin hükümdarı bulunan "Sultan Alaeddin-i Selçuki"nin Bergüzâr muharebesindeki muvaffakiyetini tahdîren "Halîfe" Müstansır Billâh'a cânibinden ihdâ ve irsâ ..... buyurulan hedâya ile müşârün-ileyh-i iyzak memûren Konya'yı teşrîf buyuran "Şeyh Şehâbeddin Suhreverdî" Hazretleri kemâl-i iştiyâk ile Burhaneddin Hazretlerini ziyâret buyurduklarında Müşârün ileyh Suhreverdî Hazretlerine Konya ve istîsârı Hakkına dâir irâd-ı kelâm etmekdeğinden sebebini su'âl ederlere "Ehl-i hâl önünde zebân-ı hâl gerektir" cevâbını vermiş ve bir gün de bilmâneuke "Hâlimi Şeyh Salahaddin, Kâlimi Mevlânâ'ya bırakıldım.. Tabîr-i Tâ'dîfîne [illegible] ukbâ Hakikat buyurmuşlardır.

Dokuz sene kadar Konya'da ikâmet edip bir gün Hazretli Mevlânâ'ya haber vermeksizin Konya'dan müfârakat etmesi ve ninâ-yı rahda râkip olduğu hayvanın ayağının zedelenmesi üzerine Konya'ya mevâdd, Mevlânâ-yı müşârün ileyh i'âre ve bir müddet daha ikâmet etmekden sonra Sultan Alaeddin'in zevcesi Mahperi

Hatun tarafından Kayseri'ye de bina ve inşâ edilen Hunat Camii şerîfinde ittisâlindeki Medresenin Müderrisliği ulûm-u âliyelerine tefvîz edilmek üzere Hazretli Mevlânâ'nın muvaffakıyetine binaen 641/1243 tarihinde Kayseriye'ye Şerefi mevsûl-at [illegible] Mevlevî Dergâhı Şerîfi bulunan Makâm-ı âliye'de kendileri için tahsîs buyurulan Konya'da ikâmet ve neşr-i ulûm-u diniye'ye sarf-ı himmet buyurmuşlardır.

Sultan-ül-Âşıkîn Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî Hazretleri bir aralık Kayseriye'yi teşrîf ve Burhaneddin Hazretleriyle mulâkat buyurmuş olduklarını ve o târihlerde Cülûs-ı taht-ı Selçukî olan Sultan Alaeddinin oğlu "Gıyâseddin-i Keyhusrev-i Sânî"nin tahrîrle Mevlânâ'ya dâir 644/1246 târihinde ihdâ etmiş olduğu Vakfiye-i Mevcûd zîrinde Celâleddin-i Rûmî Hazretleriyle Burhaneddin-i Tirmizî Hazretlerinin Şâhid olarak mukayyed bulunmaları ve Vakfiye-i mezkûre o târihde Kayseriye Kadısı bulunan "Hâfız Muhammed El Gazî" tarafından muvaddak olmak kayıd etmekle ile de Mevlânâ-yı Müşârün-ileyh Hazretleri

maḥalline vaż‘ ile teslîm-i rûḥ-ı pür-fütûḥ étdikleri mervîdir.

[vr. 7]

Müşârün-ileyh ḥażretleriniñ sünnet-i metrûkesi olmaḳ üzre el-ân Ḳayşeriyyece vefeyât-ı a‘yân vuḳû‘unda ṣalâ ḳâ‘idesi mer‘îdir.

Müşârün-ileyh ḥażretleriniñ eş‘âr-ı manẓûmesinden olmaḳ üzre:

“*Ey dûst ḳabûlem kun u cânem bisitân*
Mestem kun u ez her dû cihânem bisitân
Bâ her çi dilem ḳarâr gîred bî tû
Âteş be-vey ender ẕen u ânem bisitân”[13]

Ḳıṭ‘a-i ġarrâsını ḥâl-i iḫtiżârda bir evride-i zebân-ı ḥaḳîḳat buyurmuş olduḳları “*Ṣevâḳıb-ı Menâḳıbü’l-‘Ârifîn*” tercümesinde muḥarrerdir.[14]

[13] Müellifin imlâ ettiği rubaî aynen yukarıdaki gibidir. Ancak bu Farsça rubaînin imlâsındaki bazı hata ve kusurlar Diriöz´lerin sadeleştirilmiş metninde tashih edildiği şekilde aşağıdaki gibi yazılmıştır:
“*Ey dûst ḳabûlem kun u cânem bisitân*
Mestem ki u ez her dû cihânem bisitân
Bâ her çi dilem ḳarâr gîred bî tû
Âteş be-vey ender ẕen ez- ânem bisitân”
Rubaînin tercümesi de yine onların çalışmasından faydalanılarak verilmiştir:
“Ey dûst beni kabul et ve canımı al.
Beni kendimden geçir ve her iki dünyadan kurtar.
Sensiz, gönlümde karar tutan ne varsa,
Onu ateşe ver, beni ondan kurtar.” Ahmed Nazif; *Kayseri Meşhurları (Kayseri Meşâhiri)*, haz. Meserret Diriöz-Haydar Diriöz, S. 6. (MK)

[14] Hadise *Menâkıbü’l-Ârifîn*´de söyle nakledilir (C. I, S. 150151-.):
Hikâye: “*Bunları aklı başında olanlardan başkası düşünmez bile*” (Kur’ân, II/ 269) âyetinin erbabı olan has müritler şöyle rivayet ederler ki:
Seyyid hazretlerinin ömrü sona erince ve öteki dünyaya hareketi yaklaşınca, hizmetçisine bir desti sıcak su hazırlamasını emreder. Hizmetçi (biraz sonra gelip):
“Suyu ısıttım,” deyince Seyyid:
“O hâlde git kapıyı muhkemce kapa ve dışarıda: ‘Garip Seyyid dünyadan göçtü!’ diye bir salâ ver” der.
Hizmetçi:
“Ben de ne yapacak diye başımı ibadethanenin kapısına koyup gözetledim: Seyyid kalktı abdest aldı, gusletti, elbisesini giydi, ecel kadehini içerek evin bir köşesinde kıvrıldı ve: Gökler temizdir, feleklerde olanların hepsi temizdirler. Temiz ruhlar ve temiz ruhlu hepsi hazırlanmışlar. Ey bana bir emanet veren hâzır ve nâzır Tanrı! Lûtfedip gel, bu emaneti benden al, ‘*İnşallah beni sabredicilerden bulursun*’ (Kur’ân: XXXVII/ 102)” diye bağırdı ve göçmeye hazırlanıp dedi:
Şiir:
“*Ey dost, beni kabul et ve canımı al.*
Beni mest edip her iki dünyadan al götür.
Sensiz her ne ile gönlüm rahat ediyorsa içime ateş koy, benden onu al.”
Ve canını Tanrı´ya teslim etti” diye anlatır.
Bunun üzerine hizmetçi çığlık kopararak elbiselerini yırtar. Seyyid´in ölüm haberi Sâhib Şemseddin´e ve ileri gelenlere ulaşır ulaşmaz feryad

Müşârün-ileyh Burhâne’d-Dîn ḥażretleri Ḳayşeriyye Ḳaṣabası´nıñ şarḳ-ı cenûbî cihetinde ve şehriñ ḳıyısında Burhâne’d-Dîn Ḳabristânı dinilen ḳabristânıñ öte başında türbe-i maḫṣûṣasında defîn-i ḫâk-i ġufrân olup türbe-i **[vr. 8]** ‘aliyyeleri 1309[15] târîḫine ḳadar üzeri açıḳ ve ṭarz-ı ‘atîḳ iken sene-i merḳûme evâ’ilinde devren Ḳayşeriyye´ye gelen Anḳara Vâlîsi ‘Âbidîn Paşa ṭarafından vuḳû‘ bulan inhâ ve iş‘âr üzerine Evḳâf Ḫazînesi´nden otuz biñ ġuruş ṣarfına me’ẕûniyyet vérilerek 8 Şevvâl sene 310 ve 12 Nisan sene 309[16] târîḫinde müceddeden inşâ ve ikmâl olunmuşdur.

Türbe-i şerîfe-i meẕkûreniñ târîḫ-i inşâsını mübeyyin olmaḳ üzre erbâb-ı iḳtidâr ṭarafından müte‘addid ḳıṭ‘a ve tevârîḫ naẓm ü inşâ olunmuş ise de bunlarıñ içinde en rengîn ve münteḫab olanları ber-vech-i zîr derc olundu:

İşbu Ḳayşeriyye Mutaṣarrıfı Nâẓım Paşa ṭarafından naẓm édilüp türbeniñ ḳapusı üzerinde maḥkûk bulunan ḳıṭ‘a şudur:

“*Farṭ-ı âdâb ile gir zâ’ir-i muḥliṣ ki budur*
Merḳad-i muḥterem-i Ḥażret-i Burhâne’d-Dîn
Çeşm-i ‘irfânıña kuḥl ister iseñ olmalısın
Cebhe-sây-ı ḳadem-i Ḥażret-i Burhâne’d-Dîn”[17]

[vr. 9]

Târîḫ

“*Oḳu târîḫin edeble kerem-i Pâdişeh´iñ*
Çoḳ laṭîf oldı binâ Türbe-i Burhâne’d-Dîn”[18]

1310[19]

Târîḫ-i Diger

“*Tâm târîḫi yazılsun zer ile*
Parlasun Türbe-i Burhâne’d-Dîn”[20]

1310 ■

edip saçlarını yolarak geldiler. Kayseri’nin (Dâru’l-feth) bütün büyük ve küçükleri başlarını açarlar. İmam ehli hakkında yaptıkları gibi, hâfızlar Kur´an okuyarak, şeyhler zikrederek, bilginler sarıkları perişan bir vaziyette ve okuyucular sela vererek, Seyyid´i kendi mübarek mezarlığına gömerler… (MK)

[15] H. 1309/M. 7 Ağustos 189125- Temmuz 1892. (MK)

[16] H. 8 Şevval 1310/R. 13 Nisan 1309/M. 25 Nisan 1893. (MK)

[17] Kayseri Meşhurları´ndaki not aynen şöyledir:
Bu kıt’anın târihle bir alâkası yoktur. Meali şöyledir.
“Ey ihlâs sahibi ziyaretçi! Burası, Hazret-i Burhâneddîn’in hürmete lâyık türbesidir. Büyük bir saygıyla gir. Eğer irfanının gözüne sürme çekmek istiyorsan, Burhâneddîn hazretlerinin ayağına, alnını sürmelisin.” Ahmed Nazif; *Kayseri Meşhurları (Kayseri Meşâhiri)*, haz. Meserret Diriöz-Haydar Diriöz, S. 7´den iktibasla. (MK)

[18] Bu târih ta‘miyelidir: (13031310=7+) Meali şöyledir:
“Padişah’ın lütfunun târihini edeble oku:
Burhâneddîn’in türbesi çok güzel (bir) bina oldu.” Ahmed Nazif; *Kayseri Meşhurları (Kayseri Meşâhiri)*, haz. Meserret Diriöz-Haydar Diriöz, S. 7´den iktibasla. (MK)

[19] H. 1310/M. 26 Temmuz 189214- Temmuz 1893. (MK)

[20] Bu târihe tam denmesine rağmen (1311) çıkmaktadır. Ancak, “parlasın”daki ikinci elif imlâya dâhil edilmediği veya “hemze” hesaplanmadığı takdirde (1310) rakamı elde edilebilir. Meâli şöyledir:
“Tam târihi altınla yazılsın
Burhâneddîn’in türbesi parlasın.” Ahmed Nazif; *Kayseri Meşhurları (Kayseri Meşâhiri)*, haz. Meserret Diriöz Haydar Diriöz, S. 7´den iktibasla. (MK)

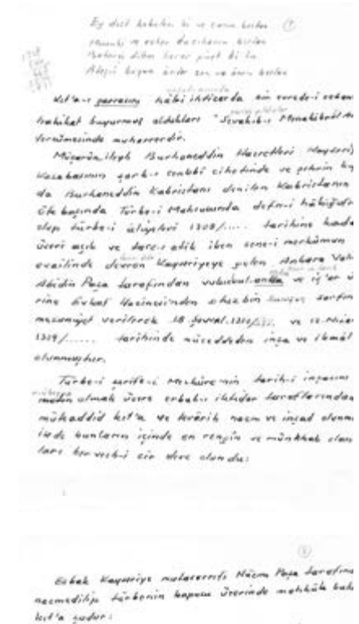

Selçuklular Döneminde Kayseri Medreseleri ve Tekkeleri

Mehmet Çayırdağ

MEDRESELER

XII ve XIII. yüzyıllarda Danişmendliler (Danişmendliler, bir Selçuklu beyliği oldukları için onları da bu döneme dâhil ediyoruz) ve Selçuklular döneminde Kayseri'de çok miktarda medrese inşa edilmiş ve bunların ihtiyaçları için geniş vakıf gelir kaynakları tahsis edilmiştir. Kayseri'de o dönemde hükümdarlar (sultanlar) ve hanedan üyeleri ile devlet adamları tarafından inşa ettirilen medreseler, bazen külliyelere dâhil yapılarak bazen de müstakil olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şekilde, bu dönemde çok miktarda medresenin faaliyette bulunması sebebi ile Kayseri aynı zamanda Darülilim ve Makarrıülema isimleri ile de anılıyordu. Burada belirtilmesi gereken önemli bir husus da şehirde bu yapıları yaptıranların, yapılmasına sebep olanların ve tamir ettirenlerin hanedana ait hanımlar olmasıdır.

Kayseri'de Selçuklular döneminde inşa edilmiş olan bu medreselerin, merkezinde Gıyasiye Medresesi ve Şifahanesi'nin bulunduğu, birbirine uzak olmayan bir üniversite kampüsü hâlinde yerleşmiş olduklarını görmekteyiz. Bunların yerlerini Şifahane'ye göre şu şekilde tarif edebiliriz: Şifahane'nin çok yakınında, hemen güneybatısında Avgunlu Medrese; kuzeyinde, biraz ilerisinde Hacı Kılıç Medresesi; batısında, Atatürk Bulvarı üzerinde Hoca Hasan Medresesi; güneyde, surlar dışında Gülük Medresesi; şehir surları içinde (İçerişar'da) Melikgazi Medresesi ve bunun güneyinde Hatuniye Medresesi; Şifahane'nin güneydoğusunda Cumhuriyet Meydanı (eski At Meydanı) kuzeyinde Sahibiye Medresesi; Sivas Caddesi üzerinde Çukur Cami civarında Ziyaiye Medresesi; Cumhuriyet Meydanı'nın güneydoğusunda, Kağnı Pazarı'nda Hunat Hatun Medresesi; bunun batısında, Yeni Kapı ve Zeynelabidin Türbesi arasında Yeni Kapı Medresesi; Hunat Külliyesi'nin güneydoğusunda Saraceddin Medresesi; sonradan Kapalı Çarşı içinde kalmış, Kale önünde Pervane Bey Medresesi; nihayet eski şehrin güneyinde Lala Muslihiddin Medresesi olarak belirtebiliriz. Bu medreselerin çoğunluğu zamanımıza kadar gelmiş olup bir kısmı yıkılarak ortadan kalkmıştır. Şimdi bunları kronolojik sıraya göre ele alalım:

Melikgazi Medresesi

Kayseri'de yapılan ilk medresedir. Kayseri'nin ilk büyük camisi olan bitişiğindeki Ulu Cami (Camiikebir) ile birlikte Danişmendli Devleti'nin üçüncü hükümdarı Melik Mehmet Gazi (1134-1143) tarafından inşa edilmiş-

Hacı Kılıç Medresesi

tir. 1205 yılında herhâlde depremden hasar gören cami ve medreseyi onaran Melik Mehmet Gazi'nin kardeşi Yağıbasan'ın oğlu, Kayseri Emiri Muzaffereddin Mahmud'un tamir kitabesi caminin kuzey duvarında bulunmaktadır.[1]

Medrese ve cami, şehrin yüzyıllar boyu zemininin yükselmesi sebebi ile çukurda kalmıştır. Medrese XX. asrın başlarına kadar tedrisatına devam ettiği hâlde, sonradan harabe hâline gelmiş ve 1964 yılında Belediye tarafından kalıntıları ortadan kaldırılarak güya caminin etrafı açılmıştır. Belediye, medrese içinde bulunan Melik Mehmet Gazi'nin türbesini kendisine göre tamir ederek ortada bırakmıştır. Burada bir kazı yapılıp medresenin temelleri ortaya çıkarılırsa Kayseri'nin bu ilk eğitim kurumunun planı tespit edilebilecektir.

[1] Halil Edhem (Eldem), Camikebir Kitabesi, ***Kayseri Şehri***, Yay. Prof. Dr. Kemal Göde, Kayseri 2011, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayını, No: 84, s. 36, 37.

Melik Mehmet Gazi, XVI. yüzyıl Osmanlı vakıf kayıtlarına göre, medreseye Germir ve Dibek köylerinin gelirlerini bağlamıştır.[2]

Hatuniye Medresesi

Melik Gazi Medresesi'nin hemen güneyinde bulunan bu medrese, XV. yüzyılda herhâlde yine depremle harap olduğundan, Dulkadiroğullarından Nasreddin Mehmet Bey tarafından Kayseri'de idarede bulunan hanımı Hatice (Mısır) Hatun adına 1432 yılında tamir ettirilmiş,[3] bu sebeple Hatuniye Medresesi ismini almıştır. Medrese dikkatle incelendiğinde, zeminden bir metre yukarısına kadar mükemmel işçilikle inşa edilmiş ilk yapının duvarları fark edilmektedir. Bu yapıya ait tezyinatlı taşlar duvarlara rastgele yerleştirilmişlerdir. İçte ise revaklar, Camikebir sütunları gibi, tamamen yıkılmış Roma-Bizans mabetlerinden alınan devşirme sütun ve sütun başlıkları ile inşa edilmiştir. Bu devşirme malzemeye bakarak bunların Dulkadiroğulları ve hatta Selçuklular zamanına kadar kalamayacağı, bu sebeple medresenin şehre ilk defa hâkim olan Danişmendlilere ait bir yapı olduğu kanaatine varılmıştır. Tabii eski kitabesi de bulunmadığından ilk yapıyı kimin yaptırdığı belli değildir. Medrese; revaklı, açık avlulu, tek eyvanlı klasik Selçuklu tarzında inşa edilmiştir.[4] Medresenin mülkiyeti bugün özel şahıslar elindedir.

Gülük Medresesi

Yine aslı Danişmendlilere ait olan bu medrese, şehrin batısına cami ile birlikte inşa edilmiştir. İlk inşa kitabesi bulunmamaktadır. Bu sebeple yaptıranın kim olduğu kesin olarak belli değildir. Ancak 1210 yılında, yukarıda bahsi geçen Danişmendli ailesinden, Camikebir'i tamir ettiren Muzaffereddin Mahmud'un kızı Atsız Elti Hatun tarafından imar edildiğine dair, o tarihte caminin kuzeydoğu köşesine ilave edilmiş taç kapısı üzerinde kitabesi bulunmaktadır.[5] Bazı araştırmacılar cami ve medreseyi Danişmendlilerin üçüncü hükümdarı Melik Mehmet Gazi'nin ölümünden sonra şehre bir müddet hâkim olmuş olan kardeşi Yağıbasan'ın yaptırmış olabileceğini ileri sürmektedirler. Atsız Elti Hatun, kitabede belirtildiği gibi Yağıbasan'ın torunu olmaktadır. Cami ve medrese Gülük

[2] Yasemin Demircan (Özırmak), ***Tahir ve Evkaf Defterlerine göre Kayseri Vakıfları***, Kayseri 1992, s. 9, 10.

[3] Halil Edhem, s. 97; Metin Sözen, ***Anadolu Medreseleri II***, İstanbul 1972, s. 149.

[4] Albert Gabriel, ***Kayseri Türk Antları***, Haz. Faruk Yaman, Kayseri 2008, s. 137-140.

[5] Halil Edhem, s. 44, 45; Sözen, ***Anadolu Medreseleri II***, İstanbul 1972, s. 93-95.

ismini, İlhanlı döneminde, 1335 yılında, yine bir depremle harap olan cami ve medreseyi onarıp buraya çok büyük bir vakıf arazi tahsis etmiş olan Gülük Şemseddin isimli kimseden almıştır. Caminin meşhur çini mihrabını da eski mihrabı üzerine bu şahıs inşa etmiştir.

Medrese ve caminin konumu dikkat çekicidir. Sanat tarihçileri, yüksek kemerlerle camiye açılan iki katlı medrese planını camiden eğitim görevi yapacak medresenin ayrılışına ilk örnek olarak göstermektedirler. Medresenin altta ve üste, hücre ve dershaneleri bulunmaktadır.

Külliyenin hangi dönemde yapıldığı belli olmayan

Hunat Medresesi

bir çifte hamamı ve Lale Devri'nde Kayserili Matbah Emini Hacı Halil Efendi'nin yaptırdığı bir çeşmesi de bulunmaktadır.

Lala Muslihiddin Medresesi

Eski Kayseri'nin güneyinde, surlar dışında bulunan, halkın Lale ismini verdiği cami, hamam, türbe ve medreseden ibaret külliyenin bir bölümü olan medrese kalıntıları da maalesef bugün toprak altında kalmış bulunmaktadır. Külliyenin kümbet-türbesinin hemen yakın güneyindeki boş alanda Belediyece 1980'li yıllarda yapılan bir hafriyatta, medrese binasının tonozları ve kemerleri ortaya çıkmış, daha sonra yine Belediyece bu kalıntılar toprakla örtülmüştür. Buradan yapılacak bir hafriyatla binanın büyük bir bölümünün ve planının ortaya çıkarılması mümkündür ve gereklidir. Yine XVI. yüzyıl Osmanlı vakıf kayıtlarında "Vakf-ı Medrese-i Lala" olarak geçmektedir.[6]

Külliye'nin yapılış tarihine dair kitabesi bulunmadığından (yok olmuş) inşa tarihini bilememekteyiz. Yine külliyeyi yaptırmış olan Lala Musluhiddin hakkında da malumatımız bulunmamaktadır. Ancak caminin ve türbenin mimari özelliklerinden (kemer aralarındaki devşirme malzemelerden) külliyenin XII. yüzyılın ikinci yarısında, erken Selçuklu döneminde inşa edildiği anlaşılmaktadır. Caminin gerçek kündekâri işçiliği ile yapılmış orijinal ahşap minberi bulunmaktadır. Cami ve hamam, yine XVI. yüzyıl vakıf kayıtlarında "Vakf-ı Cami-i Muhlisiddin (Musluhiddin) Lala Hattatin" ve "Hamam-ı Atabek (Lala)" olarak kayıtlıdır. Vakfın gelir kaynakları Salır, Oymaağaç, Karakaya, Akin ve Eyim köyleri ile merkezde ve çevrede bir kısım arazi olarak belirtilmiştir.[7]

Hoca Hasan Medresesi

Atatürk Bulvarı'nın (Hastane Caddesi'nin) Düvenönü'ne yakın kısmında, batıda, yeni binalar arkasında harap bir vaziyette bugün varlığını sürdüren medrese, yine Vakıflarca satılmış olduğundan bugün mülkiyeti özel şahıslar elindedir. Cami ve hamamla birlikte bir külliye olarak yapılmış olan medresenin 1193 tarihli büyük mermer kitabesi, şimdi Kayseri Müzesinde bulunmaktadır.[8] Külliyenin camisi cadde üzerinde iken bu caddenin genişletilmesi sebebi ile yıkılmış ve içeri çekilerek binalar arasına küçük bir mescit olarak inşa edilmiştir. Medresenin kuzeyinde bulunan ve Birlik Hamamı olarak bilinen hamamı ise 1990'lı yıllarda Belediye elemanları tarafından imar faaliyeti esnasında zemin üzerindeki kısmı yıkılarak ortadan kaldırılmış, temelleri toprak altında kalmıştır. Medrese ve hamam yeri bir an önce istimlak edilerek hafriyatları ve restorasyonları yapılmalıdır.

Anadolu Selçuklu sultanlarından II. Kılıç Arslan, 11 oğlunu memleketin önemli vilayetlerinde vali olarak görevlendirmişti. Bunlardan Nureddin Sultanşah'ı Kayseri'ye, büyük oğlu Melikşah'ı da Sivas ve Aksaray'a vali olarak göndermişti. Melikşah, babasının sağlığında saltanatı elde etmek için babası ve kendisine ait Sivas-Aksaray arasındaki kardeşi Sultanşah'la mücadeleye başlamıştı. Her defasında Kayseri'den geçerken kardeşini görüşmek üzere surlar dışına çağırıyor ve onu hile ile ortadan kaldırmayı düşünüyordu. Onun bu hilesini anlayan Sultanşah'ın yanındaki -babası II. Kılıç Arslan tarafından atabek olarak gönderilen- Vezir Hoca Hasan Melik Sultanşah'ı uyarıyor

[6] Demircan, s. 43.
[7] Demircan, s. 41-43.
[8] Halil Edhem, s. 29, 32; Sözen, s. 47.

ve ağabeyinin yanına gitmesini önlüyordu. Nihayet ağabeyinin sürekli ısrarlarına dayanamayan Sultanşah, Hoca Hasan'ın bütün ikazlarına rağmen kaleden çıkıp Melikşah'ın yanına gelmiş ve onun tarafından derhâl öldürülmüştür. Daha sonra Kayseri'nin içine giren Melikşah, kardeşini engelleyen Hoca Hasan'ı da bulup öldürtmüş ve cesedini sokağa attırmıştır. Ancak Kayseri'de hürmet edilen Hoca Hasan'ın cesedi halk tarafından buradan alınıp medresesindeki türbesine defnedilmiştir.[9]

Hoca Hasan'ın medrese kitabesinde, devrin âdeti gereğince, bu tarihte II. Kılıç Arslan tarafından veliaht seçilen ve onun ölümünden sonra Konya'da tahta geçen I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in adı hiç anılmıyor, Sultanşah da sultanlara has unvanla kaydediliyordu. Bunun sebebinin, diğer büyük kardeşler gibi Sultanşah'ın da babasının kararına itiraz etmiş ve küçük kardeşi Keyhüsrev'in sultanlığını tanımamış olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Gıyasiye Medresesi ve Şifahanesi

Kayseri'de çok önemli bir bina olan bu kompleksi kitabesine göre 1205 yılında Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev kız kardeşi Gevher Nesibe Hatun'un vasiyeti üzerine inşa ettirmiştir.[10] Bu sebeple binalar "Gevher Nesibe" ismi ile de anılmaktadır. Binalar doğuda medrese (tıp mektebi), buna bir koridorla bağlı şifahane (hastane) ve türbeden ibarettir. Hastane ve tıbbiyenin bu şekilde yan yana ve birbiri ile irtibatlı olarak düzenlenmesi, tarihte ilk örnek olmaktadır. Modern usulde olduğu gibi, tıbbiyede ders gören öğrenciler hemen hastane kısmına geçip tatbikatta bulunuyorlardı. Tarihte şimdiye kadar tıp eğitimi yalnız hastanelerde yapılıyor, burada tabipler usta-çırak usulü ile yetiştiriliyorlardı. Her iki bina da klasik Selçuklu medrese planında inşa edilmiş[11] olup hastaneye hamam ve hasta koğuşu gibi ilaveler yapılmıştır. Türbede herhâlde Gevher Nesibe Hatun yatmaktadır. Çünkü ağabeyi Keyhüsrev, Alaşehir Muharebesi'nde şehit olunca (1211) naaşı Konya'ya taşınmış, burada Alaaddin Camii avlusunda bulunan Selçuklu sultanlarının anıt kabirleri olan Kümbethane'ye konmuştur.

Selçuklular zamanında hastane olarak devam eden külliye, Osmanlı döneminde bu görevinden çıkmış, sade

Yeni Kapı Medresesi Kalıntıları

dinî medrese hâline dönüşmüştür. Nitekim XVI. Yüzyıl Osmanlı Vakıf Tahrirleri'nde "Vakf-ı Medrese ve Darüşşifa" olarak kayıtlı olup buraya Talas, Erkilet ve Efkere'nin ve bazı arazi ile hamamın (Sultan Hamamı, şehir içinde) gelirlerinin tahsis edildiği kayıtlıdır. Medrese ve darüşşifanın müderrisleri ve talebelerinden bahsedilen bu kayıtta hastane faaliyeti ile ilgili hiçbir bilgi bulunmamaktadır.[12] Bina bugün Kayseri Belediyesine ait Selçuklu Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Hunat Medresesi

Kayseri'de Selçukluların önemli bir bina grubu olan Hunat Külliyesi; cami, medrese, hamam ve türbeden oluşmaktadır. Binanın camisi olan Hunat Camii; kitabesine göre 1238 yılında, Sultan I. Alaaddin Keykubad'ın zevcesi, ondan sonra tahta çıkan oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in annesi Mahperi Hunat Hatun tarafından yaptırılmıştır.[13]

Anadolu Selçuklularının büyük sultanı I. Alaaddin Keykubat, 1220 yılında, ağabeyi I. İzzeddin Keykavus'un ölümü üzerine tahta çıkınca ilk seferini Alanya üzerine yapmıştır. Burayı kalenin Bizans Valisi'nden (Tekfur) anlaşma ile fetheden sultan, anlaşma maddeleri arasında olan Tekfur'un kızını da zevceliğe kabul etmesi şartı üzerine, Selçukluların Mahperi ismini verdikleri bu kızla evlenmiştir. Halk arasında daha çok Hunat (Huand, hanım) unvanı ile meşhur olan bu hanım, oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in sultan olduğu ilk yılda camiyi inşa ettirmiştir. Külliyeye dâhil olan medrese ve hamamın, yerleşim planı ve dilatasyonlara göre camiden daha önce yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple araştırmacılar caminin dışındaki bu yapıların Hunat Hatun'un kocası I. Alaaddin Keykubat tarafından yaptırılmış olduğunu

[9] Mehmet Çayırdağ, Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan ve Oğulları, Selçuklu Siyasi Tarihi (***Bildiriler, Uluslararası Selçuklu Sempozyumu***), Türk Tarih Kurumu Ankara 2014, s. 307-324.
[10] Halil Edhem, s. 43, 44.
[11] Gabriel, s. 68; Mahmut Akok, Kayseri'de Gevher Nesibe Sultan Darüşşifası ve Sahibiye Medreseleri, ***Türk Arkeoloji Dergisi***, S. XVII-1, 1968, s. 133-142; Abdullah Kuran, Anadolu Medreseleri I, Ankara 1968, s. 65.
[12] Demircan, s. 15-17.
[13] Halil Edhem, s. 58-69.

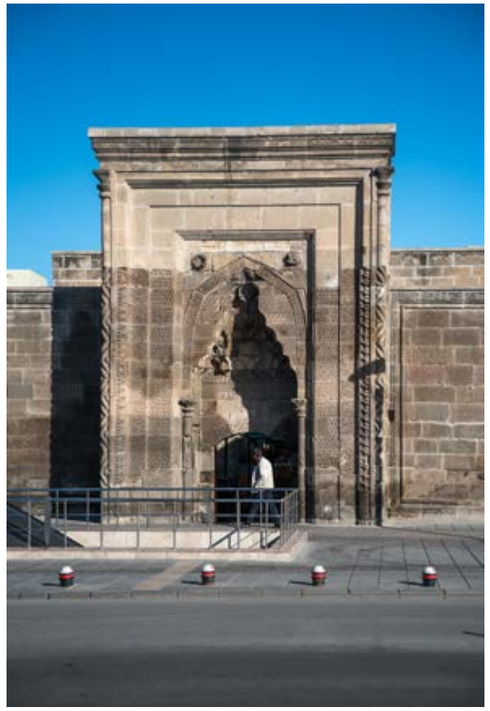

Sahabiye Medresesi

düşünmektedirler.[14] Hunat Hatun'un mezarı, külliyedeki muhteşem türbe-kümbette bulunmaktadır.

Kitabesi olmayan (veya kaybolmuş olan) medrese; klasik Selçuklu planında revaklar, hücreler ve kışlık-yazlık dershanelerden oluşmaktadır. Eyvan önündeki revak, cami ile birlikte yapılmış olup sonradan yıkılmış ve bir daha da yerine yapılmamıştır. Türbeye medreseden girilmektedir. Diğer Selçuklu yapılarında olduğu gibi medresenin üzerini kaplayan 1,5 metre kalınlığındaki toprak kaldırılmış ve yapı kurşun kaplamalı çatı altına alınmıştır. Medrese 1930 yılından itibaren Kayseri Müzesi olarak kullanıldığı hâlde müzenin yeni binalara nakli üzerine burası Kayseri Büyükşehir Belediyesi sosyal tesisi hâline getirilmiştir.

Saraceddin Medresesi

Hunat Külliyesi'nin güneybatısında yer alan bu yapı, aynı zamanda Küçük Hunat Medresesi ismi ile de anılmıştır. Müstakil bir medrese olan bu yapı kitabesine göre 1239 yılında Saraceddin Lala Bedir isimli bir emir tarafından inşa edilmiştir.[15] Revaklı, açık avlulu olan bu küçük medresenin batı eyvanı binayı inşa ettirenin türbesidir. Onarımı tamamlanmış olan yapı, Vakıflarca kitap satış merkezi olarak kiraya verilmiştir.

Hacı Kılıç Medresesi

Eski şehrin en kuzey noktasında bulunan, cami ve medreseden meydana gelen bu yapılar; 1249 yılında, Selçuklu devlet adamlarından Ebul-Kasım bin Ali et-Tusi tarafından inşa ettirilmiştir.[16] Ancak halk, herhâlde medresenin meşhur bir müderrisinin isminden dolayı, yapıları "Hacı Kılıç" ismi ile anmaktadırlar. Medrese, caminin kuzeyindedir ve güneyden müşterek geniş avluya açılmaktadır. Bu hâliyle kısmen Gülük Medresesi konumundadır. Külliyeyi XVI. yüzyılda onaran ve ona yeni vakıflar bağlayan Aksaray Sancak Beyi Hüseyin Bey'in mezarı, caminin sonradan yapılan minaresi bitişiğinde bulunmaktadır. Hüseyin Bey Mimar Sinan'a, meydana bir hamam ve külliyenin kuzeyine de bir imaret yaptırtmıştır.[17] Külliyenin mimarisi hakkında geniş araştırmalar yapılmıştır.[18] Binaları yaptıran Ebul-Kasım'ın mezarı (kümbet) Tokat'tadır.

Ziyaiye Medresesi

Yine Kayseri'de yıkılıp yok olmuş medreselerden birisidir. Yazma bir kitabın ketebe kaydında, kitabın bu medresede yazıldığına dair bilgileri okumuştuk. Bu kayıtta kitabın "Kayseri'de Kürtler Mahallesi'nde Ziyaiye Medresesi'nde yazıldığı" kayıtlı idi. Bu eski mahalle XX. yüzyıl başında Muammer Bey ve Zekayi Bey isimlerini almıştı. Bugün ise genişletilen Sahabiye Mahallesi içinde kalmıştır. Yaşlıların yıllar önce bildirdiğine göre medresenin büyük taşlarla inşa edilmiş tonoz ve kemer kalıntıları Sivas Caddesi üzerinde, Çukur Cami ve tarihî Necmeddin Feyzioğlu Konağı çevresinde bulunuyordu.

Medrese Ziyaiye ismini, I. Keykavus ve Alaaddin Keykubad zamanında Kayseri'de bulunan, Emir-i Devat ve Sahiplik (vezirlik) görevlerinden bulunmuş olan ve aynı zamanda banisi olabilecek Ziyaeddin Karaarslan'dan almış olmalıdır.[19] Medrese herhâlde müstakil olarak inşa edilmiştir.

[14] Haluk Karamağaralı, Kayseri'de Huand Cami'nin Restitüsyonu, ***Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi***, X. CCI, s. 119 vd.

[15] Gabriel, s. 128, 129; Sözen, s. 11.

[16] Halil Edhem, s. 71, 72.

[17] Çayırdağ, Mimarsinan'ın Kayseri'deki Eserleri, ***Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi***, Bildiriler, Ankara - 7 Kasım 1999, C. I, s. 149-176. Bu makale, diğer makalelerle birlikte Kayseri Büyükşehir Belediyesinin yayımladığı "Kayseri Tarihi Araştırmaları" kitabımızda da nakledilmiştir.

[18] Sözen, s. 118; Dr. Gönül Öney, Hacı Kılınç Cami ve Medresesi, ***Belleten*** C. XXX, S. 199, s. 377 vd.

Gevher Nesibe Medresesi

Avgunlu Medrese

Gevher Nesibe binalarının hemen önünde bulunan bu medresenin kitabesi kaybolmuş olduğundan kimin tarafından yaptırılmış olduğunu bilmemekteyiz. Müstakil bir medrese ve içinde bir kümbetten meydana gelen yapı klasik Selçuklu tarzındadır ve açık avluludur. Kümbet herhâlde yaptıranın kabridir. Bina Avgunlu ismini, türbenin içinde zemine çıkan sudan almıştır. Avgun veya avgın, bilindiği üzere eski dilde su kaynağı ve su arkı manasındadır. Eskiden halk buradan çıkan suyu kutsal kabul ederdi. Şehirde derin kanallar açılmadan birçok yerde zemine yakın su kaynakları bulunurdu. Bina, Vakıflarca onarılmış olup kitap satış yeri olarak kiraya verilmiştir.

Yenikapı Medresesi

Yine Kayseri'de yıkılıp yok olmuş medreselerden biridir. Bina Zeynelabidin Türbesi'nin batısında dış kale surlarının kapılarından biri olan Yeni Kapı'nın önünde idi. Medreseye ismini veren Yeni Kapı Kağnı Pazarı'nda, Kale Önü ve Millet Caddelerinin birleştiği yerde idi. Buradaki kapı II. Selim zamanında genişletilmiş ve Yenikapı ismini almıştır.[20] Yaşlılar medresenin kalıntılarının büyük kemerler ve tonozlardan ibaret olduğunu nakledlerdi. Bugün yeri, meydan hâline getirilmiş ve yapıdan hiçbir emare kalmamıştır. Anlatılanlardan yapının Selçuklu dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır. Necmettin Çalışkan, "Kuruluşundan Günümüze Kayseri Belediyesi" isimli eserinde (Syf: 63), yapının kalıntılarının Belediye Başkanı Çalıkzade Rifat Bey (Çalıka) tarafından 1915 yılında yıktırılarak yerinin pazar (Kağnı Pazarı, Araba Pazarı) olarak düzenlendiğini kaydetmektedir.

Sahibiye Medresesi

Cumhuriyet meydanının kuzeyinde bulunan bu medrese 1266 yılında meşhur Selçuklu veziri Sahip Ata Fahreddin Ali tarafından inşa ettirilmiştir.[21] Bu müstakil medrese de klasik Selçuklu mimarisinde, açık avlulu, revaklı bir yapıdır. Bilindiği üzere bu hayırsever vezirin Konya ve Sivas'ta da medreseleri bulunmaktadır. Medresenin doğusunda divanhane denilen bir yapı ve bundan yine doğuya doğru devam eden bir duvar kalıntısı vardır.

[19] İbn Bibi, ***el-Evamirül-Alaiye***, Haz. Mürsel Öztürk, Ankara 1996, C. E, s. 190, 191, 367, 427.

[20] Halil Edhem, s. 23, N. 13.

[21] Halil Edhem, s. 76, 77; Sözen, s. 29.

Buralar da araştırılıp incelenerek medrese müştemilatında neler olduğu ortaya çıkarılmalıdır. Medresenin bitişiğinde bulunan aynı tarihli çeşme, daha önce medrese kapısının güneyinde meydanda yer almışken sonradan şimdiki yerine taşınmıştır. Vakıflarca ve Kayseri Belediyesince onarımı yapılan bina bugün yine kitap satış yeri olarak kullanılmaktadır.

Pervane Bey Medresesi

Kalıntıları bugün Kayseri Kapalı Çarşısı altında kalmış bulunan medresenin kalıntılarının bir kısmı son kapalı çarşı onarımında ortaya çıkarılmış, ancak buraya tekrar yapılan dükkânlar binanın kalıntılarını yine temelleri altına gömmüştür. Medrese 1277 yılında Moğollar (İlhanlılar) tarafından öldürülen meşhur Selçuklu veziri Muineddin Süleyman Pervane tarafından inşa ettirilmiştir.[22] Süleyman Pervane önceleri Moğollarla çok iyi anlaşan, sözde son Selçuklu sultanlarına karşı onlar tarafından desteklenen, uzun süre vezirlik yapmış bir devlet adamıdır. Bununla beraber idaresi döneminde halkı Moğol baskısından nispeten kurtaran, ancak onların artan müdahaleleri üzerine Mısır ve Suriye'deki büyük Türk Sultanı Baybars'ı Anadolu'yu kurtarması için gizlice davet eden ve onun 1277'deki Anadolu seferine sebep olan vezir, durumun Moğollar tarafından öğrenilmesi üzerine, Moğolların Van Gölü kenarındaki yazlık merkezlerine götürülerek orada işkencelerle öldürülmüştür. Pervane'nin Kayseri'deki medresesi de onlar tarafından tahrip ettirilip yıktırılmıştır.

Süleyman Pervane, bağlı bulunduğu Mevlana Celaleddin-i Rumi hayatta iken inşasına başladığı medresesinin açılışına, onun ölümü üzerine oğlu Sultan Veled'i çağırmıştır. Yaptırdığı bu çok sanatlı medresesine büyük vakıf arazileri de tahsis etmiştir.[23] Kayseri'deki Pervane (Pervana) ziraat alanı onun vakıf arazisi idi.

Medrese Moğollar tarafından yıkıldıktan sonra boş vaziyetteki arsasının üzerine sonradan inşa edilen basit Pervane Medresesi ile XX. asrın başlarına kadar tedrisatına devam etmiştir.

KAYSERİ'DE SELÇUKLU TEKKELERİ

Selçuklu Sultanları, hanedan ve devlet adamları Kayseri'de birçok medrese inşa ettirdikleri gibi tasavvuf erbabı ile de ilgilenmişler, onları destekleyip dergâh ve tekkeler tahsis ederek faaliyetlerini sürdürmelerini sağlamışlardır. Bu mutasavvuf ve tekkelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Evhadüddin Kirmani Ve Ahi Evran

Büyük Türk mutasavvuflarından Evhadüddin Kirmani, İran'ın Kirman şehrinden olup XIII. yüzyılının önemli mutasavvuflarındandır. I. Alaaddin Keykubad devrinde Kayseri'ye gelmiş ve Sultan'ın desteğini görmüştür. Kayseri'nin Debbağlar (tabaklar, dericiler) Mahallesi'nde dergâhını kurup uzun süre burada faaliyette bulunmuştur.[24] Kirmani'nin en mühim müridi ve Kayseri'deki halifesi meşhur Ahi Evran'dır (Şeyh Nasuriddin Hoyi). Evhadüddin Kirmani Kayseri'den ayrılıp Bağdat'a giderek orada vefat etmiştir. Ahi Evran ise tarikata yeni bir şekil verip Ahilik (esnaf kardeşliği) sistemini kurmuştur. Kayseri'de uzun süre faaliyette bulunduktan sonra Kırşehir'e yerleşmiş, orada Moğollar tarafından öldürülmüştür.[25]

Kayseri'deki Evhadüddin Kirmani ve Ahi Evran'ın dergâhı tarafımızdan bulunarak Büyükşehir Belediyesi marifetiyle onarımı yaptırılmıştır. Yapı bugün Belediye Esnaf Müzesi olarak faaliyet göstermektedir.

Evhadüddin Kirmani tarikatına Eretna Devleti'nin kurucusu Sultan Alaaddin Eretna (ölüm 1352) ve Karamanoğlu valisi Davut Çelebi tarafından Kayseri'de iki tekke tahsis edilmiştir. Eretna'nın, hanedan kabirlerinin de bulunduğu binası, Köşk Medrese olarak zamanımıza kadar gelmiştir.[26] Davut Çelebi'nin Gülük Mahallesi'ndeki dergâhı ise yıkılıp yok olmuştur.

Taceddin Emir Taç

Selçuklular zamanında Anadolu'da itibar gören meşhur mutasavvuf İbni Arabi, Kayseri ve Konya'da da epey zaman geçirmiştir. Eski hava meydanı, şimdiki Millet Bahçesi'nin güney tepeliklerinde, halkın "Kızıl Köşk" ismini verdiği bir tekke kalıntısı bulunmaktadır. II. Gıyaseddin Keyhüsrev vakfiyesinde bu tekkenin şeyhi, İbni Arabi'ye mensup Taceddin Emir Taç ismi ile anılmaktadır. Vakfiye, köşke Hisarcık'tan su getirilmesi için Sultan tarafından tanzim edilmiştir.[27] Vakfiye şahitleri arasında Mevlana Celaleddin-i Rumi de bulunmaktadır.

Kızıl Köşk'te son yapılan temizleme çalışmalarında, burasının içinin çeşitli Selçuklu çinileri ile kaplı olduğu anlaşılmıştır. Bu hâli ile binanın sultana ait bir köşk (av köşkü) olduğu, ancak onun tarafından bu tarikata sonradan tahsis edildiği anlaşılmıştır.[28] Mülkiyeti Belediyeye ait olan yapının acilen restorasyona ihtiyacı vardır.

Seyyid Burhaneddin

Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin hocası olan bu Özbekistanlı mutasavvuf, 1238'de Konya'dan ayrılarak Kayseri'ye gelmiş ve burada dergâhını kurmuş ve 1244 yılında da burada vefat etmiştir. Hakkında Mevlevi kaynaklarında geniş bilgiler bulunmaktadır. Mezarı da Kayseri'de olup şimdilerde ilin önemli ziyaretgâhlarındandır.

Seyyid Burhanedin Dergâhı Kale Önü'nde, şimdiki Vakıf Bayrampaşa İşhanı'nın yerinde idi. Kendisine, sonradan Selçuklu veziri olan Şemseddin İsfahani mürit olmuş ve vakıf olarak kaydı bulunan dergâhının teşkilini herhâlde o sağlamıştır. Vakıf kayıtlarında ilk vakfı yapan belirtilmemiştir. Osmanlı döneminde IV. Murat devrinin meşhur sadrazamlarından Bayrampaşa'nın tekkeyi yeniden yaptırıp buraya yeni vakıflar tahsis ettiğini vakfiyesinden anlamaktayız.[29] Mevlevihane, tekkelerinin kapatılması üzerine harap olmuş, sonra da yerine iş hanı yapılmıştır.

Kayseri'de yine Mevlana'nın yakını ve Kayseri Valisi Alameddin Kayser bir zaviye-tekke vücuda getirmiş ve burasının ihtiyaçları için Tavlusun köyünün gelirlerini tahsis etmiştir.[30] Yine Mevlevi müritlerinden Selçuklu Devlet adamı Emineddin Mikail de Kayseri'de bir zaviye yaptırmıştır.[31]

Şeyh Turesan Veli

İncesu yakınındaki Tekke Dağı'nda büyük bir zaviyesi bulunan Şeyh Turesan Veli yine Selçuklu döneminin mutasavvuflarındandır. Tekkesini II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in annesi Hunat Hatun yaptırmış olup bu hatun zaviyeye, zaviyenin çevresinde çok büyük bir arazi vakfetmiştir.[32] Zaviyenin binası bugün de mevcut olup ziyaret edilmektedir. Turesan Veli'ye ait birçok menkıbe anlatılmaktadır. Hunat Hatun'un ona bu kadar itibar etmesi, onun Hatun nezdindeki değerini göstermektedir.

Kayseri'de Eskişehir mıntıkasında bulunan Battal Mescidi'nin de o dönemler Bektaşi tarikatına ait tekke-zaviye olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.[33] Nitekim kayıtlarda bu mescitte Evhadüddin Kirmani ve Şems-i Tebrizi'nin buluştuğu kayıtlıdır.

Erkilet'te, tepe (tümülüs) üzerinde bulunan ve Hıdırellez Köşkü olarak geçen ve kırılmış kitabesinden (parçalar Kayseri Müzesindedir) II. Keykavus dönemine ait olduğu anlaşılan yapının da bir tekke-zaviye olduğunu düşünmekteyim.

Yine Kayseri'nin İncesu ilçesinde Şeyh Şaban köyünün tepelerinde Selçuklu Emir Çoban'ın inşa ettirdiği bir türbe-tekke bulunmaktadır.[34] Küllü köyünde, şimdi baraj suları altında kalmış Bostancı Çelebi (Bektaşi) Zaviyesi bulunmakta idi. ■

22 Çayırdağ, Kayseri'de Pervane Bey Medresesi, ***Vakıflar Dergisi***, 1997, S. XXVI, s. 225-236.

23 Demircan, s. 5-7.

24 ***Şeyh Evhadüddin Hamid el-Kirmani Menakibnamesi***, Tercüme ve Araştırma Prof. Dr. Mikail Bayram, İst. 2008.

25 Mikail Bayram, ***Ahi Evran, Tasavvufi Düşüncenin Esasları***, Ankara 1995.

26 Çayırdağ, Kayseri Köşk Medresesi'nin Hangâh (Buk'a) olduğu hakkında 1657 Yılında Alınan Mahkeme Kararları, ***Erciyes Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü VI. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu Bildirileri***, Kayseri 2002, s. 259-280.

27 Yasemin Deker, Hisarcık Suyu Vakfiyesi, ***Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kayseri Ansiklopedisi*** C. II, s. 191-193.

28 Dr. Öğretim Üyesi Şükrü Dursun - Arkeolog Gürcan Senem - Özlem Elbustan - Banu Küçük, 2020 Yılı Kayseri Kızıl Köşk Kazısı, 25. Uluslararası Orta Çağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları, ***Konya 2022 NEÜ Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Uygulama ve Araştırma Serisi*** 3, s. 997-1032.

29 Çayırdağ, Kayseri Mevlevihanesi, ***Selçuk Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Dergisi***, Y. 12, S. 2, S. 91-95.

30 Demircan, s. 26.

31 Demircan, s. 40.

32 Çayırdağ, ***Şeyh Turesan Veli ve İncesu Çevresindeki 7 Zaviye***, Kayseri 2014.

33 Çayırdağ, Kayseri Battalgazi ve Kırk Kızlar Türbesi, ***Vakıflar Dergisi*** S. XXX, VIII, s. 271-294 (Erol Yurdakul ile birlikte).

34 Çayırdağ, Erciyes Dağı Eteklerinde Bulunan İki Türbe, ***Vakıflar Dergisi***, S. XI, s. 163-177 (Erol Yurdakul ile birlikte).

Kayseri'nin Seyyid ve Şerifleri

Osman Gerçek

"Seyyid" sözlükte "sahip, efendi, önder, faziletli, kerim" anlamlarına gelirken, "Şerîf" kelimesi ise "şerefli, asil soylu, onurlu, kutsal, mübarek" gibi anlamları ifade etmektedir. Bu iki kelime de terim olarak, "evlad-ı Resûl" yani Hz. Peygamber'in Hz. Ali ile Hz. Fâtıma'dan doğan torunlarıyla onların soyundan gelenler için de kullanılmaktadır.

Hz. Hüseyin soyundan gelenler için Seyyid, Hz. Hasan soyundan gelenler için Şerif ünvanı kullanılmaktadır. Çoğu zaman Seyyid tanımlaması Şerif tanımlamasının yerine de kullanılmış olup, Peygamber soyundan gelen hanımlar için Seyyide ve Şerife ünvanları da kullanılmıştır.

Hicaz topraklarından yayılmaya başlayan İslamiyet, egemenlik alanına aldığı yeni topraklarda çoğu zaman Peygamber nesli, evlad-ı Resulleri davet ve konuk etmiştir. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin soyundan birçok insan dünyanın birçok yerine yayıldığı gibi Anadolu topraklarını da kendilerine yurt edinmiş, bu topraklarda göz bebeği gibi el üstünde tutulmuştur.

Osmanlı Devleti henüz beylik döneminde bile, Peygamber soyunun takipçisi olan seyyidleri kendi coğrafyasında huzur ve güven içerisinde barındırabilmek için atiyeler tahsis edip el üstünde tutarak onlara kucak açmıştır.

I. Murad döneminde, 1385 yılında seyyidlere vergi muafiyeti getirilmiş, Yıldırım Beyazıt döneminde 1400 yılında da "Nâzır-ı Sâdât" (Seyyitler Bakanlığı) oluşturulup başına da Seyyid Ali Natta getirilmiştir. Fatih Sultan Mehmed döneminde bu kurum kaldırılmış, II. Beyazıt döneminde 1494 yılında "Nakibü'l Eşraflık" adıyla aynı görevi ifa eden yeni bir kurumsallaşmaya gidilmiştir.

İlmiye sınıfının en üst seviyesine çıkan seyyidler ancak Nakibü'l Eşraf olabilmekteydiler. Sadece seyyid olmak bu kurumun başında olmak için yeterli değildi.

Özel imtiyazlı olan Nakibü'l Eşraflık kurumu, Osmanlının çok özen ve saygı gösterdiği bir kurum olup bu kurumun idarecisi, kaymakamı ve katibi belirlenirken hassasiyet gösterilirdi.

Payitaht'ta Nakibü'l Eşraf, taşrada da Nakibü'l Eşraf kaymakamları görev olarak Hz. Peygamberin soyundan gelenlerin hakkı olan ayrıcalıkları korur ve seyyid ve şeriflerin isimlerini, doğum-ölüm tarihlerini, soy silsilelerini, çocuklarını, ahvâl, ahlâk ve ikametgâhlarını ihtiva eden "şecere-i tayyibe" adlı defterler tutarlardı. Ayrıca, seyyid kızlarının kendilerine eşit kişilerle evlenmesini sağlamak, vasisi olmayan kızları koruma altına alıp evlendirmek ve yetim mallarına sahip çıkmak gibi görevleri de bulunmaktaydı.

Seyyid ve şeriflere vergi muafiyetini içeren bazı iktisadi imtiyazların yanı sıra kılık kıyafet imtiyazı da verilmişti.

Kayıt ve tutanaklara es-Seyyid ünvanı ile kaydedilen seyyidleri, bunlara tanınan imtiyazlardan yararlanmak isteyen bir kısım art niyetli istismarcılardan ayırmak için çok özenli bir sicil kayıt sistemi oluşturulmuştur.

Osmanlı seyyid ve şerifleri birtakım sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunarak Osmanlının sosyal ve kültürel hayatına da katkı sağlamışlardır. Onların bu katkılarından bazısı; su yolları yaptırmak, fakir ve yoksulları doyurmak, yetimleri okutmak, yolcular için kervansaraylar inşa etmek, vakıflar kurmak, medreseler yaptırmak ve müderrislerin ihtiyaçlarını karşılamak gibi hayır işleri idi.

Liyakat sahibi olan seyyidler, devlet kademesinde, askerî ve siyasi bürokrasi içinde görevlendirilmekte, alaybeyilik, dizdarlık, sancaktarlık, subaşılık, kadılık, müftülük ve müderrislik gibi sorumluluklar alabilmekte idi.

Aynı zamanda Osmanlı Dönemi itibarıyla Nakibü'l Eşraflık gibi üst düzey bir makama Kayseri'den es-Seyyid Abdülkadir Efendi (öl. 1634-Kadı) ve es-Seyyid Seyfizade İbrahim Efendi (öl. 1711-Kadı, Müderris) gibi isimlerin getirilmiş olması, Kayseri'de seyyidlerin nüfuz etkisi ve ulema içindeki yeri bakımından oldukça önemlidir.

Özellikle medreselerde ders verme işi olan müderrislik görevi Kayseri sancağında birçok seyyid tarafından yerine getirilmekteydi.

Kayseri sancağında imamlık, hatiplik ve müezzinlik yapan birçok seyyid vardı. Seyyidlerden bir kısmı ifa ettikleri asıl meslekleri dışında medrese, cami ve zaviye gibi çeşitli vakıf kurumlarında mütevelli, şeyh, mevlevihane şeyhi, zaviye şeyhi ve zaviyedarlık gibi görevlerde bulunmaktaydı.

Kayseri sancağında yaşayan seyyidler de değişik gayelere yönelik olarak birçok vakıf kurarak toplum hayatına katkı sağlamaya çalışmışlardır. Kayseri sancağı seyyidlerinin kendi adlarına kurdukları ve onardıkları 56 adet vakıf, 22 adet zaviye, 2 adet hamam ve 1 adet han bulunmaktadır.

Peygamber soyundan gelen seyyidlerin küçük bir kısmı ticaretle uğraşsa da bu uğraşları pek hoş karşılanmamış, daha çok ilmî yönü olan, toplumsal ahlakî örnekliği olan iştigallerle uğraşmaları öncelenmiştir. Aynı zamanda seyyidlerin insanlardan bir bağış veya yardım beklentisinde olmamaları için giderleri oluşturulan vakıflar veya Nakibü'l Eşraflık bütçesinden sağlanmıştır.

İlk zamanlarda imamlık aynı zamanda mahalle yöneticiliği ve temsilciliği şeklinde uygulansa da II. Mahmud dönemi reformlarıyla birlikte "muhtarlık" imamlıktan ayrı bir görevlendirilme şekline dönüştürülmüştür.

Tarihî belgelere göre 1930'lu yıllarda, Kayseri sancağı merkezindeki mahallelerin 68'inde Müslümanların, 18'inde Müslüman, Ermeni ve Rumların birlikte, 13'ünde Ermenilerin, 1'inde Rumların ve 8'inde Rumlar ve Ermenilerin birlikte yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aynı yıllarda, Başbakanlık Osmanlı Arşivi yoklama defterine göre, Kayseri kazası 75 mahalleden müteşekkil büyük bir vilâyettir. Bu mahallelerin 36'sında Müslümanlar, 2'sinde Rumlar ve 17'sinde de Ermeniler yaşamaktadır. 3 mahallede Müslümanlar, Rumlar ve Ermeniler birlikte bulunmaktadır. 8 mahallede Rumlar ile Ermeniler birlikte yaşamaktadır.

Kayseri 114 mahalle ve 112 köyden müteşekkil büyük bir şehir merkezidir. Bunlardan 109 köy ve mahallede Müslümanlar, 66 köy ve mahallede Rumlar ve 23 köy ve mahallede de Ermeniler yaşamaktadır.

1831 tarihli Kayseri Müslim Nüfus Defteri'nde Kayseri'deki mahalleler ve bu mahallenin muhtar ve imamları isim isim tespit edilerek verilmiş olup dinî ve idari açıdan seyyidlere açılan geniş alan gözler önüne serilmiştir.

Aşağıdaki listede 1831 yılında Kayseri'nin mahalleleri ve bu mahallelerde görev yapan muhtarlar ve imamlar sıralanmıştır. Bu listede mahallelerde görev yapan muhtar ve imamlardan seyyid olanların çokluğu bariz bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Özellikle Müslümanların yaşadığı mahallelerin yanı sıra Müslümanların gayrimüslimlerle beraber yaşadığı mahallelerde muhtar ve imamların kahir ekseriyetinin seyyidlerden oluşuyor olması oldukça dikkat çekicidir.

MÜSLÜMANLARIN YAŞADIĞI MAHALLELER

Mahalle Adı	Muhtar	İmam
Cami-i Kebir Mahallesi	es-Seyyid Emin Efendi	
Kale Mahallesi	es-Seyyid Ömer	es-Seyyid Mustafa Efendi
Mumcu Halil Mahallesi	es-Seyyid Mehmed Ağa	Osman Efendi
Alaca Mescid Mahallesi		
Hacı Arab Mahallesi Eskici Yahya Böl.	Hacı Ali Oğlu Mehmed	
Yenice Mahallesi Hacı İkiz Bölgesi	es-Seyyid Hacı Mehmed Ağa	Ali Efendi
Yenice Mahallesi İsmail Efendi Bölgesi		es-Seyyid Osman Efendi
Yenice Mahallesi Yaraş Bölgesi	el-Hac Ömer Ağa	Hafız Osman
Mahalle-i Yenice Çandarlı Bölgesi		Mehmed Efendi
Hunad Mahallesi Yanıkoğlu Bölgesi	İsmail Ağa	es-Seyyid Ali Efendi
Hacı Kılıç Mahallesi	es-Seyyid Emin Efendi	es-Seyyid Ahmed Efendi
Hunat Mahallesi Mollazade Bölgesi	Molla Alameddin Hafız	
Hunat Mahallesi Hallaçzade Bölgesi	İsmail Efendi	es-Seyyid Emrullah Efendi
Hunat Mahallesi Kalpaklızade	es-Seyyid Ali	es-Seyyid Mahmud Efendi
Bozatlı Mahallesi Paşa Bölgesi	Ömer Ağa	Mehmed Efendi
Bozatlı Mahallesi Kabasakal Bölgesi	Mustafa Ağa	Mehmed Efendi
Bozatlı Mahallesi Hasan Bey Bölgesi	es-Seyyid Mahmud	Hacı Mehmed Efendi
Bozatlı Mahallesi Kilecioğlu Bölgesi	es-Seyyid Halil İbrahim	es-Seyyid Mükremin
Eski Bedesten Mahallesi	Mükremin	Ebubekir
Kalenderhane Mah. Serçeoğlu Böl.	Ahmed	Abdülfettah Arif Efendi
Kalenderhane Mah. Şeyh Bölgesi	Hacı Rüstem bin Abdullah	Abdullah Efendi
Kalenderhane Mah. Ağa Bölgesi	Şeyh Ali Efendi	
Lala Paşa Mahallesi	Hacı Halil	es-Seyyid İsmail
Hasan Fakih Mah. Küçük Ali Bölgesi	es-Seyyid Şeyh Muhammed	es-Seyyid Ali
Hasan Fakih Mah. Emir Ağa Bölgesi	Hacı Mehmed	Mehmed Efendi
Şeyh Taceddin Mahallesi	es-Seyyid Ahmed	es-Seyyid Mustafa Sadık E.
Hamurcu Mah. Kara Fakih Bölgesi	Mehmed	es-Seyyid Mehmed Efendi
Hamurcu Mah. Kantarcı Bölgesi	es-Seyyid Hüseyin	es-Seyyid Mahmud Efendi
Karakürkçü Mah. Aşağı Bölgesi	Ömer Efendi	Süleyman
Çakaloz Mahallesi		
Mükremin Mahallesi	es-Seyyid Mehmed	es-Seyyid Salih Efendi
Hacı Arap Mah. İsa Ağa Bölgesi		
Hacı Arap Mah. Madenoğlu Böl.	Davud Efendi	
Musa Gazi Mahallesi	Hacı Hüseyin	Hafız Efendi
Baldöktü Mahallesi Han Bölgesi	es-Seyyid Hacı Ali	es-Seyyid Ömer Efendi
Seyyid Gazi Mahallesi	es-Seyyid Hacı Ebubekir	
Hacı Mahallesi Veledi (Hacı Veled)	Ali	es-Seyyid Mehmed Efendi
Taşkıncık Mah. Penbeatan Bölgesi	es-Seyyid Mehmed	es-Seyyid Mehmed Efendi
Taşkıncık (Küçük Mustafa) Bölgesi	es-Seyyid Ahmed	
Taşkıncık Mah. Halil İbrahim Bölgesi	Cafer	es-Seyyid Mükremin
Köse Danişmend Mahallesi	es-Seyyid Mehmed	Mehmed Abid Efendi
Hacı İvaz Mahallesi	es-Seyyid Abdulkadir	es-Seyyid Hacı Mustafa Hakkı
Hacet Mahallesi	es-Seyyid Mustafa Efendi	İsmail Efendi
Cafer Bey Mahallesi	es-Seyyid Hacı İsmail	es-Seyyid Muhammed Hazım
Bektaş Mahallesi Bektaş Bölgesi		
Kürtler Mah. Seyfullah Efendi Bölgesi	Hasan Efendi	es-Seyyid Mehmed Sadık Efendi
Kürtler Mah. Fethullah Efendi Bölgesi	Ahmed oğlu Ömer	es-Seyyid Mehmed Efendi

Kebe İlyas Mah. Danacılar Bölgesi	Mehmed	Osman Efendi
Kebe İlyas Mah. Tahir Ağa Bölgesi	es-Seyyid Yusuf	es-Seyyid Mehmed
Deliklitaş Mahallesi	Mehmed	es-Seyyid Mustafa Efendi
Şatırban Mahallesi	Hacı Mehmed Efendi	
Taci Kızıl Mahallesi	Abdülhamid	es-Seyyid Mustafa Efendi
Hasbek Mah. Kümbet Bölgesi	es-Seyyid Hacı Ömer	es-Seyyid Ömer Efendi
Hasbek Mahallesi Dadı Bölgesi	es-Seyyid Mustafa Efendi	
Hasbek Mah. Hoca Hasan Bölgesi	es-Seyyid Ömer	es-Seyyid Ömer Efendi
Hasbek Mah. Küçük (Künci) Bölgesi	Ali	Hafız Efendi
Hasbek Mah. Molla İsmail Bölgesi	es-Seyyid Mehmed	es-Seyyid Ömer Efendi
Hasbek Mahallesi Hacı Saki Bölgesi	Fethullah	Ahmed Arif Efendi
Hasbek Mahallesi Kendirci Bölgesi	es-Seyyid Ali	es-Seyyid Mehmed Hafız
Yalman Mahallesi	es-Seyyid İsmail	es-Seyyid Hafız Mustafa Efendi
Kapan Mahallesi	es-Seyyid Ahmed Ağa	
Bahçıvan Mah. Şeyh Ömer Bölgesi	es-Seyyid Mahmud	es-Seyyid Ömer Efendi
Bahçıvan Mah. Kara İmam Bölgesi	es-Seyyid Mehmed	es-Seyyid Hafız Mehmed Efendi
Bahçıvan Mah. Kemeraltı Bölgesi	es-Seyyid Mustafa	es-Seyyid İbrahim Efendi
Bahçıvan Mah. Şeyh Abdullah Bölgesi	Veliyüddin	Hacı Mehmed Efendi
Güllük Mahallesi	es-Seyyid Ahmed Efendi	es-Seyyid Ahmed
Gubaroğlu Mahallesi		

MÜSLÜMAN VE GAYRI MÜSLİMLERİN BERABER YAŞADIĞI MAHALLELER

Ahi İsa Mahallesi	Mevlevi Şeyhi es-Seyyid Şeyh Süleyman Efendi	
Gürcü Mahallesi	es-Seyyid Hacı Osman Ağa	
Sasık Mahallesi	Hacı İbrahim Ağa	
Konuklar Mahallesi	es-Seyyid Ali	es-Seyyid Halil Efendi
Tutak Mahallesi	es-Seyyid Alaaddin	
Varsak Mahallesi	es-Seyyid Hacı Ömer	es-Seyyid Ümran Efendi
Hasinli (Hisayünlü) Mahallesi		
Merkepçi Mahallesi	es-Seyyid Mehmed Efendi	
Karakürkçü Mah. Tepecik Bölgesi	Emir Ahmed	Abdullah Efendi
Bektaş Mahallesi		
Oduncuoğlu Mahallesi	es-Seyyid Hüseyin	Abdullah Efendi
Emir Sultan Mahallesi	es-Seyyid Hacı Mustafa	es-Seyyid İbrahim Efendi
Hürrem Çavuş Mahallesi	es-Seyyid Mehmed Efendi	es-Seyyid Muhammed Efendi
Sultan Mahallesi	es-Seyyid İbrahim	es-Seyyid Mehmed Sadık Efendi
Hacı Kasım Mahallesi		
Tus Mahallesi		
Hacı Mansur Mahallesi	es-Seyyid Ali	es-Seyyid Hacı İbrahim Efendi

Ermeni nüfusu ve Ermenilerin yaşadığı mahallelerden Eslem (Eslim), Sayacı, Hasan Fakih, Dader, Karakiçi, Tavukçu, Batman, Fırıncı, Harput, Süleyman, Karabet, Poşegan ve Köyyıkan mahallelerinde seyyidlerden görevli imam veya muhtar bulunmamaktadır.

Aynı zamanda Rum nüfusu ve Rumların yaşadığı mahallelerden İslim Paşa Mahallesi ile Ermeni ve Rumların birlikte yaşadığı mahallelerden olan Kiçikapı, Mermerli, Genlik, Rumiyan, Çanakçı (Sanıkçı), Sisliyan, Selaldı ve Şarkıyan mahallelerinde de seyyid görevli bulunmamaktadır.

II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ SEYYİDLERİ

Kayseri'deki seyyidler, ilmiye/ulema sınıfında hem sayıları hem etkinlikleri bakımından her zaman en ön safta olmuşlardır.

Kayseri uleması tarafından 1895 yılında Sultan II. Abdülhamid Han'a sunulan teşekkürnâmede imzası olanların kahir ekseriyetinin yine seyyidlerden oluşması oldukça dikkat çekicidir.

Kayseri'ye naiblik (kadı vekilliği) görevi ile atanan el-Hac Muhammed Fevzi Efendi, beraberinde getirdiği kendi yazmış olduğu 36 adet kitapla beraber, mantık, tefsir ve diğer ilimlerle ilgili şehre kazandırdığı birçok eserden dolayı Kayseri ulemasının teveccühünü kazanmıştır.

Muhammed Fevzi Efendi aynı zamanda Kayseri'de bulunduğu süre zarfında, bir yıl gibi kısa bir süre içinde, yoğun bir çalışma temposuyla, Eş'ari Kelamcısı Adüdiddin el İcî'nin (öl. 1355) "El Akâidü'l-Adûdiye" adlı Celal kitabına oldukça geniş bir "el Cemâlü'd-Deyyânî ale'l-Celâli'd-Devvanî" adıyla, kısa adı Cemal olan bir haşiye yazmıştır. Bu kapsamlı haşiye hem ilm-i akaid alanında büyük bir boşluğu doldurmuş hem de kullanılan üslup ve dil sadeliği bakımından Kayseri ulemasının takdirlerini kazanmıştır. İlmî literatürde büyük bir boşluğu dolduran bu kitap II. Abdülhamid'e ulaştırılmış ve onun da takdiriyle matbu basımına karar verilmiştir. Bu önemli eserin Padişah tarafından basımının yapılarak çoğaltılacak olması Kayseri uleması tarafından takdir ve sevinçle karşılanmış ve Kayseri uleması bu sevincini teşekküre dönüştüren bir teşekkürnameyi Padişah'a sunmaya karar vermişlerdir.

Sultan Abdülhamid'e yazılan teşekkürnamede imzası olan, Kayseri'nin en üst düzey âlimlerinden olan bu 28 kişinin 24'ü yine seyyidlerden oluşmaktadır. İmzası olanların başında Kayseri'nin Nakibü'l Eşrafı ve müderris olan es-Seyyid Ahmed Necmüddîn ve Kayseri Müftüsü es-Seyyid Muhammed Nail'in imzaları bulunmaktadır.

Teşekkürnamenin altında imzası olan isimler, bilinen soy lakapları ve görevleriyle beraber listelenmiştir.

Teşekkürnamede İmzası Bulunan Kayserili Ulemâ:

Es-Seyyid Ahmed Necmüddîn (Nakîbü'l-Eşrâf ve'l-Müderris)
Osmân el Tarsusî (Müderris)
Es-Seyyid Muhammed Nâ'il Sâlim (Müfti-Efendizâde)
El-Hâc Muhammed (Müderris)
Es-Seyyid Muhammed Emîn (Müderris)
El-Hâc el-Hâfız Muhammed (Müderris)
Es-Seyyid el-Hâc Alî Vehbî (Müderris-Tarakçızade)
Es-Seyyid Emîn (Müderris)
Es-Seyyid el-hâc İsmâ'îl el-Erzincanî
Es-Seyyid Alî (Müderris-Dellâkzâde)
Es-Seyyid Dervîş (Müderris-Ağazâde)
Es-Seyyid Ahmed (Müderris-Kara Ahmedzâde)
El-Hâc Alî (Müderris-Efendizâde)
Es-Seyyid Ahmed Hamdî (Müderris-Karslızâde)
Es-Seyyid Osmân (Müderris-Elibüyükzâde
Es-Seyyid Ahmed Hamdî (Müderris-Karslızâde)
Es-Seyyid Mustafa (Müderris-Akbıyıkzâde)
Es-Seyyid el-Hâc Muhammed (Müderris-Günlükzâde)
Es-Seyyid Muhammed Sâbit (Müderris-Bekir Efendizâde)
Es-Seyyid Muhammed (Müderris-Karakimselizâde)
Es-Seyyid İsmâ'îl (Müderris-Yağmurzâde)
Es-Seyyid Hasan (Müderris-Zamantılızâde)
Es-Seyyid Mustafa (Müderris-Âhirzamânzâde)
Es-Seyyid Muhammed Hilmî (Müderris-Şâkir Efendizâde)
Es-Seyyid Kâsım (Müderris-Ferîklizâde)
Es-Seyyid Nûrî (Müderris-Varasızâde)
Es-Seyyid el-Hâc Bekir (Müderris-el-Hâc Abdurrahmân Ağazâde)
Es-Seyyid Ahmed (Müderris-Abdullah Efendizâde)

Osmanlı döneminde kullanılan, soyu ifade eden tanımlamalar, ünvan ve lakaplar, Cumhuriyet'le beraber önemini kaybetmiş, Soyadı Kanunu ile beraber, biyografik hafızayı andıracak tüm tanımlamalara da kısıtlama getirilmiştir. Efendi, bey, paşa gibi veya hacı, hoca, şeyh, seyyid, zade, oğlu gibi zümre ve sınıf tanımlamaları kısıtlanmış, ancak öz Türkçe kelimeler vatandaşlara soyadı olarak verilmiştir.

Yine Cumhuriyet Dönemi'nde yaşanan Menemen Olayı, Şeyh Said İsyanı ve Seyyid Rıza İsyanı gibi olaylar bahane edilerek toplum nezdinde biyografik dinî tanımlamalar rencide edilmiş ve soyadı kanun düzenlemesiyle de tamamen ortadan kaldırılmıştır. İnsanlar soyunu ifade eden geçmiş tanımlamaları hatırlamaktan ve zikretmekten içtinap etmiştir. Tek Parti Dönemi sonrası tek tük erkek çocuklarına verilen Seyit ismi geçmiş hafızayı ne kadar ifade eder bilinmez ama "Şerife" ismi kız çocuklarına verilen bir isim olarak Türkiye isim sıralamasının çok fevkinde Kayseri'de 6. sıradaki yerini korumaktadır.■

Kayseri Pastırmasının Özgünlük ve Üstünlüğüne Dair Arşiv Belgeleri

Muhittin Eliaçık
Prof. Dr.
Kırıkkale Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri
Fakültesi

Yeryüzünde memleketler kurulduğu bölgelerin kendilerine sunduğu coğrafi ve demografik nimetler sayesinde özgün ve üstün ürünlerle birlikte anılmakta ve önemli ekonomik ilerlemeler kaydetmektedirler. Her coğrafyanın kendisine ait farklı ve özgün bir ürünü olabilmekte ve bu ürünün öne çıkıp patentleşmesi de o memleketin ihtira kabiliyeti ile ilgili bulunmaktadır. Bir memleketin bütün alanlarda özgün ve üstün durumda bulunması eşyanın tabiatına pek uygun değilse de bu durumda da üstün teknolojik imkânları bulunan ülkeler uzak coğrafyalara ait hammaddeleri alıp getirip kendi coğrafyalarında işleyerek üstünlük kurmaktadırlar. Bu bakımdan kendi coğrafyasının has ürünlerini işleyememek bir kusur, bundan dolayı da at binenin kılıç kuşananındır. Kendisine mahsus ürünler ile adı öne çıkmış illerden birisi de Kayseri olup belgelerde ve eserlerde Kayseri ile anılan ürünlerin başında pastırma, sucuk, sahtiyan (deri), mantı, baklava gibi ürünler gelmektedir. Bu ürünlerden baklavanın Kayseri ile öne çıkması sürpriz gelebilir. Zira günümüzde baklava denildiğinde ilk akla gelen il her hâlde Kayseri değildir. Ama geçmişe dönüp belgelere özellikle de son dönem Osmanlı arşiv belgelerine bakıldığında baklavanın da Kayseri ile birlikte anılan bir ürün olduğu görülmektedir. İşte bu durum gösteriyor ki bir memleketin kendisine mal olmuş, adını dünyada duyurmuş bir ürüne sahip çıkıp muhafaza edememesi ciddî bir eksikliktir. Dolayısıyla kendi adını dünyada duyurmuş bir ürünün bilimsel belge ve delillerle tevsik edilip tanıtılması bir memleketin en önemli görevi ve ödevidir. Kayseri'nin bu konuda maalesef istenilen yerde bulunmadığı, elindeki bölgesel işaret taşıyan nimetleri birer birer başka yerlere kaptırdığı görülmektedir. Bu konuda yerel yöneticilere çok büyük iş düşmektedir. Bundan dolayı bu yazımız Kayseri ile aynileşmiş yöresel ürünlerden, Avrupa Birliği coğrafi işaret tescili alarak koruma altına alınmış Kayseri pastırmasının özgünlüğüne ait belgeleri ortaya koymak için hazırlanmıştır. Böylece Kayseri pastırmasının özgünlük, üstünlük ve birinciliğine dair bilimsel ve arşivsel belgeler tanınmış olacaktır.

KAYSERİ İLE AYNİLEŞMİŞ ÜRÜNLER VE PASTIRMA

Kayseri'nin adı belgelerde ve eski eserlerde genellikle *pasdırma-i Kayseriyye* ve *sahtiyân-ı Kayseriyye* şeklinde iki ürünle birlikte geçmekte olup buna sucuk ve baklavayı da eklemek mümkündür. *Baklava-i Kayseriyye* başlıklı bir başka çalışma daha yakında tarafımızca yayımlanacaktır. Kayseri'nin belgelerde çoğunlukla sahtiyan ile birlikte geçmesi buradaki hayvan kesimine, dolayısıyla pastırma ve sucuğa da işaret eden bir durum olup pastırma imali için kesilen hayvanların dericilik ve onunla ilgili başka sanayi dallarını da geliştirdiği düşünülmektedir. Ahiliğin kurucusu Ahi Evren'in Kayseri'ye yerleşip Ahiliğin temellerini burada atması ve dericiliğe dayalı otuz iki adet meslek tarafından pir olarak tanınması da Kayseri'de dericiliğin gelişmesinde etkili olmuş olabilir.

Kayseri şehri ile aynileşmiş olan pastırma bilindiği üzere Orta Asya'dan çıkan Türk atlılarınca etlerin eyer ceplerine konularak baldırla sıkıştırılması sonucu elde edilen bir ürün olup hangi tarihten beri Kayseri ile birlikte anıldığı tam bilinmemektedir. Ama Türk atlılarının Kayseri'ye yaklaşık 1000'li yıllarda geldiği düşünüldüğünde pastırmanın buraya Selçuklularla birlikte geldiği düşünülebilir. Öte yandan pastırmanın Kayseri ile özdeşleşmesi iklim ile de açıklandığından buraya Türkler gelmeden önce de pastırma ve benzeri ürünlerin bulunup bulunmadığı belli değildir. Pastırma, Anadolu'dan sonra Rumeli ve Balkanlarda da tutulmuş bir ürün olup arşiv belgerinde Edirne, Şumnu, Kili gibi yerlerin pastırması da sık geçmektedir. Peki, Türkiye'de ve dünyada pastırma denilince ilk akla gelen ve en kaliteli pastırmanın üretildiği yer Kayseri midir ve buna işaret eden belgeler var mıdır? İşte bu yazımızda buna ait örnek belgeler ortaya konulacaktır.

KAYSERİ PASTIRMASININ KALİTE VE ÜSTÜNLÜĞÜNE DAİR BELGELER

Bir ürünün kalitesini belirleyen en temel ve genel ölçütler şüphesiz ki tercih ve tavsiye edilirlik olup verimlilik, performans, güvenilirlik, fiyat gibi unsurlar da bunlara eklenebilir. Müşterilerde fiyat algısının ürün tercihinde ve alımında önemli bir unsur olduğu ve bir ürünün kalitesinin normal şartlarda büyük ölçüde fiyatla ilişkilendirildiği görülmektedir. Türkiye'de olsun dünyada olsun tüketiciler arasında bir ürünün kalitesini anlamada genellikle fiyat ilişkisine bakıldığı ve ürün hakkında bir bilgiye sahip olunmadığında kestirme yolun fiyat olduğu gözlenmektedir. Normal şartlarda tüketiciler arasında yüksek fiyatlı ürünün kalitesinin de yüksek olacağına dair yaygın bir kanaat olup buna paralel olarak belli bir fiyatın altındaki fiyat da o ürünün kalitesinin düşüklüğüne işaret edebilmektedir. Kampanyalar ve indirimlerin bununla bir ilgisi yoktur. Ayrıca makul miktarın üstündeki bir fiyat o ürünün kalitesine değil, sadece pahalı oluşuna işaret etmektedir. Dolayısıyla bir fiyatın makul orandaki üstü veya altı kalite için önemli bir ölçüt olmaktadır. Kısacası bir ürünün fiyatının kalitesine işaret eden gösterge olması tüketiciler arasında yaygın bir kanaattir. Bununla birlikte tüketicilerin indirimli markaları satın almada çok hassas olmaları ve bir müşterinin yüksek fiyatlı ürünü alarak itibarını yükseltmeye çalışması da sık görülebilen bir durumdur. Kalite fiyat ilişkinin belgelerden hareketle değerlendirilebileceği ürünlerden birisi de Kayseri pastırmasıdır.

Kayseri pastırması asırlık demlenmelerle kalitesi pekişmiş köklü ürünlerden birisidir. Gerçek kaliteyi yakalayan ürünler hiç şüphesiz uzun zamanlarda ayakta kalıp farklı nesillerin memnuniyetini kazanmış ürünlerdir. Kayseri pastırmasının kalitesinin de fiyatı üzerinden ölçülmesi mümkün olup buna dair belgeler aşağıda sunulmaktadır. Fiyatın kalite belirleyici olarak görülmesi fiyatın yetkili kurumlarca konulduğu durumlarda daha geçerlidir. Fiyatı serbest piyasanın belirlemesi ideal bir durum olsa da karaborsa, rant, hile vb. durumlardan dolayı narhın devletçe konulması elzem görülmüştür. Bu bakımdan gıda sektöründe fiyat kalite ilişkisi daha hassas olup Osmanlı döneminde pastırma bunun güzel bir örneğidir. Bu durumun günümüzde de pek değişmediği görülmektedir. Tabiî ki burada bahsedilen birinci sınıf Kayseri pastırmasıdır ki bu pastırmanın birçok çeşidi vardır ve bunlar arasında değersizi de bulunmaktadır. Aşağıda birinci sınıf Kayseri pastırmasının kalitesine işaret etmek üzere sayısal ve sözel verileri içeren belgeler sunulmuş olup bunlarla genel olarak Kayseri pastırmasının benzerleri arasındaki durumu da ortaya konulmaktadır.

İstanbul kadı sicilleri arasında bulunan aşağıdaki belgede Kayseri pastırmasının diğer pastırmalara göre fiyatının epey yüksek olması kalitesine işaret eden bir durum olarak kabul edilebilir. Ona en yakın ikinci sıradaki Ankara pastırmasının da değerli bir pastırma olduğu anlaşılmakta olup aradaki 10 kuruşluk fark yine de önemli bir farktır. Burada Ankara pastırmasının nasıl ve neden değerli bir pastırma olarak ikinci sırada yer aldığı sorulabilir. Bu pastırma günümüzde tıpkı Kayseri pastırması gibi coğrafi işaret ve tescili almış değerli bir pastırma olup Ankara erkeç pastırması olarak bilinmekte, çemeni Ayaş ve Sinanlı köyünde yetişmekte, dört yaşını geçmiş erkek Ankara keçisinin karkas biçimde sökülen etlerinin çemenlenip güneşte kurutulmasıyla yapılmaktadır. Üçüncü ve dördüncü sıradaki "yerli pastırması" ile "yerli kuru sucuk"un hangi yöreyi işaret ettiği belli değilse de alelumum tüketilen pastırma ve sucuk kastedilmiş olmalıdır ki bu iki pastırmaya göre fiyatları epey düşüktür ve ikisi de aynı fiyata alınıp satılmaktadır. Bu ise ilginç bir durum olup genellikle pastırma, sucuktan daha pahalı bir üründür. Karadeniz pastırmasının tam olarak hangi ili veya yöreyi işaret ettiği belli olmayıp günümüzde Kastamonu'ya mal edilerek öne çıkarılan pastırma türü olabilir. Sıralamada yerli kuru sucuk ile Edirne, Şumnu, Karadeniz ve Kili pastırmasının fiyatı Kayseri pastırmasının 4/1'i kadardır ve bunların Karadeniz kıyılarında ve ikliminde üretildikleri ve bir kısmının genellikle çemensiz yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu pastırmalara devletçe konulmuş olan fiyat, kalite ve sınıflarına işaret etmektedir. Konulan narhta 1 kg pastırma veya sucukta sadece 2 akçelik bir kâr marjı vardır. Kayseri pastırması üreticiden 38 akçeye alınıp tüketiciye 40 akçeye satılmaktadır. Bu belge devletin gıda sektöründe uyguladığı koruyucu düşünceyi de ortaya koymaktadır. O zamanın şartlarında Kayseri'den İstanbul'a ulaşım maliyetleri düşünüldüğünde 2 akçelik fark günümüze göre çok düşük görünmektedir. Kayseri pastırmasının kalitesine ilişkin belgeler aşağıda görülmektedir:

1. İstanbul'daki pastırma ve sucuklara verilen narh

İstanbul'da olan pastırmacı ve sucukçulara yeniden verilen narhtır: (7 Rebiülevvel 1139/2 Kasım 1726)[1]

Kayseri pastırması: 1 kıyye 38-40 (Otuz sekiz akçeye alınıp kırk akçeye satıla)

Ankara pastırması: 1 kıyye 28-30 (Yirmi sekiz akçeye alınıp otuz akçeye satıla)

Yerli pastırması: 1 kıyye 16-18 (On altı akçeye alınıp on sekiz akçeye satıla)

Yerli kuru sucuk: 1 kıyye 16-18 (On altı akçeye alınıp on sekiz akçeye satıla)

Edirne pastırması: 1 kıyye 10-12 (On akçeye alınıp on iki akçeye satıla)

Şumnu sucuk kurusu: 1 kıyye 10-12 (On akçeye alınıp on iki akçeye satıla)

Yerli yaş sucuk: 1 kıyye 9-10 (Dokuz akçeye alınıp on akçeye satıla)

Karadeniz pastırması: 1 kıyye 8-10 (Sekiz akçeye alınıp on akçeye satıla)

Kili pastırması: 1 kıyye 6-8 (Altı akçeye alınıp sekiz akçeye satıla)

Yukarıdaki belge Osmanlı döneminde pastırma ve sucuk ile ilgili kaydedilen yüzlerce arşiv belgesi ve kadı sicili arasından seçilmiş bir belge olup ortalama bir durumu yansıtmaktadır. Ancak belgelerde Kayseri pastırması fiyat ve kalitece daima ilk sırada bulunmaktadır.

2. Bilimsel bir belge

Kayseri pastırmasının en değerli pastırma olduğuna dair gösterilebilen belge ve deliller sadece yukarıdaki arşiv belgesinden ibaret olmayıp şu anda geriye doğru gidildiğinde bilinen yegâne bilimsel eser olma özelliğine sahip aşağıdaki eserde de Kayseri pastırmasının üstünlük ve özgünlüğünü ortaya koyan ifadeler bulunmaktadır. Bu eser Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kayseri'ye sığır vebası mücadelesi için gönderilmiş olan 12. Tümen Hayvan Hastahanesi Mütahassısı Alaaddin adlı bir veteriner hekim tarafından yazılmıştır ve tarafımızca da sadeleştirilerek yayımlanmıştır.[2] Eserde Kayseri pastırmaları hakkında şöyle denilmektedir:

Türkiye Cumhûriyeti dâhilinde pastırma ve sucuk tüketimi hakkında düzenli istatistiklere sahip olmadığımızdan tayin ve takdir etmek bizce mümkün olamamıştır. ***Fakat en nefis pastırma ve sucuğun Kayseri'de üretildiği bilinmektedir.*** *Vilâyetin her tarafına, Mısır'a Balkan hükûmetlerine ihracat yapan bu memlekette yıllık üretilen pastırma ve sucuk miktarı hakkında yine düzenli bir istatistik yoktur. Yalnız etmiş olduğumuz özel araştırmalara bakarak ortalama olarak yirmi beş bin sığır ve kırk bin koyun ve keçi kesildiği anlaşılmıştır.*[3]

[1] İstanbul Mahkemesi 24 nolu sicil (H. 1138-1151/M. 1726-1738) C. 21, sf. 282 Hüküm no: 196 Orijinal metin no: [59b-2] https://kadisicilleri.org/ayrmetin.php?idno=29174&MetinTmz=kayseri%20past%C4%B1rmas%C4%B1

[2] Alaaddin, *Kayseri Pastırmalarının Sûret-i İmâli ve Ale'l-umûm Pastırma ve Sucukların Muâyenesi*, Günümüz Türkçesi ile yayına hazırlayan: Muhittin Eliaçık, Netform Matbaacılık A.Ş., Kayseri 2020.

[3] A.g.e. s. 19.

3. Osmanlı resmî kurumları arasındaki özel yazışmalarda kullanılan ifadeler

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesine

Atûfetlü efendim hazretleri

Dünyâda en tatlı ve şerefli mazhariyyet nefs-i nefis-i hilâfet-penâhînin rağbet-i inâyet-âyet-i âlîsine hizmetde muvaffakiyyetdir ki yâ bu sûret bendeniz gibi ibâd-ı mahsûsa-i şâhânelerince medâr-ı hayât hükmünde bulunduğundan veyâhûd her şey'in derece-i kadr u kıymeti nazar-ı fehâmet-eser-i cenâb-ı veliyyü'n-ni'mete arz olunmağla bilindiğinden midir nedir Engürinin elmasında şu zamâna âid bir başka çâşnî gördüğüme ve ayrıca yapdırtmış olduğum kebk ve Kayseriyye pasdırması dahi nezâret-i mahsusa tahtında terbiye edilmiş olduğuna binâen bunlardan dört sanduk şey melfuf pusula mucibince kilâr-ı âlî-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye gönderilmiş ise de tensîb buyurulduğu hâlde takdimi mütevakkıf-ı himem-i aliyye-i kerîmâneleridir. Emr ü irâde efendim hazretlerinindir. Fî 3 Muharrem sene 87, 24 Mart sene 86[4]

Günümüz Türkçesi ile:

Saray Özel Kalem Müdürlüğüne

Çok merhametli efendim

Dünyada en tatlı ve şerefli mazhariyet, hizmette halifeliğin yüce rağbetine muvaffak olmaktır ki bu durum bendeniz gibi zat-ı şâhânelerinin özel kullarınca yaşam sebebi hükmünde bulunduğundan veya her şeyin kadir ve kıymetinin derecesi sizin yüce nazarımıza sunularak bilindiğinden midir nedir, ***Ankara'nın elmasında şu zamana ait bir başka çeşni gördüğümden ve ayrıca yaptırttığım keklik ve Kayseri pasdırması da özel bir dikkat ve nezaretle hazırlatılmış olduğundan*** *bunlardan dört sandık ekli pusula gereğince halifeliğin kilerine (mutfağına) gönderilmişse de uygun görüldüğü takdirde sunulması yüce himmetlerine bağlıdır. Emir ve irade efendimindir. 3 Muharrem 1287 (5 Nisan 1870)*

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yukarıdaki belgelerin her biri Kayseri pastırmasının kaliteli bir ürün olduğunu gösteren birer delil olarak karşımızda durmaktadır. Birinci belge üç yüz yıl önce İstanbul'da pastırma ve sucuklara konulan fiyatları göstermekte olup bu fiyatlar üzerinden Kayseri pastırmasının diğer pastırmalara olan kalite ve üstünlüğü belli olmaktadır. İkinci belge şu anda bilinen en eski ve yegâne bilimsel eser durumundaki bir bilimsel kitapta, kitabın yazarı veteriner hekim tarafından Kayseri pastırmasının üstünlük ve özgünlüğüne dair kullanılan ifadelerdir. Üçüncü belge ise Ankara valisince çok özel biçimde hazırlatılarak saraya hediye olarak gönderilen seçkin üç gıda ürünü hakkındadır. Bu ürünler kalite ve nitelik bakımından öne çıkmış ürünlerden Kayseri pastırması, keklik pastırması? ve Ankara elmasıdır. Bunlardan kebk/ keklik pastırması -eğer okuma yanlış değilse- günümüzde pek bilinip tanınan bir ürün değildir. Saray için özel hazırlatılmasına bakılırsa keklik eti gibi özel ve lezzetli bir etten yapılmış ve Kayseri pastırması ile birlikte saraya hediye olarak gönderilmiştir. Yani böylesine özel ve seçkin bir pastırma türü Kayseri pastırması ile birlikte saraya hediye olarak uygun görülüp seçilip gönderilmiştir. Öte yandan Kayseri pastırması gibi Ankara pastırması da kaliteli bir ürün olarak tanınmış olmasına rağmen onun değil de Ankara elmasının nitelikli bir ürün olarak saraya hediye olarak gönderilmiş olması da ilginç bir ayrıntıdır. ■

[4] Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi, MB.İ. Kutu 23, Gömlek 60, tarih : H-21-01-1287.

Güzeli Görmek, Güzel Görünmektir

Kendimizi Aramaklar Yolculuğu

M. Akif Coşkun

Şiddeti her geçen gün daha da artan ve kendimize dahi itiraf etmekte zorlandığımız bir ümitsizlik hâli yaşıyoruz. Belli periyotlarla kaleme aldığım bu yazı dizisine konunun tam ortasından girer gibi, belki de usule aykırı bir şekilde destursuz girmemin sebebi de bu hâldir. En son yazımın üzerinden tam bir ay geçti. Bu zaman zarfında her gün istisnasız hayatımın önemli bir kısmını oluşturan okumalarımda yaşadığım aksaklık üzerinde sürekli düşündüm. Ne oldu da okumalarımı bu denli ihmal ettim. Olağanüstü bir durum da yaşamadım oysa. Öyle sıradan, hayatın olağan akışı içerisinde, önceki aylardan da pek farklı olmayan bu zamanda okumalarım neden azalmıştı? Beni sürekli huzursuz eden bu hâlin ne zaman sona ereceğini merak ediyordum. Merakım hâlâ tazeliğini korumuş olsa da bu son bir ayda gözlemlediklerimden işittiğim fısıltılar, üzerimde birikmiş bu ümitsizlik hâlini silkelememe vesile oldu. Aslında öyle ümitsiz biri de değilimdir. Ümitsiz olmamak ve her ne şartta olursa olsun bir şükür sebebi çıkarmak gayreti içinde olsam da yine de üzerimde birikiyor bu ümitsizlik hâli. İnsanız ne de olsa, kusursuz değiliz. İyi ki de değiliz. Sanırım sanattan öğrendiğim en büyük hikmet budur. Sanat, mezbelenin içinde güzeli görebilmektir. Ve sanat tam da bu yüzden bu dünyaya aittir. Bu dünyanın içinden bize el uzatır. Başka türlü ayakta kalamaz insan. Hangi çağı ve zamanı yaşıyor olursak olalım bizi rahatsız eden şeyler mutlaka olacaktır. Bu rahatsızlığı giderebilmek ve onunla mücadele edebilmek için bu rahatsızlık hâli içinde bizi ayakta tutacak, nefes aldıracak, mücadele edecek kuvveti kazandıracak bir şükür sebebine ihtiyacımız vardır. O sebebi keşfetmeden bir adım yol alamayız. Ümitsizlik tüm bedenimizi kendine tutsak ettiği gibi etrafımızdakilere de bu hastalığı bulaştırmakla beraber, bizden sonraki zamana da sirayet etmekte.

Fotoğrafın bana öğrettiği işte tam da buydu; tüm olumsuz şartlar içinde güzeli görmek. O güzeli görebilmek, olumsuzluğun içinde bizatihi bulunmakla mümkün olur ancak. Paçalarımızın kirlenmesinden korkmayalım.

Güzeli görebilme niyetiyle her çıktığım fotoğraf gezisinden elim boş dönmedim. Bir değil birçok güzeli görebilmenin şükrü bir tarafa, onca ümitsizliğin hücum ettiği bir ortamda hâlâ güzel şeylerin var olduğunu görmek umut verici değil de nedir? O güzel şeylerin güzelliğini koruması, hayat bulması da o güzeli gören gözler sayesindedir. Birbirimizin külüne muhtaç olmak ne güzel lütuf. Ortada tertip edilmiş bir gezi olmasa bile her hafta sonu dostlarla görüşebilme niyetiyle şehrin merkezine inerken yanımda mutlaka fotoğraf makinesini yük ederim kendime (ben onun hamallığını yaparım o da bana hizmet eder). Ve her defasında gözüme ve gönlüme görünen bir güzellik kulaklarıma bir şeyler fısıldar.

Okumalarımın azaldığından şikâyet ettiğim bu bir ay içerisinde gözlemlediklerimi bir araya getirdiğimde aslında her birinin bana şu an yaşadığım ümitsizlik hâlime öğütler verdiğini fark ettim. Sanki her biri ayrı ayrı rahatsızlıklarıma omuz veriyor gibiydi.

Sabahın erken saatlerinde çıkıp uzun süredir muhabbetinden eksik kaldığım değerli bir büyüğümden aldığım

muhabbet elimde tuttuğum çaydan daha sıcaktı. İçimi alabildiğine ısıtırken aynı zamanda utanıyordum da. İhmal etmenin mahcubiyeti karşısında ihmal ettiğimin verdiği sıcaklık utandırıyordu beni. Şimdi soruyorum kendime, ümitsizliğin çoğalmasında benim de bir katkım yok mudur? Herkes bunu kendine sormalı aslında.

Onunla vedalaşırken kendi adıma verdiğim sözü buraya mühürlüyorum ki bir daha bahanem olmasın. İnsan ne de maharetlidir bahane üretmede.

Çıkın dışarı dostlarım, havanın kesifliğine aldanmadan çıkın. Gözünüze ve gönlünüze çarpan her neyse onunla kısa da olsa selamlaşın. Bir yabancı gibi uzakta

durmayın. Zihninizdeki tüm yargılarınızı bir kenara koyun onlarla selamlaşırken. Selamlaşmanın ön koşuludur yargılardan arınmak.

Biz yaşanan olumsuzluklar karşısında kendimizi heba ederken, onlar olumsuzlukların tam ortasında hayatta kalabilme ve hayat verme gayretiyle etrafını renklendirip, şekillendirip ve bunu sanata evirerek bizleri davet etmektedirler.

Şehir merkezinde öyle sıradan bir gündür. Havada keskin bir soğukluk hâkim. İnsanlar türlü telaş içeri-

sinde ihtiyaçlarının peşinde koşuşturmaktadır. Şehrin merkezinde bir noktaya sabitleyin kendinizi ve etrafınızı seyredin. Her gördüğünüzden bir hikâye uydurun kendinize. Sonra kendinize şu soruyu sorun: “Ben bu hikâyenin neresindeyim?” Üstü başı kir pas içinde kalmış şu adam günün hasılatını yapabilmiş midir? O adamın yüzüne biraz daha dikkatlice bakınız? Günün hasılatını yapamamış olma ihtimali ağır mı basmaktadır? Kendinize tekrar bu hikâyedeki yerinizi sorunuz?

Bir eli bastonda diğer eli muhtemelen validesinde olan şu beyamcaya bakınız. Kim kime destek olmakta acaba? Anne evladına mı? Evlat anneye mi? Baston beyamcaya mı? Yahut her ikisine mi? Ya da anne ve evladı bastona mı? Bununla da alakalı bir hikâye uyduralım ve bizim bu hikâyedeki yerimizi sorgulayalım.

Yerinizden ayrılmadan etrafı seyretmeye devam edin ve gördüğünüz her neyse onunla bir ünsiyet kurmaya çalışın. Zihninizde uydurduğunuz hikâyelerdeki yerinizi sorguladıkça içinizde sizi kavuran rahatsızlıklarınızın da hafiflediğini fark edeceksiniz. Bunlar görebildiklerimiz. Daha göremediğimiz ne hikâyeler var bir bilebilsek keşke.

Şehrin merkezinde elimde fotoğraf makinesiyle ara ara yerimi değiştirirken karşılaştığım sıcak bir dost bakışı direncimi artırırken benim bakışlarımın da aynı sıcaklığı verip vermediği hususu üzerinde düşünmeye başlıyorum. Bakışlarımızın kesiştiği o an aklımızdan neler geçiyordu? Ben de aslında bu serüvenin bir parçasıyım. Ben hangi sözümle hangi sazımla bir katkı sağlıyorum acaba? Kendimizi aramaklar yolculuğunda okumaya çalıştıklarım da beni okuyabiliyorlar mıdır? Bana bakarken içi ısınıyor mudur? Yor mudur? Mudur? Udur? Rrrr?

Şehir merkezinde yaptığım bu kısa gezinti sonrası tam da eve dönerken aldığım bir mektup, bu bir aydır yaşadığım rahatsızlığıma ilaç gibi geldi desem abartmış sayılmam. Adıma ithafen yazılan mektupta benim de aslında tüm kirim ve pasımla okunduğum vurgulanıyordu.

Bir gün içerisinde gözüme ve gönlüme ilişen bu güzelliklere rağmen neyin şikâyetini ediyordum ki? Mektubu usulca katlayıp gönlümün hizasına düşen cebime koyarken mektubun sonuna düşülen mısralar kulaklarımda yankılanıyordu.

Adımların ırmaklara niyetlenmiştir besbelli
Semaver henüz cılız akmakta oysa
Beyhude güzel kardeşim
Beyhude yürüyüp durmuşundur,
Bir nice yıl
Kiliselere, camilere, havralara, kaldırımlara ve dağlara.
Sana kırk gün yeter oysa,
Kırk gün.
Kırk adım.
Bir şehir daha eksilmiştir lügatinden
‘Ölüm korkusu sarar yüreğini
Ayrılık kapıdadır.’ (F.Ö) ■

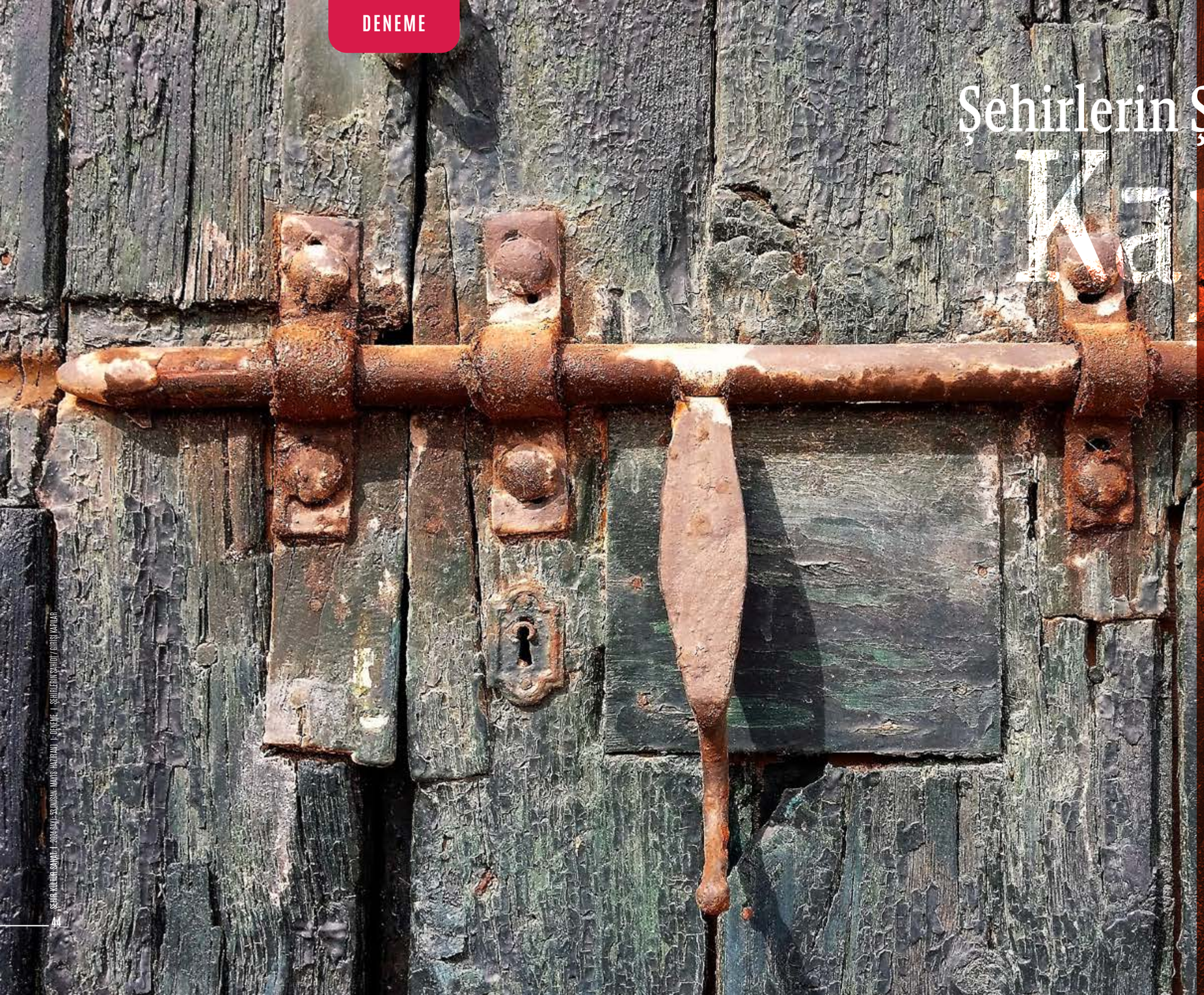

Şehirlerin Şahidi / Girişi Kapılar

Mete Sungur

Şarkımı Boşnaki bestelesin
İdir, Chaama'yla birlikte seslendirsin
'Haştuk!' diye başlasın
Seni görsün
Nerede gördüğünü hatırlamasın
Dünya dengesini kaybetsin
Şehrin kapılarında izini sürsün
Tanımak için uzaktan gülümsemeni dilesin
Yürürken seni hayal etsin
Uzaktan kaybolduğu görsün
Bülbül bağa gelsin
Feryat etsin, nağmeler bestelesin
Yakıp yıksın ortalığı
Suçu güle yüklesin

Tarihin ve medeniyetin şahidi şehirler, şehirlerin şahidi / girişi kapılar. Kapılar şehri gözetleyip koruyan nice olaylara ve şahıslara şahitlik etmiştir. Günümüzde önemini yitirseler de şehrin ve medeniyetin bir yansımasıdır kapılar.

Tarihi şehirlerin birçoğunda -şimdi bunların bir kısmından eser kalmasa bile- kalesi, suru, hisarı, burcu olmayan şehir yok gibidir. Şehre girişler -selamla- buradaki kapılardan başlar aynı zamanda güvenlik de esenlik de. Hatta şehrin güvenliğini, şehri simgeleyen kapılar üzerinden okumak daha doğru olacaktır. Gireni-çıkanı selamlayan kapılar nice olaylara / kişilere tanık olmuşlardır.

Kapılar sadece kapalı mekanlara aittir. Kapılardan öyle rastgele giremezsiniz elinizi kolunuzu sallayarak, şüphesiz mahrem alanlardır. Gireceğiniz yer ister şehir kapısı ister ev kapısı isterse gönül kapısı olsun destursuz girilemez.

Evler nasıl mahremiyetiyle özel mekanlarsa şehirler de mahremiyetiyle şehirdir. Şehre kapılarından girersiniz. Bazen de surlardan gedik açarak muzaffer bir komutan gibi girer, sonra da o gedikte bir kapı inşa eder, kapı adınızla anılır olur.

Şehirler nasıl farklı ise kapılar da öyledir. Ovadaki şehrin kapıları ile dağ yamacına inşa edilmiş şehrin kapıları bir değildir.

Uzun yol yorgunluğundan sonra kervanların önünde durduğu, insanların eşiğinde soluklandığı; bazen direnişin en yoğun yaşandığı bazen de şehrin en zayıf noktalarını temsil eden yerlerdir kapılar.

Kapılardan kimler girmiştir şehre kimler... Kimi at sırtında kimi yaya. Kimi sevinçle kimi de alabildiğince hüzünle. Kimi kaybettiği ay yüzlünün izini sürmek için girer bir umutla o kapıdan kimi serüven aramak kimi de dert küpüdür bilinmez... Kimi kan ağlayan gözlerle perişan bir halde ayrılır o kapıdan kimi de huzurlu bir tebessümle... Kimi ilim meclisine dahil olmak için eğilerek girer, kimi pervasızca... Kimine kapının anahtarı altın tepside sunulur kimi de kapı dışarı edilir...

Bazen bir coğrafya ile ilintilendirirsiniz, Anadolu'nun kapısı; bazen dinle, Cennet'in kapısı; bazen de bir duygu ile bir 'gönül kapısı'ndan sessizce girip misafir olmak.

Esrarengiz kapılar bitivermeyen bilmeceler ve şifrelerin gizemini içinde barındırır. Vakurlu duruşların yanında davetkar ve mütevazidirler. Geçmiş bu kapılarda yazılıdır.

Bazı kapılardan içeri girdiğinizde şefkat, merhamet, sevgi, aşk... içinizi ısıtmaya başlar.

Bazı kapılar da var ki tarihin dehlizlerinden çıkmış bir tablo gibi sergiler kendini. Şaşkınlıkla donup bakakalırsınız. Anlamlandırmayı bekler. İçeri girmeyi bilirseniz sizi dostça karşılar. Bir gönülde misafir olmak gibi.

Kapı her çalındığında bir bekleyen var mıdır, heyecanlanan var mıdır? kapı açıldığında açan da bekleyen de neyle karşılaşacağını bilen var mıdır?.

Şans kapıyı çalar mı ya da biri bizi uyarır mı ölüm var diye, ölüm kapıyı çalmadan önce.

Çalınan kapıdan yolcu her zaman sessiz girer mi, bazen de kapılar açılmaz yüze kapanır mı?

Kalp kapısını açmak için tokmağı vurmak gerekir mi, ya da beklemek sabırla?

Açılan kapı karanlığa açılıyorsa girmek gerekir mi?.

Bir de kapıyı çalan heybesinde ne getiriyor bilmek gerekir mi?

Şehrin kapılarından çıkıp gitmek aradığınızı bulmaksızın. Kapı bir eşiktir, içeri de girseniz dışarı da çıksanız. Her iki durumda da neyle karşılaşacağınızı çoğu zaman tahmin bile edemezsiniz. Kapılar aynı zamanda arkasında sakladığı veya arkasına saklandığı mekanları da temsil eder. Ev kapılarının bir anahtarı var da şehir kapılarının da bir anahtarı var mıdır sevgilin kalbini açan kelimeler gibi.

Artık kapatın şehrin kapılarını...

Dua ile gökyüzünün kapılarını aralamak, selamet ve esenlikte kalmak, rahmet yağmurlarıyla doymak.■

Süleyman Sağlam ile Kayseri Hatıraları

Recep Kanalga

Süleyman Sağlam: 1936 yılında Kayseri'de doğan Sağlam, hukuk fakültesi mezunudur. Kayseri Baro başkanlığı ve bir siyasi partinin il başkanlığını yürütmüştür. "Üç Neslin Hikâyesi", "Yılanlı Dağı", "Dağı Dağa Kavuşturan", "Sarı Gölün Atları" ve "Sarıkamış'tan Sibirya'ya" kitaplarının yazarıdır. Babası Kayseri Belediye Meclisinde görev yapmıştır. Hem babasından aldığı birikim hem de yıllar boyunca içinde bulunduğu içtimai çevre hasebiyle geniş bir bilgi birikimine sahiptir. Yapılan röportaj ile Süleyman Sağlam'ın Kayseri ile ilgili hatıraları ve bilgileri kayıt altına alınmıştır. Ayrıca Sağlam'ın arşivinde bulunan bir miktar fotoğraf da KAYHAM Kayseri Görsel ve İşitsel Arşivine dâhil edilmiştir.

Bize kendinizi tanıtır mısınız?

Ben 1936 yılında Kayseri'de doğdum. İlkokul öğrencisi olarak Bozatlı Paşa İlkokulunda okudum. Ondan sonra ortaokula devam ettim. Sıtma Mücadelesi binası vardı Kiçikapı ile Çifteönü Mahallesi arasında. Devlet sıtma ile mücadele etsinler diye özel şekilde binayı tahsis etmiş veya yapmış. Mücadeleciler hayvanlarla bataklıkları kurutmaya gidiyorlardı. Sıtma mücadele yapa yapa kesildi. Sıtma bitince bina boş kaldı. Bodrumdan sonra bir kat daha vardı toprağın içine gömülü. Orası okul olarak tahsis edilince mahallemiz o binaya yakın diye benimle beraber ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerini ayırdılar. İkinci ve üçüncü sınıfı Sıtma Mücadelesinde okudum. Refik Göçmengil üçüncü sınıftayken müdürümüzdü. Kayseri Lisesi tekten bir liseydi benim kayıt olduğum zamanda. Askerliğimi de Rus hududunda karakol komutanı olarak yaptım. Benim büyük ağabeyim de o zaman parlamentoda Kayseri milletvekiliydi. Çektiğim kura ile Pazarcık Hudut taburunu çektim. Kars'ın ufacık bir nahiyesiydi. Askerden geldikten sonra avukatlık stajına başladım ve iş hayatına atılmak istedim. Avukatlık yapmak istiyorum ama henüz stajım devam ediyordu. Eski bir öğretmenim Kayseri Lisesine müdür oldu. Beni tanıyordu. Birçok dersim pekiyi ile neticelendi. Mezun olduğum sene iki mezun verebildi Kayseri Lisesi, biri bendim. Mahmut Bey, Kayseri Lisesinin müdürüydü. Ben lisede fizik hocalığı yaptım. Abdullah Gül ve Hulusi Akar, ikisi de benim, zannediyorum 4/C sınıfında öğrencimdi.

Ailenizden bahseder misiniz?

Annem öğretmen olacakken babamın ailesi dünür düşmüş. Annemin babası annemi vermek

istememiş. Fakat bir Çanakkale gazisi Yüzbaşı Hulusi Satoğlu vardı. Babamla annemin baş göz olmasına çok uğraşmış. Benim dedem Katipzade diye namlı bir aileden. Anne tarafından dedem de ona benzer şekilde ileri görüşlü, hatırı sayılan bir önemli aile olduklarını düşünüyorum. Biz dört kardeştik. En küçükleri benim. Kız kardeşimiz yok, hepimiz erkeğiz. Hayatta kalan tek çocuk benim. Ağabeylerim vefat ettiler. Ben babamın babasının adını taşıyorum. Dedemin ağabeyleri Nuh Mehmet Amca ve Mahmut Amca savaşlarda şehit olmuşlar. Biri Allahu Ekber Dağları'nda Sarıkamış'ta, öbürü de Bağdat cephesinde şehit olmuş. Onların çocukları, hanımları dedemin bakımına muhtaç hâle gelmişler. Hem kendi çocuklarına hem de ağabeylerinin ailelerine bakıp gözetmiş, onları baş göz etmiş. Bunu büyükannemin sayesinde yapmış. Büyükannem bir vesileyle civar kasabalardan Kayseri'ye gelmiş. Dedem görünce bunu alayım demiş. Demir tekerlekli bir at arabası tuttum diyor, Zübeyde'yi at arabasına bindirdim bizim eve getirdim, benim düğünüm, evliliğim işte böyle derdi. O zaman o evde ağabeylerinin hanımları var, çocukları var. Bir de kendi hanımı ve çocukları var. Çok geniş bir aile olmuşlar. Annem "Ben yemeğe sofraya oturur, böyle yaşmağı kapatarak tutarak bir elimle kaşıkla yemeği ağzıma götürürdüm" diyerek o günkü manzarayı anlatırdı. O kadar aileye bakmasına rağmen seferberlikte Süleyman dedeme de celp çıkmış. Ağabeylerimin intikamını alacağım diye askere gitmek istemiş. Fakat kapı komşuları Pekçayların babaları dedeme gelmiş. Dedem de bu arada çantasını hazırlıyormuş. O komşusu dedeme "sen askere gidersen bu hanımlara, bu çocuklara kim bakacak" demiş. Dedem de "ağabeylerimin intikamını alacağım, o yüzden gideceğim" demiş. O adamcağız, bedel parası olan 15 veya 16 sarı lirayı mahalleliden toplamış, gitmişler şubeye yatırmışlar. Dedem askerlikten kurtulmuş. Ama o mahallelinin parasını ödemek için, o zaman babam dokuz yaşında hafız mektebinde okurken onu okuldan alıyor. Ayakkabı sayası yapmak suretiyle kazandıkları parayla bir senede ancak parayı ödeyebiliyor. Onun için de babam ayakkabıcılık sanatını seçmiş. Kalenin karşısında Halk Ticarethanesi var. Oranın yanında babam 45 sene ayakkabıcılık yaptı. Ağabeylerimin en büyüğü politika ile uğraştı. 1949 yılında Yüksek Ticaret'ten mezun oldu geldi. Halk Partisi'nin yaşlı ve halkın hoşlanmadığı tipteki insanların elinde olduğunu fehmettiğinden partide temizliğe girişti. Eskimiş insanlar, öyle tabir edeyim, ki ruhları şad olsun hepsi namuslu adamlardı, yeni bir imajla ağabeyimin başkanlığında yeni bir parti heyecanıyla mücadele ettiler. Halk Partisinde bir yenilenme sağladı. Sonra 1950 yılındaki seçime milletvekili adayı olarak iştirak etti. Daha 26-27 yaşındayken... Tabii Demokrat Parti 1950 seçimlerini kazandı. 1954 seçimlerinde yine ağabeyim adaydı, yine kazanamadı. 1957 seçimlerinde ağabeyim Nuh Mehmet Sağlam tekrar aday oldu ama yine kazanamadı. 1961 seçimlerinde dördüncü sıradan milletvekili oldu. Dört sene milletvekilliği yaptı.

Dedemin kardeşi Ruslara esir düşmüş. Rusların nezdinde çalışan Ermeni askerleri o askerleri öldürmeyi düşünürken bir Rus generali bu esirlerin hayatlarını kurtarmış. Sibirya'da Yenisey Irmağı'nın kenarında bir kampa sürmüşler. Kampta 30 bin kişi var. O 30 bin kişi sarma sigara içiyor.

Dedemin kardeşi Ahmet amca Macarlardan sigara kâğıdının nasıl yapıldığını öğrenmiş. Türk esirlerin en küçük rütbelisi Ahmet amca. Binbaşısı var, yüzbaşısı var. Bir albay da esir kampında Türk esirlerinin başkanı. O albaydan sermaye alıyor ve Macarlardan öğrendiği sigara kâğıdı yapımını Türk esirlerine öğretiyor. Kendisi %25 hisse alıyor. Erler başka kampta. Geri kalanı 30-40 kişi Türk esir subaylara hisse veriyor. 150 bin Ruble Rus parası biriktiriyor. Onunla kaçmayı planlarken Bolşevik İhtilali oluyor. Bir cümle "paralar battal, tapular iptal" diye komünist Rusya kanun çıkarıyor. 150 bin rublenin hepsi iptal oluyor. Tekrar uğraşıyor ve bu kez 100 bin ruble para kazanıyor. Bir Alman subayıyla beraber Ahmet amca kamptan kaçıyor. Amca binbir macera ile Kayseri'ye geliyor. Bu esaret hayatı altı sene sürüyor. Kayseri'de dedemle beraber sigara kâğıdı yapmaya başlıyorlar. Babamı satıcı tayin etmişler. Babam "atla eşekle sürekli sigara kâğıdı taşırdım" diyor. Çok büyük para kazanmışlar. Parayı Kayseri'de yiyecek yer bulamamışlar. İstanbul'a gidelim demişler. İstanbul'da Kapalı Çarşı'da iki dükkân almışlar. O dükkânlarda satış yapıyorlar ve Almanya'ya halı ihraç ediyorlar. Bu arada bir şeyhle tanışıyorlar. Şeyh Sarıyer'de oturuyor. Ve şeyh bir numaralı İngiliz casusu. Onun İngiliz casusu olduğunu bilmiyorlar. Şeyhi haktan adam zannediyorlar. Ahmet amca Alman subaydan Almanca öğrenmiş. Şeyh, amcayı ve dedemi tekkesine çağırıyor. Şeyh, Ahmet amcaya, çocuğuma Almanca dersi vermen için çağırdım diyor. Ahmet amca çocuğa Almanca öğretmeye başlıyor. O vesileyle şeyh, bunlara kendisinin keramet sahibi olduğunu angaje ediyor. Kerameti de nasıl? Şeyhin villası bir bahçe içinde. Orayı ziyaret etmeye gelen bir ziyaretçiyi evvela şeyhin adamı karşılıyor. O adam ziyaretçiyi sorguya çekiyor. Senin kaç çocuğun var, ne iş yaparsın, ne hediye getirdin gibi sorup soruşturuyor. Kapıdaki adam, yer altından kablo döşemişler, hemen telefon açıp şeyhe anlatıyor. Şeyh, gelen ziyaretçiye "Niye zahmet etmişsin, halı getirmişsin, elbise getirmişsin" deyince halk bu adamı keramet ehli sanıyor. Dedem ve kardeşi şeyhin bir numaralı adamları oluyor. Fakat kendileri şeyhin böyle olduğunu bilmiyorlar. Babam İstanbul'a ziyarete gidiyor. Babamı şeyhlerine tanıştırmaya götürüyorlar. O zaman Atatürk, İstiklal Harbi'ni başlatmış, hükûmet olmuş. Şeyh babama "Şu Ankara'daki Moskof'u ortadan kaldıracak kimse çıkmadı" diyor. O moskof dediği kimse Atatürk. Babam bunu duyunca tüylerim ürperdi diyor. Şeyhin yanından ayrıldıktan sonra dedeme "Bu adam çok tehlikeli, sakın bir daha gitmeyin" diyor. Onlar da "Dini bütün Müslüman, şeyh olmuş, keramet sahibi bir adam" diyorlar. Elhasıl, adamın görünmez mürekkeple yazdığı, Anadolu'daki hükûmet hakkında bilgi veren yazıları hükûmet yakalıyor. Bunun üzerine dedemle kardeşi iki halı mağazasını tezgâhtarlarına bırakarak Kayseri'ye geliyorlar, bu iş bize de bulaşır diye...

Siyaset hayatınızdan bahseder misiniz?

Ben hukuk fakültesini bitirdikten sonra ağabeyimin Turhan Feyzioğlu ile bir münakaşası oldu. Sonrasında partiden görev istedim. Sekiz sene il başkanlığı yaptım CHP'de. Turhan Feyzioğlu Güven Partisi'ni kurduğu ve partiyi yarı yarıya böldüğü zaman ben Turhan ağabeyle mücadele ettim. Turhan ağabey benden çok fazla eğitimli ve beynelmilel bir insan hâline gelmiş. Ben de partiyi korumak istiyordum. Bir üç ay, bir beş ay dışarıda kalmanın haricinde 7 sene kadar partiyi ben yönettim. Bu arada Güven Partisi Turhan ağabey tarafından kuruldu. İlk fırsatta Kayseri'ye geldi. Kayseri'ye, hatırladığım kadarıyla Ferit Melen, Orhan Birgit, Ali İhsan Göğüş vb., sekiz milletvekili ve MYK üyesiyle beraber geldi. Nezaketen birbirimizle konuştuk. Ama benden çok üstün bir insandı. Benim eski partiye sahip çıkmam o farkı bir noktada kapattı. Ben hiç durmadan köy köy geziyordum ve başarılı da oldum. Turhan ağabey iki tane milletvekili çıkardı. Biri kendisi, diğeri Mehmet Altmışyedioğlu. Mehmet Altmışyedioğlu da değerli bir insandı. Çok saygın bir insandı. Halk Partisinden Mehmet Yüceler ve Tufan Doğan milletvekili

seçildi. O olayların cereyan ettiği sırada 30 yaşına yeni basmıştım. Ecevit'le çok yakın hukukum oldu.

Kayseri'deki eski avukatlardan bahseder misiniz?

Turhan Feyzioğlu'nun babası Sait Bey ilk avukatlardan. Sait Bey, son derece zeki ve meclise kanun tasarısı yapıp gönderen adam. Kör Sait diye tabir edilir halk arasında. Oğlu Turhan ağabey de bilge bir insandı. Kayseri'de üç avukat olduğu söylenir. Birisi Sait Bey. Ben lisede okurken bizim ayakkabı dükkanından ayakkabı alırdı. O vesileyle Sait Bey'i gördüm fakat ne konuşmak kısmet oldu ne herhangi bir hatırasını anlattırmak kısmet oldu. 1925-26'da Medenî Kanun hazırlığı yapılırken Sait Bey de fikir beyan etmiş şöyle olmalı böyle olmalı diye. Genellikle Hristiyanlar hukuk dalını kullanıyor, hukukçular genellikle Hristiyanlardan oluyor. Ama üç tane Müslüman avukat olduğunu duymuştum. Ancak baronun arşivi çok yok. O güzel anılar bir noktada not edilmeliydi ve o insanlar dile getir-

meliydi. Ben dört sene baro başkanlığı yaptım. Başkanlığım sırasında avukatlara bir iş hanı ve bir de ev yaptım. Fuara giderken sağ koldaki Hukukçular Sitesi ve Hukukçular İş Hanı benim eserim. O yerlere avukatların maddi müzayakadan kurtulması için ben ön ayak oldum. Kendimi size övmek bakımından değil, bir görev olarak anlatıyorum. Çünkü baro başkanının avukatların her hâliyle meşgul olması lazım. Avukatlardan İbrahim Ergüven vardı. Allah rahmet eylesin. Sempatik, insanları seven, değerli bir insandı. Benim ilk avukatlığımda o da avukatlığının sonuna gelmişti. Onun ortağı Ömer Gözübüyük, bunlar Kayseri'ye damgasını vurmuş insanlardır.

"Tek Parti" döneminden hatırladığınız neler var?

Tek parti devrinde Taşçıoğlu diye namlı bir milletvekili vardı. Ayrıca Hayrullah Ürkün vardı. Bir de Bünyan'dan milletvekilliğinden sonra avukatlık yapan, seferberlik zamanında Kâbe muhasarasında bulunmuş fakat adını getiremiyorum bir değerli insan vardı. Bunlardan Taşçıoğlu okuma yazma bilmiyor ama milletvekili olmuş. Her sene meclisteki milletvekili arkadaşlarına pastırma sucuk yollamak suretiyle onları hoşnut ediyor. Namuslu bir adam ama okuma yazması çok zayıf. Eski Başbakan Saraçoğlu, Taşçıoğlu'na "İngiltere'de kendimi tedavi ettireceğim. Kanser hastalığına duçar oldum. Bana mümkün olduğu kadar beş bin lira para gönder. Onunla İngiltere'de kendimi tedavi ettireceğim" diye mektup yazmış.

Eski belediye başkanlarını sizden dinlemek isteriz.

Osman Kavuncu, tek parti devrinin ışıksız dünyasından sıyrılan bir lider. Gerçekten bir lider... Belediyeyi 1950 yılında teslim aldığında hemen bazı şeyleri yapmaya koyuldu. Bunların başında şehrin imarı geliyordu. İlk işi, eski tek parti devrinden kalan babam ve benzeri önde gelen insanlarını onore etmek için onları belediyede topladı. Ben şahidim, onlara "Sizin emirleriniz ne ise ben onları yapmaya amadeyim" şeklinde bir avans tanıdı. "Belediyeyi yiyip bitirecekler, demokrasi adına yanlış yaparlar, hiçbir idareden anlamazlar" şeklinde peşin hükümle seçime kazananlara sözler söylerlerdi. Osman Kavuncu da bu türlü dedikoduların önüne geçmek için bunlardan akıl almak bahanesiyle belediyede toplantı yapardı. Evlere su gelmesi işini Osman Bey başardı. Önceden güğümlerle, kovalarla muayyen mahallerde çeşmelerde halk sıraya girer, su doldurur, evine götürüp ihtiyacını giderirdi. Osman Kavuncu zamanında evlere musluk suları geldi. Osman Kavuncu'nun marifetlerinden birisi otobüs seferleri düzenlemek oldu. Ben on beş yaşında falandım. Gıcır gıcır otobüsler halkı taşırdı. Çocuklar otobüse binerler, son durak olan Sümer Fabrikasının olduğu yere kadar gider, geri otobüsle gelir bindiği yerde iner. Mesele otobüse binmek. O kadar kıymetli, o kadar güzel bir şeydi ki çocuklar için bir büyük olaydı. Kayseri için büyük bir yenilikti. Ayrıca Osman Kavuncu Arnavut kaldırımıyla döşeli sokakları ele aldı. Pisliği ortadan kaldırıp parke taşlarıyla kaldırım döşetti. Osman Kavuncu'nun yaptığı eserlerden birisi de şimdi hafif sanayi bölgesi tabir edilen ve çarşılardan müteşekkil bir yerde sanayi bölgesi inşa etmek oldu. Gazi Paşa Okulunun devamındaki sanayi yapıtlarının bulunduğu yer Osman Kavuncu zamanında inşa edildi. Osman Kavuncu onu inşa ederken tarafsız davrandı. -Kavuncu onu inşa ederken tarafsız davrandı, yani bu Halk Partili buna vermeyelim, bu Demokrat Partili buna verelim şeklinde bir mantıkla olaya yaklaşmadı. Herkese istediği kadar dükkân yeri verdi. Halkın oraya gitmesi için otobüs seferleri düzenledi. Şehrin içinde kazancılar vardı. Çıkrıkçı, kalaycı, kazan yapıp satan esnaf falan... Bütün bunlar şehrin kirlenmesine neden oluyor diye o gerekçeyle Osman Kavuncu onları sanayi bölgesine taşınmasına mecbur bıraktı. O sayede şehir düzenli hâle geldi. Bu türlü bir yaklaşımla imar hareketleri de başlamış oldu. Şimdi tıklım tıklım insanla dolu olan 27 Mayıs'taki dükkânları Osman Kavuncu yaptı. O zaman insanları teşvik ediyordu. Oradaki eski evleri yok etti, parselli arsalar hâline getirtti. Normal bir esnafın gücü yetmeyecek kadar pahalıydı. On - on beş senede ancak o parselli arsalar imar gördü.

Osman Kavuncu, tek parti devrinin ışıksız dünyasından sıyrılan bir lider. Gerçekten bir lider... Belediyeyi 1950 yılında teslim aldığında hemen bazı şeyleri yapmaya koyuldu.

Cumhuriyet devrinde en dikkate şayan belediye reisi Emin Molu. Emin Molu Fransa'da hukuk okumuş. Kayseri'ye geldiği zaman belediye meclis üyesi olmuş ve belediye reisi seçilmiş. Emin Molu doğru dürüst okuma yazması olmayan belediye meclis üyelerine başkanlık yapmanın zorluğunu görmüş. Asri mezarlığın yerini Emin Molu ile babam ayarlıyor, 1940'lı yıllarda. Emin Molu milliyetçi bir insan. Babam anlatıyor: "Mecliste bütçemizi konuşacağız fakat Emin Molu çok üzgün. Toplantıyı terk etti gitti. Bekledik gelir diye. Gelmeyince ben aramaya gittim." Şimdi hükümet konağının olduğu yerde akasya ağaçlarıyla süslü, nefis kokulu bir bahçe vardı. O bahçeyi Şehir Kulübü binası canlandırırdı. Kayseri eşrafının gidip vakit geçirdiği yerdi. Emin Molu da o bahçeye gelmiş. Babam "Emin ağayı bulduğumda hüngür hüngür

ağlıyordu" diyor. Ağlamanın ne gereği var dediğinde "Bu adamlarla bu millet nasıl yönetilecek. Meclisteki adamların %60'ının okuması yazması yok, olanlar da onlara uyuyor" demiş. Emin Molu belediye reisi olarak bir karar almakta çok zorluk çekiyor. Babam koluna girmiş, teselli etmiş. Meclisi geri açmışlar, çalışmalarını bitirmişler.

Şahap Sicimoğlu 1960 ihtilal döneminin belediye reisi. Yani 27 Mayıs ihtilalinden sonra Kayseri'deki belediye takımına hükümet son verdi ve Şahap Sicimoğlu'nu belediye başkanı yaptılar. Sicimoğlu'nun en büyük eseri, asri mezarlığının arkasındaki ağaçları dikmek oldu. Şimdi koca koca çam ağaçları oldu.

Mehmet Özateş, Kayseri'de 3. noter olarak nam salan bir güzel adamdı. Başkan olduğu zaman öyle çok süreli belediye başkanı olmadı. Avukatlığımın ilk yıllarında bana destek veren, samimi, güzel bir adamdı.

Mehmet Çalık'ın biraz İngilizcesi vardı. Oğluyla sınıf arkadaşıydık. Çalık, takipçi ve Kayseri umuruna iyi hizmetler veren, iyi isim bırakan Osman Kavuncu gibi, onu taklit ettiğini söylemek yanlış olmaz zannediyorum. Ama kişiliğini belirsiz hâle getirip de Kavuncu'ya özenti yaptı demiyorum. Kavuncu gibi o da kamburdu. Ben o zaman Halk Partisinin il başkanıydım.

Bu saydığımız insanların hepsine Allah gani gani rahmet eylesin. Hepsi de Kayseri'ye şu veya bu şekilde hizmet vermişlerdir.

Bozatlı Paşa İlkokulunda Okumuştunuz. Ahmet Hilmi Güçlü'den bahseder misiniz?

Ahmet Hilmi Güçlü, Kayseri'nin yetiştirdiği, sanatla ilgili, o zamanki ilkokullarda verilen derslerle ilgili mükemmel bir adamdı. Tek parti devrinde tek partinin elemanlarına muhalifti. Açıkça fikrini söyler ve onun savaşını verirdi. Benim babam Atatürk ve İsmet Paşa hayranıydı. Devletimizi kuran bu iki büyük insana adeta aşıktı. İşte o jenerasyonun insanı olarak Ahmet Hilmi Güçlü, aynı şeyleri savunmalarına rağmen Demokrat Parti'nin kuruluşuyla rahmetli Menderes'le birlikte dört kurucu Güçlü'nün dikkatini çekti. Onları büyük bir güçle destekledi. Demokrasinin aşığı oldu. Ben ortaokul hayatına girdiğimde Ahmet Hilmi Güçlü de babamın dükkânına gelirdi. Babam İsmet Paşa'yı, Halk Partisini, Atatürk'ü savunur; Ahmet Hilmi Güçlü de onların şahsına bir şey demez de yöresel bölgede birtakım Halk Partililerin yanlışlarını sayar döker ve babamla ayrılırlardı. İkisi de biri diğerini tamamlayacak şekilde hareket ederlerdi. Ben de onları seyrederdim çoğu zaman. İlkokulda bizim başöğretmenimizdi. Yazdığı alfabe yıllarca Türkiye genelinde ilkokulda ders kitabı olarak okundu. Devlet bir yarışma açmış, yarışmada birinci gelmiş. Biz o alfabeyi okuyarak tedrisatımızı tamamlamaya çalıştık. Bir gün sınıfa geldi başöğretmen sıfatıyla. Sınıfta tesadüf beni kaldırdı. İlkokul dördüncü sınıftaydım. Sigorta konusunda ne biliyorsun gibilerinden bir soruyla başladı. Beni hayli konuşturdu. Sigorta tabii bir akit meselesi. Sigorta bizim toplumumuzda yeni bir müessese o zaman. Yeni bir müessese olduğu için o zaman herhâlde hem öğrencileri hem de öğretmenleri bilgilendirmek bakımından benim bilemediğim, söyleyemediğim şeyleri o tamamlamak suretiyle bir saat müddetle hem ders verdi hem soru sordu. Milliyetçi, demokrasi aşığı bir değerli insandı. İki oğlunun biri mimardı biri avukattı. Avukat olanla ben hayli çalıştım.

Çok teşekkür ederiz kıymetli hocam. Kayseri kültür ve siyasi tarihi açısından önemli bir sohbet yaptığımızı düşünüyorum.

Ben teşekkür ederim gençler... ■

Röportaj Tarihi: 26 Şubat 2020 ve 10 Mart 2020

Kayıt: Alper Şahin (KAYHAM Kayseri Görsel ve İşitsel Arşiv sorumlusu)

Seyyid Burhaneddin'de Sonsuz Güller

Burhan Kale

Seyyid Burhaneddin'de Sonsuz Güller
Bir şey söylemek istemiyorum;
Mesela Kayseri'den bahsetmek ya da
Sensiz sokakların çıkmazlığından,
Öylesine yazıyorum bu şiiri...
Sabahın köründe kalkıyorum,
Saçlarına dokunuyorum ürkek ürkek,
Parmaklarımın taa ucu yanıyor;
Söndüremiyorum, bir türlü sönmüyor...
Bir şey söylemek istemiyorum;
Seni ne çok sevdiğimi mesela,
Musa'nın Tur'dan inmesini bekliyorum,
Bu şiiri öylesine yazıyorum...

Bir şey söylemek istemiyorum;
Mesela çınara kıyanların medeni olduğunu ya da
İnsanın mutluluk oyununu,
Öylesine yazıyorum bu şiiri...
Sen gülünce çiçekler açıyor,
Servisler geçiyor ağırdan, yavaş...
Köpekten korktuğuma inanmıyorsun değil mi?
Bir ressam var ufku renkten renge boyuyor,
Çocuklar ayakta, Kayseri uyuyor...
Bir şey söylemek istemiyorum,
Ne kadar masum olduğumu mesela,
Ellerinden tutunca temizlendiğimi,
Bu şiiri öylesine yazıyorum...

Bir şey söylemek istemiyorum,
Mesela güvercinlerini Hunat'ın ya da
Aşka ne kadar yakın durduğunu duvarların,
Öylesine yazıyorum bu şiiri...
İçimde birikiyor hasretin;
Duman duman tütüyorum...
Kimse beğenmesin ellerimi
İstiyorum, omuzlarına düşen
Saçlarından asılmalıydı yüreğim...
Bir şey söylemek istemiyorum,
Kapalı Çarşı'da yazın üşüdüğümü mesela,
Kazancıların en güzel yerinin o çeşme olduğunu,
Bu şiiri öylesine yazıyorum...

Bir şey söylemek istemiyorum,
Mesela Yılanlı Dağı'nda ağacın dalına oturduğumu,
Kayseri'yi geleceğe taşıyacak olanın bir ozan olduğunu,
Öylesine yazıyorum bu şiiri...
Beni düşündüğünü biliyorum,
Öğlen meşgaleyle geçiyor,
İkindi çayını yudumluyorsun ya,
Erciyes akşamüzeri süsleniyor,
Cami kubbelerine yaslanıyor güneş,
Seyyid Burhaneddin'de sonsuz güller...
Bir şey söylemek istemiyorum,
İçime kirpiklerinin battığını mesela
Kayseri'den bile güzel olduğunu,
Bu şiiri öylesine yazıyorum... ■

Onlar, Son Leğenci Ustalarıydılar

KEPENK KAPATIP SESSİZCE GİTTİLER

Ahmet Sıvacı

Hani ünlü bir söz vardır: “Tüfek icat oldu, mertlik bozuldu.” Garip gelebilir, teknoloji icat oldu ne romantizm kaldı ne duygusallık ne el emeği ne alın teri ne emek ne çile ne üreticilik ne üretmenin sonunda üretenin gururu, onurlu duruşu, zanaatkârlığın verdiği o doyumsuz haz.

Makineleşmek... Soğuk yüzlü, ruhsuz, duygusuz, nice eline su dökülemeyen ustaların elinden ekmeğini alan, nice ahi medreselerinde diz çökmüş, terbiye görmüş, edep öğrenmiş, had bilmiş, haram lokmayı kursağından geçirmekten hayâ etmiş, kaytan bıyıklı delikanlıları işsiz, aşsız, evsiz, yurtsuz, yârsiz bırakmış makineler. Kepenk kapatan, ocak söndüren, zanaat bitiren, zanaatkâr unutturan, tercih koymayan hem dost hem düşman makineler.

Alabildiğince konfor.

Olabildiğince rahatlık. Rahatlık ki insanın nefsine hükmeden, insanın aklının alamayacağı nimetler, hizmetler, icatlar sunan baş döndürücü bir rüzgâr. Her sabah güneşle beraber doğan; yeni bir, farklı bir, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, dillerin söyleyemediği teknolojik doğumlar.

Hepsi, insanın mutluluğu için değil, bedensel rahatlığı adına.

Hepsi insanın kıymetini bilemediği zaman dilimlerinin değerinin bilinmesi adına.

Lüks tüketim, daha fazla konfor, daha da daha da rahatlık, ferahlık. Emeksiz, çilesiz, yorulmadan, didinmeden, zorlanmadan, hiçbir zahmete katlanmadan, elleriniz hiçbir nasır görmeden en yüksek yaşam seviyesine sahip olmak... İstemeseniz de kabul etmeseniz de direnseniz de gün olacak, devran dönecek, alüminyum sahanlarda değil, pırıl pırıl, süt dökülse yalanacak porselen tabaklarda yemek, kim bilir hangi Çingenenin kalayladığı bakır maşrapalarda değil, cam bardaklarda, cam kadehlerde içmek haz verecek size.

Tahta beşik yerine, inanılmaz konforlu yataklar alacaksınız bebeğiniz için. Üstelik o sizin adınıza masallar anlatacak, ninniler söyleyecek, şarkılar fısıldayacak.

Şu hâlde yaşasın teknoloji.

Oysa onlar; şu kaskatı dünyada hâlâ geçmişte yaşayan, geçmişi yaşatmaya çalışan, ahi kültürü, terbiyesi, kimliği ve kişiliği içindeki zanaat erbabıydılar. Değişim rüzgârları önünde kuru bir yaprak gibi savrulsalar da, fırtınanın, kasırganın sesine kulaklarını kapatsalar da zaman onları dişli çarkında ezmeye devam etti. Teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişirken değişime ayak uyduramadılar, uydurmak istemediler. Onlar, asla geliştirmedikleri, modernize etmedikleri, küçücük, panjurlu, asma kilitli, tahta kapılı, küf kokan, her sabah: “Ya! Allah! Bismillah, Ya! Huuuu!” ile açtıkları dükkânlarında ahi ciddiyetinde, usta disiplininde ter döküyorlardı alınlarından boncuk boncuk.

Avuçlarında çiçek çiçek açmıştı nasır. Avuçlarında, helalinden rızıkları vardı; ayalin, gelinlik kızın, bıyıkları henüz terlemiş delikanlının. Dahası kıpır kıpır bereket dualarıyla ananın, babanın. Ve onlar dedelerinin giydikleri yemeni yapıyorlardı ve onlar gürgen ağacından beşik, sofra altlığı, sac sobalar, kuzineler, cami minarelerine takılan alem, Kayseri, Sultan Sazlığı’ndan topladıkları, berdi adı verilen uzun bitkilerle, yerini plastik kordonlara bırakmış, artık şimdilerde kimsenin bilmediği hasır, kimselerin bilmediği saz, sele sepet yapıyorlardı. Yüzüne bakılmayacağını bile bile. Tıpkı takunyaların ya da nalınların, fazla gürültü yaptıklarından artık yüzlerine bakılmadığı gibi.

Ve onlar... Fayton, nam-ı diğer yaylı, nam-ı diğer körüklü yapıyorlardı tek kişilik, tek başlarına. Tek başlarına bohçacılık yapan kadınlar vardı. Yine tek başlarına zanaatlarını yapan niyetçiler, çerçiler vardı. Kalaylıyorlardı bakır kapları, kazanları, ibrikleri, tencereleri, devasa leğenleri ve Kayserilice ellanileri. Bir güzel kumla yıkayıp, bir güzel nişadır ile temizleyip elini yüzünü.

Onlar, artık bugün yüzüne bakılmayan, yalnızca gülüp geçilen mutfak ve ev eşyaları üretiyorlardı. Tahta beşikler, tahta kürekler, tahta yoğurt kapları; tahtadan yapılabilen, kullanılabilen, modası geçmemiş, teknolojinin baş döndürücü hızına boyun eğmemiş ne varsa. İşin doğrusu, her şey makineleşiyor. Her işin veya üretimin daha kolayı bulunuyor. Bir şeyi hızlıca yapıp para kazanmak istiyorlar insanlar ama eski para kazanmanın tadını da alamıyorlar sanki. Eskiden ustalar, esnaf kısmı, saatlerce günlerce bir şeyi yaptığında ve bittiğinde gururla “Bunu ben yaptım” diyebiliyorlardı. Kasım kasım kasılıyorlardı. “Eti senin, kemiği

benim" diyerek yanlarına verilen okumamış çıraklarına örnek oluyorlardı. Para neymiş? Haftalık neymiş? Karnı doyurulacak sadece. Önce zenaati belleyecek. Esnaflığı belleyecek. Askere gidene kadar böyle. Ne zaman ustasından icazet aldı işte o zaman dükkân açabilir. Esnaf olur. İşte bütün hikâye buydu.

Şimdi artık her şeyi fabrikalar yapıyor. Fabrika da yaptığı her şeyi tamiri mümkün olmayacak şekilde üretiyor. Örneğin, eskilerde, eski ustalar, çıraklık, kalfalık görmüş ustalar, ahi edep ve terbiyesi almış, haklı olarak mağrur ustalar, kendilerine gelen ham bakır levhaları işliyor, o levhalara şekil verip birer sanat şaheserine dönüştürüyordu. Mumluk, çaydanlık, şamdan, kahve fincanları, tabaklar başta olmak üzere akla gelebilecek tüm eşyalar daha sonraki yıllarda fabrikalardaki tezgâh başında çalışan ustaların elinden çıkmaya başladı. Oysa önceleri, bakır levhalar çekiçle dövülüyor, şekiller özel ekipmanla çiziliyor ve saatler süren dövme yöntemi ile son hâlleri veriliyordu. Üretilen her üründe, ustasının alın teri, bilek gücü, zevki, ustalığının izleri vardı.

Fabrikasyon üretimi ile beraber bakır eşyanın yerini krom, çelik ve alüminyum alaşımlı mutfak ürünleri aldı. Naylon veya melamin dediğimiz takımlar çıkınca insanlar buna yöneldi. Tercihler haklı olarak değişti. Artık bakır mutfak eşyalarını kimse mutfakta, banyoda görmek istemiyor. Bu yüzden bakır işi oldukça azaldı. Şu an sadece elektrik kablolarında kullanılıyor. Ömrünü tamamladı.

Eski devirlerde insanlar daha sağlıklı olması nedeniyle bakır ev eşyalarını kullanmaya daha çok rağbet etmişlerdi. Düğünlerde verilen yemek ziyafetlerinde kullanılan büyük bakır kazanlar, haranılar, bakraçlar, siniler, tepsiler, guşaneler, leğenler, lengerler, kepçeler, tavalar, cingiller ve daha niceleri evlerde kullanılmaktaydı.

Günümüzde baş döndürücü bir şekilde devam eden teknolojik gelişmeler insanları daha ucuz maliyete sahip olan mutfak eşyalarını kullanmaya teşvik etti. İnsanlar bugün dahi evlerinde bir tane bakır eşyayı anılarını yaşatmak adına saklıyorlar. Nostalji yapıyorlar bir bakıma. Toprak damlı, geniş avlulu, avluda cağı olan, helâsı olan, tulumbası olan evlerdeki kullanıldığı yerden utanmayan ibrikler de dâhil buna. Sokak kapısının yanındaki "helâ" adı verilen tuvalette kullanılan ibrik bile allandı, pullandı, misafir odasının başköşesine oturdu yüzsüz. Yılların bakırcısı Ömer Tüfekçi usta aynen şöyle söylemişti bana:

"Şu ibrik. Kimler düşünebilirdi ki gün gelecek insanların göz zevkine hitap edecek... Bu bakır ibrik eskiden tuvaletlerde bulunurdu. Bunun yeri orasıydı. Eğer bunu alıp oturma odasına bile getirsek babalarımız alıp kafamıza vururdu. Oysaki şimdi önce onlar istiyorlar misafir odalarının bir köşesinde arz-ı endam etmelerini. Tuvaletten çıkmayan ibrik şimdi evin başköşesinde. Eskilere bu söylenmiş olsaydı eminim asla inanmazlardı."

İbriğin geldiği yer bile bizim eşya ile ilişkimizin nasıl değiştiğinin göstergesi. Şimdilerde antikacılarda pahalı fiyatlarla satılan bir bakır kazanı, bir maşrapayı, kapağını yitirmiş allı pullu bir güğümü kim, üstelik misafir odasında görmek istemez ki?

Kazanlar, el leğenleri, ibrikler, çorba ve gelinler için hamam tasları, maşrapalar, kuyudan su çekmek için kullanılan aşırma adı verilen küçük kovalar, güğümler, ekmek ve çamaşır kazanları, yine gelinler için özel yapılan işlemeli bakır sabunluklar, işlemeli sefertasları, bakır sürahiler, lengariler, pekmez kaynatmak için imal edilen devasa leğenler ham madde değişikliği yaptı. Kılık değiştirdi. Naylon oldu, çinko oldu, melamin oldu, hatta bazıları porselen oldu ve mutfaklardaki bakırcıların, kalaycıların ekmeği bakırlarla yer değişti. Öyle ya! Yeni üretimler çok daha ucuz, çok daha gösterişli, çok daha çekici, çok daha boldu.

Bir zamanlar şehrin her köşe başında örslerinden çekiç sesleri gelen dükkânlar elini çekti sokaklardan. Ne içerisinde iş önlüğü takılı, elleri nasırlı ustalar kaldı ne de dükkânların önündeki muhabbetler ve o muhabbetlerin arasında yudumlanan tavşankanı çaylar.

"Ara eleman yok, dükkân masrafları çok, el işçiliği oldukça zahmetli ve alıcısı da pek yok..."

Türk geleneğinde önemli bir yeri olan bakırcılık zanaatı, kaybolmaya yüz tutmuş meslekler arasında sayılıyor artık. Araştırmalara göre, Türkiye genelinde sayıları oldukça azalan bakır leğen, bakır kazan ustaları, gençlerin mesleğe itibar etmediğini belirterek, çırak bulmakta zorlandıklarını ifade ediyorlar. Bakırcılığın son temsilcileri ustalar da dükkânlarını birer birer kapatıyorlar.

Hemen her şehirde Bakırcılar Çarşısı adı altında sadece bakır üzerine çalışan dükkânların bulunduğu çarşılar bugün de var. Ancak günümüzde bu dükkânların birçoğunun vitrinini fabrikasyon alüminyum araçlar süslüyor. Bakırcıların kullandığı çekiç ve örs sustu. Kap-kacak ve süs eşyası yapılıyordu bunlarla. Yapımlarda dövme, çekme ve dökme teknikleri uygulanıyordu. Bakır kaplar kazıma, takma, çakma yöntemleriyle bezeniyordu. Bezemelerde yaprak, lale, nar, nar çiçeği, selvi, hurma, palmiye, dallı, çiçekli, tavşan, panter, aslan, kaplan, yaban keçisi, karaca, balık, kurt, insan figürleriyle yazılar ve geometrik desenler kullanılıyordu.

Kazan, teşt, oturak, güğüm, debbe (kavurma basmak için kullanılan kap), ibrik, sitil, üsküre (tas), sefer tası, yemek tabağı, hamam tası, saplı tencere, kepçe, guşhane (tencere), tava, kevgir, cezve, kilden (hamam malzemelerini taşımak için kullanılan kap), kapı tokmağı vb. eşyalar yapılıyordu. Bakır mutfak eşyaları, yapıldıktan sonra mutlaka kalaylanarak kullanılacağından bakırcı dükkânında bir de kalaycı atölyesi bulunmaktaydı. Bir zamanlar son derece canlı olan bu ocaklar bakırcılığın eski canlılığını kaybetmesi ile birlikte önemini yitirdi. "Nay eşeği, nay, örs, çekik ve tokmak" gibi aletler bakır kapları dövme ve şekil vermede kullanılmaktaydı. "Ocak, kıskaç, eldirek, kok kömürü" ise bakır eşyaları kalaylamada kullanılan kalayı ocakta eritmede kullanılan malzemelerdi. "Kalay çubuğu, nişadır ve pamuk" ise kalaylama işlerinin yapıldığı ana malzemelerdi, Bütün bunlardan güzel bir eser çıkarmak ise o ustasının kendi marifetiydi, marifet alette değil, onu kullanan ustanın hünerli ellerindeydi.

Ve işte bir bakır leğenin zaman içerisinde öyküsü.

Ve işte son bakır leğenci ustalarının ekmeğin belasına çaresiz derdi. Tıpkı iş olsun, işi var desinler diye hazır bir bakır kazanı dükkânının önüne çıkarıp döven bakırcı ustası gibi. Tıpkı ocağını yakarak, daha önce kalayladığı bakır tenceresini, tavasını yine işi var desinler diye ısıtan, sürüp sürmeleyen kalaycı ustası gibi. Ve işte, bebeklerin dili olsaydı isyan edecekleri tahta beşik yapan beşikçi ustasının, teknolojinin bebekler için hazırladığı harika ürünlerine dudak bükmesi gibi.

Sessizce hayatımızdan çıkıp gitti pekmez kaynatırken kullanılan o devasa leğenler.

Bakır leğencilik, günümüzde kelimenin tam anlamıyla hayatımızdan kaybolan, yitip giden bir meslek oldu o kadar. Bildiğim kadarıyla Kayseri'de iki ustanın dışında ki onlar da her zaman dükkân açmıyorlar, hiçbir yerde bu işi yapan usta kalmadı. Bu mesleği yaşatanlar varsa

da onların yeterince kazanamadıkları, arz-talep nedeniyle kepenk kapattıkları bilinen bir şey. Kısacası çıkan neyse yakışan o oldu. Bakır leğen ustalarının Kayseri'de iş bıraktıklarını bilmeyen yok kuşkusuz. Ta ki Kayseri'de o iki ustanın varlığından haberim oluncaya kadar ben de aynı kanaatteydim diyebilirim.

Kayseri Eski Sanayi'de seri imalat artık söz konusu değil. Teknoloji onları da işsiz bıraktı. Kayseri Eski Sanayi Bakıcılar Sokağı'nda artık sessizlik hüküm sürüyor. Ara sıra duyulan çekiç sesleri, artık eskisi gibi sokak esnafının kafasını ütülemiyor. Oysa her bir sesin ritmini düşündüğünüzde diğer sokak esnafının burnunun direğini sızlatıyor. Basralı Halil'in, aruzu bakırcıların çekiç seslerinden bulduğunu da bu arada belirtmekte fayda var diye düşünüyorum.

İşin özü şu: Çoğu evlerde geleneksel olarak kullanılan eski mutfak eşyalarını hâlâ görmek mümkün.

Bakır kazanlar, pekmez ve salça leğenleri, ibrikler, çorba ve hamam tasları, maşrapalar, kuyudan su çekmek için kullanılan aşırma adı verilen küçük kovalar, güğümler, ekmek ve çamaşır kazanları vs. Teknolojik gelişmeler, insanların zamanla zevk ve tercihlerinde olan değişiklikler bakırdan yapılma ev eşyalarına ihtiyacı ortadan kaldırdı. Onların yerini plastik, alüminyum, melâmin, özellikle cam malzemeden üretilen eşyalar aldı. Şimdi yoksul ailelerin evlerinde bile bu türler kullanılıyor. Bakırdan olanlar ise yine evlerin, özellikle misafir odaların bir köşesinde, buruk bir gülümsemeyle antika bir eşya gibi sergileniyorlar. Teknolojik gelişmeler onları günlük hayattan çekip aldı. Kayıp olarak görünse de aslında hiç de öyle değil. Çıkan neyse, yakışan o olmalı.

Hiç kimse şimdilerde yer sofrasında yemiyor. Son model otomobiller dururken at arabalarıyla seyahat etmiyor. Pantufle mes giymiyor, kirli çamaşırlarını dere kenarına götürüp tokaçla onları bir güzel dövmüyor. Bakır kazanlarda, mahalle fırınlarında pişirilen pide ekmeklerini saklamıyor. Uzun bakır su ısıtıcı kazanların altına yakmak için odun aramıyor. Doğal gaz her yere ulaşıyor.

Kayseri Eski Sanayi bakırcı esnafı talep olmadığından doğal olarak artık üretmiyor. Ama bir gün, kocaman pekmez ve salça leğeni yapan bakırcı ustalarının talep üzerine dükkân açıp iş başı yaptıklarını duyuyorum ve kendilerini apar topar ziyarete gidiyorum.

Şaşkınlığım diz boyu.

Ömer Tüfekçi usta götürüyor beni onların yanına. Gerçekten de eski, karanlık bir dükkânın önünde yılların iki ustasını kocaman iki bakır leğeni çekiçlerken görüyorum. Yerde Kahramanmaraş'tan geldiğini öğrendiğim, kalıptan yeni çıkmış, leğen olmayı bekleyen birkaç bakır leğen adayı yatıyor. Defalarca resim çekiyorum. Konuşuyorum bu iki ustaların ustasıyla. Sevecen, güler yüzlü, sımsıcak iki beyefendi usta.

Abdullah Vural Usta, Kayseri'nin yerlisi. Son derece cana yakın, sempatik, yaşını göstermeyen bir insan. Kar gibi beyaz sakalı ona bir başka saygınlık veriyor. 1946 doğumlu, Hacısaki Mahallesi'nden. Kayseri'nin yıllar yıllar öncesi bakırcı esnafından Mehmet Usta ile Fatma Hanım'ın Cemal, Kadriye, Osman ve Kaniye isimlerindeki 5 çocuğundan biri. İlkokulu, artık bugün yerinde yeller esen Cumhuriyet İlkokulunda okuduktan sonra, Kayseri'nin yerlilerinin anlayışı doğrultusunda babasının yanında işe başlar.

"Sağlığını düşünen kalaylı kapta yer."

Bakırda yapılan yemeğin daha lezzetli ve sağlıklı olduğunu söyleyen Abdullah Usta;

"Bizim zamanımızda zanaat, bir ustanın yanında çalışa çalışa öğrenilirdi. Artık öyle değil. Her mesleğin okulu var, aşçılığı bile okul okuyarak öğreniyorlar. Bir meslek öğreneyim hemen para kazanalım diyorlar, sabır veya emek kalmadı artık. Adana'nın ve Gaziantep'in yemekleri bakır tencerede yapıldığı için çok lezzetlidir. Bakır tencerede 15 gün yemek kalsın hiçbir şey olmaz ama alüminyumda insan zehirlenir. Bakırda yemek yemenin tadı bambaşka. Sağlığını düşünen kişi kalaylanmış kapta yemeğini yer" diyerek belki de bir gerçeğe parmak basıyor.

Bakırcılık zanaatının en gözde olduğu bir zamanda mesleği öğrenir. O yılları şöyle anlatıyor Abdullah Usta:

— Rahmetli babamın yanında zanaatın inceliklerini öğrendim. Gençlik vardı ve ben çok çalışıyordum. O zamanlarda da salça kaynatmak ve pekmez kaynatmak için bu büyük leğenlerden yapardık. Hem de çok yapardık. Zaten bakırcılık o yıllarda en gözde zanaattı. İyi de kazanıyorduk babamla birlikte. Çoğu zaman babam dükkânı bana bırakıyor ben de severek çekiç sallıyordum. O yıllarda gelinlik kızların çeyizleri şerbetlik adı altında hep bakır eşya ağırlıklıydı.

— Ne gibi şerbetlik?

— Şerbetlik demek şu: 1 çift güğüm, 1 adet ibrik, 1 adet kuşane, 1 adet sini, 3 adet kapaklı. İşte bunlar kıza gelin giderken çeyiz olarak verilirdi. Ben bunların hepsini eğer hazır yoksa kısa sürede yapar teslim ederdim. Dedim ya! Gençlik. Taşı sıksam suyunu çıkaracağım zamanlar. Başka bir ustanın yanında yetişseydim ezilirdim.

— Öyle ya! Zevkler, tercihler değişti. Şimdi böyle şeylere değer verilmiyor değil mi?

— Şimdi cıncık, boncuk türü şeyler veriliyor. Kim ne yapsın bakırdan yapılma şeyleri.

Öyle ya! O yıllarda Kayserili gelinlik kızların şöyle bir istekleri olurmuş. Bu masum istek günümüzde tekerleme hâline gelmiş. O yıllarda elde edilmesi çok zor olan şeylermiş istedikleri:

**Sanayiden er, Sivas Caddesi'nden ev*
**Dumansız baca, Gaynanasız goca*
**Asri pencere, düdüklü tencere*
**Tıkanmayan cağ*

Abdullah Usta bunları söylerken gülümsüyordu. Bacasız evin kaloriferli ev olduğunu açıklarken, sanayide esnaf olmanın da önemini vurguluyordu. Yine gelişen teknolojinin eseri düdüklü tencere de o yıllarda sanırım kolay elde edilebilecek bir şey değildi ki gelinlik kızların rüyasını süslüyordu. Sanırım kanalizasyonun olmadığı yıllar, sık sık tıkanan cağ, kadınları canından bezdirmiş olmalıydı. Gelin de günümüzü düşünüp teknolojiye teşekkür etmeyin. Artık sanayide bir bir kapanan dükkânlar, mesleği bırakan ustalar, kaloriferli evler, düdüklü tencere, pvc pencereler, olmayan cağ, yerini çok daha farklı, çok daha konfor getiren yeniliklere bıraktı.

— Ne zamana kadar babanın yanında bakırcılık yaptın?

— Askerlik çağım geldiğinde Balıkesir'e gittim. Dönüşte yine babamın yanında mesleği yapmaya devam ettim. Daha sonra Camikebir Mahallesi'nden Mustafa Karaahmetoğlu'nun kızı Fatma Hanım ile evlendim. Allah bana Fatma, Ahmet ve Yasin isimlerinde 3 çocuk verdi. Torunlarımı soruyorsun hemen anlatayım: Abdullah, Derya ve Sümeyra.

— Abdullah Usta yerde çok büyük bakır leğenler görüyorum. Nasıl kullanılır duruma geliyor bunlar?

— Bunlar Kahramanmaraş'tan presten çıkmış bir hâlde gelir. Biz bunları önce ocakta tavlarız. Yumuşak bir malzeme olduğu için daha sonra kenarlarını büker, işleriz. Sonra da kalaylanmaya gider. Bundan sonra da kullanılmaya hazır hâle gelir.

— Neden sürekli bakır malzeme dövülür?

— Aslında çekiçlememizin gayesi sertleştirmek.

— Yumuşak bakır malzeme nasıl çekiçle dövülerek sertleşiyor?

— Şunu da söyleyim, bakırı dövmek biraz da geleneksel.

— Belli bir tekniği var mı bakır kazan ya da leğen yapmanın?

— Tabii ki var. Şöyle özetlenebilir bakır yapımında kullanılan teknikler:

Dövme: Bakırın şekillendirilmesi dövme tekniğiyle yapılıyor. Yapılacak malzemenin örsün (yatırmanın) üzerinde çekiçle dövülmesi işlemidir. Yapılan malzeme örs üzerinde sürekli çevrilerek dövülür ki malzeme kalınlığında eşitlik sağlar.

Kazıma: Çivi şeklindeki demir çubuklarla bakır malzemenin üstü kazınarak şekillendirilir. Kazıma yapılan bakırlar "oyma desenli" olarak adlandırılır. Kimi zaman oyma yapılmış bakırın üstüne kömür tozundan karışım sürülerek kazınmış yerler doldurulur. Siyah bir görüntü sağlanarak farklı bir desen oluşturulur. Bu teknikle süslenen bakırlara "savatlı bakır" denir.

Zımbayla Dövme: Yapımı bitmiş bakırlar kimi zaman süslenir. Kalem ucu gibi şekilli çelik çubuklara çekiçle vurulmasıyla yapılan bir tekniktir. Kabartma desenler elde edilmek üzere kullanılır. Bakır eşyanın üzerine çeşitli motifler işlenir. Baklavalı zikzaklı bilinen motiflerin dışında her ustanın kendi zevkine, maharetine göre yaptığı nakışlar da vardır. Bazen malzemeye yapılacak desenin şablonu çizildikten sonra bakır kaplama geçirilir.

— Neye yarıyor bu büyük leğenler? Köylere mi gönderiyorsunuz?

— Her yere. Bunlarla genellikle salça ve pekmez kaynatılıyor. Olmayanlar birbirlerinden temin ediyorlar.

— En büyük özelliği nedir?

— Sağlıklı olması. Şimdi adına hijyen diyorlar. İşte o özelliği var bakır leğenlerin. Bu özellik ne naylon ya da plastikte var ne alüminyumda ne de başka bir malzemede.

Abdullah Usta ile sohbetimiz sürerken, ortak iş yaptığı Tahir Gariptaş Usta da yılların verdiği tecrübe ile kocaman bir bakır leğene çekiç sallıyordu. Yorulmak bilmiyordu sanki Tahir Usta. Pazulu bileği sürekli inip kalkıyor, bakır sacın üzerinde dairesel izler bırakıyordu. Terlemiyorlardı her iki usta da.

Tahir Usta da Kayseri'nin yerlilerinden. Zekai Bey Mahallesi'nden. O da ortağı gibi nur yüzlü, yüzüne bakıldığında güven veren, dost canlısı bir insan. 1946 doğumlu Tahir Usta. Eski bakırcılardan Burhaneddin Usta ile Hikmet Hanım'ın Hatice, Dursun isimlerindeki üç evladından biri. İlkokulu Kadıburhaneddin İlkokulu'nda okuduktan sonra o da Abdullah Usta gibi bakırcı babasının yanında mesleğe başlamış. Kayseri'nin geleneği böyle. Başka ustanın yanına gidip zanaat belleyeceğim diye ezilecek hâli yok ya!

— Tahir Usta, nasıldı baba yanında çalışmak?

— Çocuktum. Ama Allah nur içinde yatırsın rahmetli babam beni hiç ezmedi. Mesleği sevdirdi bana. Zaten bakırcılık o devirde çok tutulan bir zanaattı. Ben de severek çalıştım babamın yanında. Askere gidene kadar dükkânı tek başıma çalıştırdım.

— Daha sonra?

— Hozat, Mercan'a jandarma olarak gittim. Asker dönüşünde yine babamın yanındaydım. 1969 yılında Kayseri'nin tanınmış simalarından Mehmet Çete'nin kızı Müşerref Hanım ile hayatımı birleştirdim. Burhanettin, Müşerref, Kadriye, Pınar ve Zeynep çocuklarım.

Tahir Usta, Kayseri şivesiyle "ilaan"e, sorularımı cevapladıktan sonra çekiç sallamaya devam ediyor.

Yorulmak yok, terlemek yok. En güzeli de her çekiç sallayıştan zevk duymak.

— Tahir Usta nedir bu devasa leğenin ölçüleri?

— Mustafa Usta nasıl yaptığımızı zaten anlattı. İlaanin (leğenin) altına taban denir. Kenarına da perdah. 1 metre çapı var bunun. Yüksekliği 30 santimetredir. 1,60 kalınlığında bakır sactan basılıyor bu preste. Daha sonra bize geliyor biz de üstünde süs olması için nokta nokta çekiçle iz bırakıyoruz.

— Şu hâlde çekiçlemenin bir başka anlamı da süslemek öyle mi?

— Evet. Aynen öyle. Sizin hiç bakırcılar çarşısına girip çekiç sesleri duymadığınız oldu mu?

— Tabii ki hayır.

— Hangi şehre gitseniz, hatta hangi ülkeye gitseniz bakırcılar çarşısında aynı sesi duyar, aynı işlevi görürsünüz. Dahası bu çekiçlemenin dükkânın içinde değil kapı önünde olması âdettendir.

— Dükkân içinde olsa ne olur?

— İşi yok bilirler. İşiniz olmasa bile bir bakır kazanı, bir leğeni alıp kapı önüne çıkacaksınız ve çekiçlediğiniz yerleri bir defa daha çekiçleyeceksiniz ya da çekiçliyor gibi yapacaksınız.

— Günde kaç tane yapıyorsunuz?

— Günde 1 tane yapıyorum. Zaten haftada 2 gün çalışıyoruz. O da sipariş geldiğinde açıyoruz dükkânı.

— Diğer günler?

— Kapalı. İş yok ki. Bizim leğenler başka dükkânlarda kılık değiştirdi. Ya naylon oldu ya çinko ya da başka bir malzemeden teşhir ediliyor. İnsanlar bizim bakırlara değil, onlara yüz veriyor, tercih ediyorlar.

Bakır işi için gerekli olan; yapacağımız ürüne göre örs ve çekiç, tokmak, makas. Malzeme teminimizi fabrikadan sağlıyoruz. Bakırın sadece sağlık ve lezzet bakımından birçok malzemeden üstün olması bile tek başına yeterli aslında. Genel olarak insanlara tavsiyem, bakırı sadece dekor ve tasarım olarak değil mutfaklarda bir şifa kaynağı olarak görmeleri.

— İlginç doğrusu.

— Hatta size bir şey söyleyeyim. Kalaylı bakırda pişen yemeğin kemoterapi hastalarına tavsiye edildiğini biliyor muydunuz? Hiç duydunuz mu?

— Hayır. İlk defa duyuyorum. Şaşkınlığım daha da arttı Abdullah Usta. Nasıl olur bu?

— Oluyormuş işte. Ben de ilk duyduğumda inanmadım ama birkaç kişi de aynı şeyi söyleyince bakırcı esnafı olarak inanmak bizim de işimize geliyor. Restoranlarda ve kafeteryalarda kullanılması bile bir katkıdır aslında. Bir kafeye gittiğinizde bakır sahanda menemenin tadını, karışık kebabı, bakır kapta pişen güzel bir fasulyenin lezzetini almadıysanız lezzetten yoksun kalmışsınız demektir. Hiç o tat, diğer kaplarda yapılana benzer mi?

— Benzemez herhâlde. Ama bakırcılık zanaatının bu kadar çabuk bitmesi, tercihlerin bakırdan yana kullanılmaması garip değil mi ya da tüketici adına kayıp değil mi?

— Bakın bu zamanın getirdiği şeyler. Önüne geçmek mümkün değil. Benim evimde bile bakır kap-kacağın yanında çoğunlukla diğer malzemelerden yapılmış olanlar var. Bugün kadınlara, kızlara bunu anlatamazsınız. Misafire bakır tabaklardan ikramlar sunsanız hakkınızda dedikodu yapar. Bunu kendilerine yapılmış bir saygısızlık, koca bir ayıp olarak kabul eder.

— Abdullah Usta, kalaycılığın da bakırcılıkla beraber icra edilen halk sanatlarımızdan olduğu söylenir. Hatta bakırcılığın olmazsa olmazının kalaycılık olduğu iddia ediliyor. Ne diyorsun?

— Aynen doğru. Bakın bu sokakta bakırcılık kadar yaygın bir diğer meslek kalaycılıktır. Kalaycı dükkânları çoktu bu sokakta. Ama zamanla işsizlikten kapandı. Eskiden biz de kalay yapıyorduk ama artık yapmıyoruz. Ocak söndürdük. İş yok. Kalaylanacak malzeme tuz ruhu ya da sabun sodasıyla temizlenir. Ateş yakılır. Bakır tava geldiğinde nişadır pamukla bakıra sürülür. Kalay, bakırın parlatılması, kullanılabilir hâle gelmesi için önemlidir.

— Sonuç?

— Bakır leğencilik, ülkemize daha fazla katkısı olması için turizm açısından değerlendirilebilir. Bu da bizim mesleğimizin maden işleri olarak kültürel açıdan topluma tanıtılmasıyla mümkün.

Mustafa Varol ve Tahir Gariptaş ustalar artık bu işi yapmayacaklarını söylüyorlar. Zaten koca Eski Sanayi'de bu işi yapan sadece onlar. Başka da yok. Onlar bıraktığında pekmez ve salça kaynatmada kullanılan leğen zanaatı da tarihe karışmış olacak. Bakır zanaatı sadece Diyarbakır'da değil, Türkiye'nin genelinde yok olma riski ile karşı karşıya. Bakırcılığın artık hiçbir yerde kalmadığını ifade eden Varol Usta mesleğinin geleceği konusunda şunları söylüyor:

"Bakırcılık fabrikasyon denebilecek ya da kalıp dökülerek yapılacak bir iş değil. Elle yapılır. Makine kullansan bile yine elle yapmak, şekilleri çizmek zorundasınız. Bakır işçiliği çok zor olduğu için kalmadı.

Düşünün, dünyada bakırcılık kalmadı. Avrupa ülkelerinde kalmadı bu iş. Çok az sayıda ülkede kaldı bakır işleme işi. Türkiye'de Erzincan, Diyarbakır, Maraş ve Antep'te var. Kayseri'de büyük leğen yapan sadece biz varız. Mesela Urfa ve Mardin'de insanlar imalat var zannediyor ama onlar sadece tabak işliyor. O imalat anlamına gelmiyor. İmalat ham maddeyi sac hâlinde alarak onu çekiçle şekillendirmek, şekil vermek, desen işlemek ve baştan sona bir ürün ortaya çıkarmakla olur. Sacı alıp tencere, sacı açıp çaydanlık, fincan yapmakla olur. Kayseri Eski Sanayi'de dedim ya bizden başka imalat yapan yok. Biz de talep olursa dükkân açıyoruz. O da işimiz bitene kadar. Sonra yine kapatıp gidiyoruz. Bugün de o günlerden biri. Sipariş vardı geldik ve işimiz bittikten sonra kepenk kapatacağız.

— Ne zamana kadar?

— Yeni bir sipariş alıncaya kadar kapalıyız.

— Başka bakırcılar yapamazlar mı?

— Başka yok ki! Açıp da ne yapacağız sanki. İş yapmadan cepten harcamak zorunda kalacağız.

Mesleğin yaşatılması için önceleri çok çabaladık. Çok genç geldi gitti. Ama kimse kalıcı olmadı. Sanırım çağa uygun değil. Gençler hızlı. Bakır işlemek ise sabır isteyen bir iştir. Tık tık metali dövüp şekil vermek sanırım gençlere göre değil. Daha rahat kazanç peşindeler. Aslında sadece bakırcılık değil, el işi olan tüm meslek alanları bitti. Her şey kalıp, döküm işine döndü. 50 sene sonra tek bir el işi kalmayacak."

Onlar, asla geliştirmedikleri, modernize etmedikleri, küçücük, panjurlu, asma kilitli, tahta kapılı, küf kokan, her sabah: "Ya! Allah! Bismillah, Ya! Huuuu!" ile açtıkları dükkânlarında, ahi ciddiyetinde, onlar, şu kaskatı dünyada hâlâ geçmişte yaşayan, geçmişi yaşatmaya çalışan, ahi kültürü, terbiyesi, kimliği ve kişiliği içindeki zanaat erbabıydılar.

Değişim rüzgârları önünde kuru bir yaprak gibi savrulsalar da, fırtınanın, kasırganın sesine kulaklarını kapatsalar da zaman onları dişli çarkında ezmeye devam etti. Teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişirken değişime ayak uyduramadılar, uydurmak istemediler. Usta displininde ter döküyorlardı alınlarından boncuk boncuk.

Avuçlarında çiçek açmış nasır.

Avuçlarında, helalinden rızık... Ayalin, gelinlik kızın, askerden gelmiş oğlanın. ■

Aşıklık Geleneğinin Kayseri'deki Son Temsilcilerinden **Yusuf Özdemir'in Hayatı ve Şiirine Dair Notlar**

Ahmet Ulu

Gizli kalmış halk şairlerinden Yusuf Özdemir 1926 yılında Kayseri'nin Erkilet kasabası Vatan köyünde doğdu. İlkokulu dışarıdan bitirdi. 1941'de Sümer Bez Fabrikasında usta yardımcısı olarak çalışmaya başladı. Sonraki yıllarda bir süre esnaflık yaptıktan sonra müteahhitlik yaparak memleketin çeşitli yerlerinde çeşitli inşaat işleri yaptı.

Kendi ifadesine göre 9-10 yaşlarında köyde kuzu yayarken uyuyakalır. Rüyasında ak sakallı biri gelerek elindeki içecekten şairin dudaklarına sürer. Yüzüne keven batarak uyanan şair bundan sonra irticalen şiirler söylemeye başlar.

Ancak elimizdeki şiirlerin en eskisi 1960'lı yıllara ait olayları anlattığı için şairin 1960'lı yıllardan önceki şiirlerini yazıya geçirmediği anlaşılıyor.

Emekli olana kadar gurbetten gurbete çalışmak için giden şair,

Bir gün İzmir, bir gün Sivas, bir gün Kars
Çok koştum bir türlü işim gitti ters
Bırak şu yakamı ey gidi teres
Gayri sana acı yazarım gurbet

diyerek yaşadığı maddi ve manevi sıkıntılara da şiirlerinde yer vermiştir. Yine yaptığı bir müteahhitlik işi nedeniyle bulunduğu Hatay'da, buradaki bürokratik işlemlerden dolayı hak edişini zamanında alamadığı için dönemin Bayındırlık Müdürlüğü teşkilatına hitaben yazdığı şiirinde

Gönül azabını bana tattırdın
Bedavadan bir inşaat yaptırdın
Haraç mezat çok malımı sattırdın
Beklemeye zamanım yok Ergin bey

On bir ayda çilelerim doldurdun
Hayalden geçmeyen malı aldırdın
Tamim gibi tebliğlerle bildirdin
Daha hesap geçmedi mi Uğur bey

On beş kurna on üç musluk yaptırdın
Hançer yarasını bana tattırdın
Soğuk suyu sıcak suya kattırdın
İsteklerin bitmedi mi Turan bey

diyerek başından geçen olayları da taşlama tarzında şiirle ifade etmiştir.

1974'teki Kıbrıs çıkarması üzerine yazdığı Yavru Vatan Kıbrıs'a şiiri banda kaydedilmiş ve o dönem Ankara Radyosunda okunmuştur.

Yusuf Özdemir şiirlerinde Garip, Garip Yusuf mahlaslarını da kullanmıştır. Şiirlerini incelediğimizde genellikle Kayseri'yi, aşk ve sevgi temalarını, o dönemki ekonomik ve sosyal sorunları, vatan, millet sevgisini işlediğini görüyoruz. Bazı şiirlerinde yöresel kelime ve deyimleri de kullanan şair şiirlerinde genellikle on birli hece ölçüsünü kullanmıştır.

2015'te vefat eden şairin şiirleri el yazması dosya halinde kalmış, herhangi bir yerde yayımlanmamıştır.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER:

GÜZEL KAYSERİM

Erkilet Talas'ın Hacılar köyü
Hakiki nöbetçin çevreni bekler
Sinende yetişmiş nice yiğitler
Yiğitler ülkesi ulu Kayseri

Hisarcık mahrumlar bağların hası
Sende yaşayanın olur mu yası
Oksijeni boldur serin havası
Yaylaların şahı sende Kayseri

Yılanlı Tekir'in Ali Dağların
Beline bezenmiş yeşil bağların
Tarihe mal olmuş birçok hallerin
Tarihlere sığmaz olmuş Kayseri

Birçok mevzulara ismin karıştı
Fabrikalar birbiriyle yarıştı
Koca Mimar Sinan sende yetişti
Sanatkârlar ülkesidir Kayseri

Kapalı çarşı tarihe eser,
Dünyaya nam salmış Nesibe Gevher
Kalenin burcundan serin yel eser,
Dünyada bir eşin var mı Kayseri

Uzun minareler semaya çıkmış
Sandım Erciyas'la yarışa kalkmış
O güzel ünvanın ülkeler aşmış
Ünvanına paye yetmez Kayseri

Simgen olmuş senin Erciyes Dağı
Her beldede vardır paşası beyi,
Seyyid Burhaneddin evliya evi
Ulemalar ülkesidir Kayseri

Erciyes Dağı'na otağım kurdum
Bir bakışla beni kalbimden vurdun
Erkilet bucağım Vatan'dır yurdum
Yusuf sana doyamadı Kayseri

BURÇ CADDESİ
Höbek höbek olmuş taşlar
Erciyas'ın bir parçası
İnkişafın yüz karası
Bura meşhur burç caddesi

İmar oldu diye yıkman
Sessizin yüzüne bakman
Hem de elektrik yakman
Bura meşhur burç caddesi

Harabedir Erdil sokak
Yığın yığın durur toprak
Felek vurur bir gün şaplak
Bura meşhur burç caddesi

Camikebir mahallesi
Tedavi olmaz yarası
İmar değil yüz karası
Bura meşhur burç caddesi

Zabıtalar ceza yazar
Fakirler bunlardan bizar
Çukurlar sandım mezar
Bura meşhur burç caddesi

Ne ahirim ne ezelim
Ben hakikati yazarım
İstersen bile gezelim
Bura meşhur burç caddesi

Şiirle yanına vardım
Arzıendam hatır sordum
Gökdelen eyilen yardım
Bura meşhur burç caddesi

Gökdelende makinalar
Lüzumsuz yerler kazar
Yusuf işte böyle yazar
Bura meşhur burç caddesi

VATAN'IM
Ocağında mavi tütün tüterdi
Dağlarında kekik sümbül biterdi
Şen bülbüller bahçelerde öterdi
Ele köysün bana kentsin Vatan'ım

Derelerde biter salkım söğüdüm
Sende yetiştim sende büyüdüm
Güzel Vatan'ım benim köyümdün
Ele köysün bana kentsin Vatan'ım

Uzaktan yakından sana bakarım
Namert eli değer diye korkarım
Yusuf der ki enginlere akarım
Ele köysün bana kentsin Vatan'ım

YAVRU VATAN KIBRIS'A

Yine köprü kurduk yavru vatan
Mehmetçik üstünden bastı da geçti
Beşparmak dağında alev içinde
Zafer bayrağını açtık da geçtik

Kıbrıs semasında kuş gibi uçtu
Lefkoşa üstünde paraşüt açtı
Yılmadı kurşundan menzile koştu
Düşmanın bağrına bastık da geçtik

Bir seher vakti Girne'ye vardık
Yaren nerde diye hatırın sorduk
Kahraman albayı ilk şehit verdik
Şehitler kanını saçtık da geçtik

Söz verdim Ata'ya eyledim taahhüt
Bize ninni çalan analar şahit
Kalırsam gaziyim ölürsem şehit
Kıbrıs'ta cepheden cepheye koştuk

Kahraman ordunun sulhtur emeli
Çelikten sağlamdır subayı eri
Dünya tarihinde yazılı yeri
Tarihe bir sayfa yazdık da geçtik

BEN

Dünyaya açılan bir pencereden
Sene üçyüzkırkbir kan olmuşum ben
Davetiye çıktı fani dünyaya
Üçyüzkırkikide gel olmuşum ben

Annem Hacıkadın, babam Mustafa
Bu fani dünyada çok çektim cefa
Tadıma bakanlar bulsunlar sefa
Zehire karışan bal olmuşum ben

Bülbül figan eder dikenli gülde
Doğup büyüdüğüm bu güzel ilde
Balık avlıyorlar bulanık gölde
Oltaya takılan yem olmuşum ben

Ben Yusuf'um diyar diyar dolaşsam
Dizgin alıp Vatan'ıma ulaşsam
Çadır açıp panayıra karışsam
Mezatta satılan mal olmuşum ben

SARMASAM ÖLDÜM

Yeşil olur dağlarının meşesi
Nerde kaldın ciğerimin köşesi
Ne güzeldir şu yaylanın Ayşe'si
Baksam beni öldürür, bakmasam öldüm

Kıvrım büklüm dereleri düzleri
Kudretten hep sürmeli gözleri
Ne güzeldir şu yaylanın kızları
Sevsem beni öldürür, sevmesem öldüm

Sıra sıra dizilmiştir dağları
Mor sümbüllü bahçeleri bağları
Elvan elvan açmış gonca gülleri
Dersem beni öldürür, dermesem öldüm

Kumru ile ötüşüyor kızları
Toros yaylasında geçer yazları
Ne edalı şu yaylanın kızları
Sarsam beni öldürür, sarmasam öldüm

■

İki Can Dost

KARAKİMSELİ'NİN EMANET HİKÂYESİ HANGİ KAPIYI AÇTI?

Muhsin İlyas Subaşı

Aydın Karakimseli (1949), nev-i şahsına münhasır dedikleri değişik bir kişiliktir. Sıkça görüşürdük, ama uzunca sohbetimiz olmazdı. Bir dönem, Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Müdürlüğü yaptı. Oradaki programlarda hep yüz yüze geldik, hâl-hatır sorduk. Derin sohbetten hep uzak durur bir hâli vardı. Daha sonra, Büyükşehir Belediyesinin kütüphanesinde görevlendirildi. Kendisine muhabbetimden olacak buraya da sıkça uğrardım, ama sigaraya düşkünlüğü bende çekinme meydana getiriyordu. Aslında aynı dünya görüşünü paylaştığımız bir insandı. Onun içe dönük hâlini sanırım çok kimse anlayamadı. Aydın Karakimseli, tasavvufa yönelmiş ve Muhyiddin ibni Arabi'nin **"Fütühatı Mekkiye"**sini yorumlamaya başlamıştı.

Bir gün benimle muhabbeti olan bir genç öğretmenler grubu, Aydın Bey'in sohbetlerine katıldıklarını söylediler. Onlara, "*İsabetli bir tercihiniz olmuş. Yakasını bırakmayın ve dersine devam edin. Tasavvufu 'kâl'den 'hâl'e taşımak isteyenlerin dergâhındaki şeyh çapındadır. Çok şeyler öğrenirsiniz ondan,*" dedim.

Kendisinin, doğaya ve dağlara, uzlete aşkla yönelten ve siyasi eğilimden uzaklaştıran bir hikâyesi vardır. Dinleyince ürpermemek mümkün değil:

Bir gün bir alışveriş dükkânında el çantasını unutur. Bu sırada, orada bulunan bir bayan çantayı alır ve arkasından koşarak kendisine vermek ister. Ancak, kocası müdahale eder, çantayı hanımının elinden alır. Çantada önemli miktarda döviz ve Türk lirası vardır, adam alkoliktir, paralara el koyar. Kadının o anda yapacağı bir şey de yoktur. Ancak içinde bir *"kul hakkı"* sızısı vardır, yıllarca onun ıstırabıyla kıvranır durur.

Araya hayli zaman girer, çantadaki kimliğiyle Aydın Bey'e ulaşırlar. Ancak, olayın can alıcı tarafı burada başlıyor. Bu hanım kocasının çantadan gasp ettiği paraları temizlik işlerine giderek gizlice biriktirir ve sahibine teslim etmek ister. Eniştesi, Aydın Bey'i tanımaktadır.

Telefon edip evine davet eder, çantayı teslim ederler. Aydın Bey, çantanın içindeki paraları, ev sahibinin baldızı olan bu hanım çay için odadan ayrıldığında, eniştesine verir ve önemli bir uyarıda bulunur: *"Bu parayı kendisine değişik zamanlarda öde. Gerektiğinde çocuklarının ihtiyacını karşıla. Sakın benim verdiğimi de söyleme. Böyle asil bir tavrın bedeli altında ezilmesin bu kardeşimiz."*

Ruhunu kirletmemiş bir yoksul Anadolu kadınının asaletindeki zarafet, Aydın Bey'i, siyasi ufkundan alır, ruh arınmasına götürür. Bir gün *"Aydın Beyciğim seni tebrik etmek istiyorum. Emanet'in İslam'daki azizliğini kaybetmeyen bir fakir kadının sana gönül buketi diyeceğimiz çantanı vermesindeki asalet bizim kadınlarımıza ders olur mu bilemiyorum? Bu ruh ocağının bacası tüttükçe bu ülkenin ezanındaki uhreviyet cami içinde kalmayacaktır umarım."* demiştim. Bu görüşmemizden kısa bir süre sonra 20 Ocak 2019'da vefat haberini aldım. Ruhu şad, mekânı cennet olsun.

"AKİF EMRE, İSLAM YURDUNUN KALBİYDİ!"

Akif Emre (1957), geç tanıdığım ama çok beğendiğim bir gazeteciydi. Aslında "Emre Ailesi" benim kültür coğrafyamda hayli geniş bir alana sahiptir: İlk isim Ömer Emre ile 1960'larda tanışmış ve uzun uzun sohbetler etmiştik. O Ankara'ya gitti, arkasından Ali Emre ile tanıştım, peşinden Eftal Emre geldi, onu Akif Emre takip etti.

Aile olarak sağlam bir iç dokuya sahiptiler, kendini iyi yetiştirmiş bir aileydi. Hepsinin ortak derdi ülkemiz ve insanımızdı. Bunu Akif Emre'de daha net ve derinden gördüm. Ona İslam yurdunun ruhunu arayan bir derviş desem mübalağa etmiş olmam. Çünkü saldırgan bir dili yoktu; yanlışı bağırarak değil, uyararak söyleyip yazıyordu.

1985'lerdeydi bir gün kapım açıldı, içeriye sakallı bir genç girdi. Kendisini tanıttı, "*Ağabey, ben Akif Emre.*" Yerimden kalktım, yanına gittim, kucaklaştık, yer gösterdim, oturdu ve sohbete başladık. Böyle nitelikli bir

genç dostla buluşunca içini dökmemen mümkün değil. Kendisine temel problemimizin toplumu aydınlatıp doğruya yöneltmek olduğunu söyledim:

"Gazetecilik son asırlarda stratejik bir alana dönüştü. Bakın, Osmanlıyı yıkmak isteyenler gidip Batı'dan destek alarak gazeteler çıkardılar. Onlarda habercilik; insanları aydınlatmak için değil, yönlendirmek ve kendi ideolojilerine köle yapmak içindi. Bu bakımdan ben bu mesleğe yönelenleri, eğer belli bir idealizm ve idrak seviyesine sahiplerse, cephede savaşa giden kahraman askerlerimiz gibi görürüm. Sırf bu yaklaşımımdan dolayı, ben de ilahiyat öğrenimi görmüş olmama rağmen, eğitim alanımla ilgisi olmayan bu alana yöneldim."

"Hocam ben de öyleyimdir: İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesinde Makine Mühendisliği Bölümünü bitirdim. Makine nihayet metaldir, onu şekil verirsin ama ruh veremezsin, onu kanalizasyon borusu olarak da imal edersiniz, uzaya giden uydu olarak da! İnsanın emrindeki her nesnenin insana hükmetmesinden önce, insanın ona hâkim olması gerekir diye düşündüm. Yayın bunun ilk adımıdır."

Akif Emre, Batı düşüncesinin hükümranlığını kırmamız gerektiğinin de üzerinde durarak şöyle devam etti:

"Batılı düşünce, bir dönem kiliseye bağımlıydı. Bu bağımlılık onları saldırgan yaptı. Onun disiplininden çıktılar bu defa da tamamen materyalistleştiler. Laikliği dinsizliğe dönüştürmenin ahlaki erozyonu, onları bataklığa sürüklüyor."

Akif Emre'yle bu benim ilk ve son görüşmemdi. Ancak onun girişimlerinin ve yazılarının takipçisiydim ve başarısı için dua ediyordum. Bir gün acı haberini aldım, 23 Mayıs 2017'de geçirdiği bir kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

"*Akif Emre, İslam Yurdunun Kalbiydi.*" O kalp durdu, ama o ruh ölmedi. Ruhu şad, mekânı cennet olsun. ■

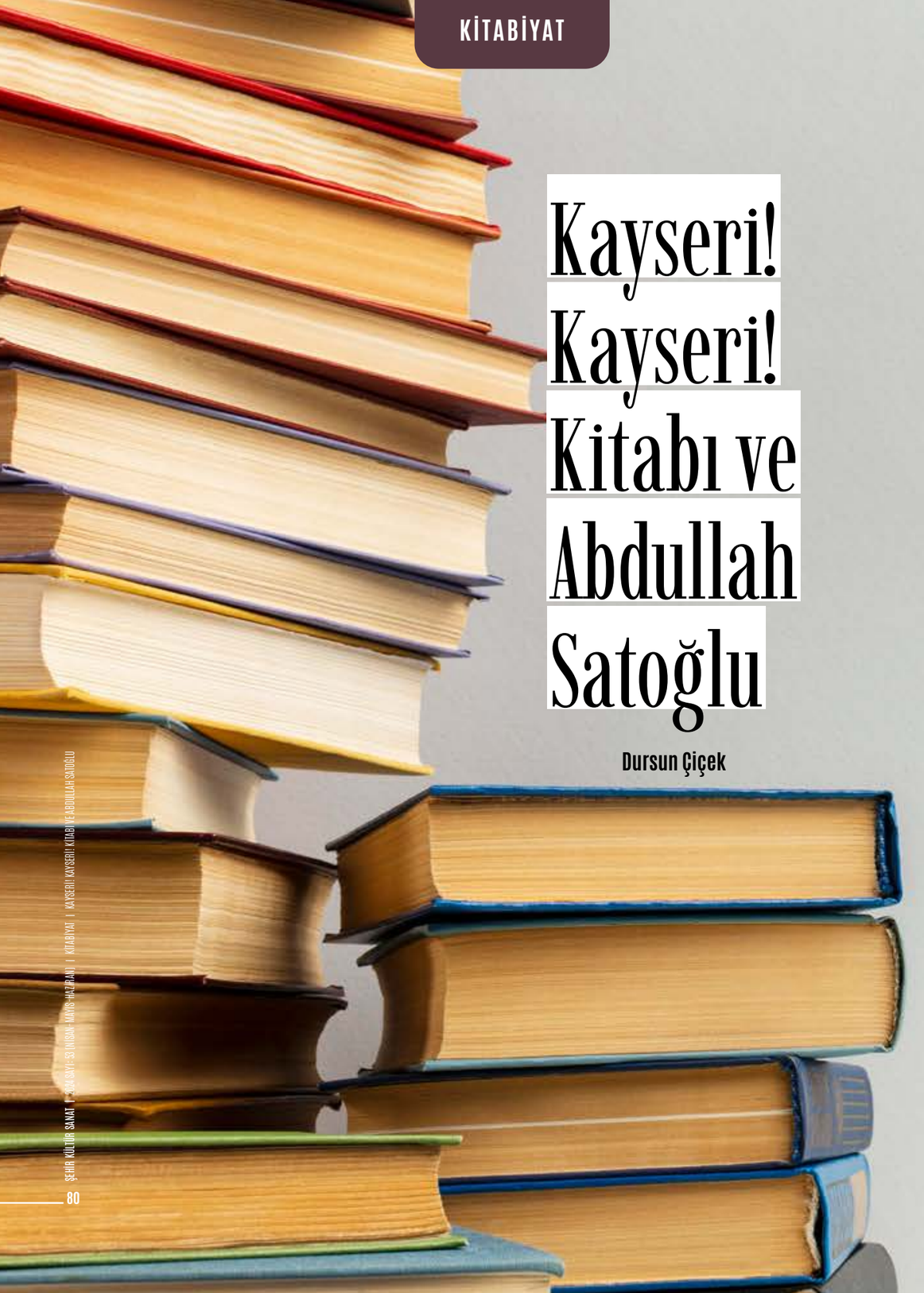

Kayseri! Kayseri! Kitabı ve Abdullah Satoğlu

Dursun Çiçek

Bir şehrin şiirini, hikâyesini, türküsünü yazmak, masallarını anlatmak, mekânlarını gezmek ve mekânların diline tercüman olmak o şehri mekânın ötesine taşımak, mefhum haline getirip sürekliliğini sağlamak anlamına gelir. Bir şehrin geleneklerini, kültürünü, tarihini yazmak o şehrin manası üzerinden onu zamanda ve mekânda bir bütün içinde anlamak demektir. Bunun içindir ki şehir bir kronolojiye, sırf tarihî eserlere ve mekânlara indirgenemez. Şehrin tarihini yazmak şehrin mefhumunu yazmaktır. Çünkü tarih, esasında sırf geçmişle ilgili değil daha çok bugün ve gelecekle ilgilidir.

Bir şehrin kimliği elbette içinde bulunduğu zaman ve mekân unsurları, coğrafi yapılar, şehre katılan ve şehirli olan insanlar tarafından oluşturulur. Ancak şehrin neliği ve kimliği ile ilgili en önemli husus, insanları olsa gerek. Konya denilince nasıl Mevlanâ, Bursa denilince nasıl Üftade hazretleri, Aksaray denilince nasıl Somuncu Baba, Kırşehir denilince nasıl Aşıkpaşa akla geliyorsa Kayseri denilince de Seyyid Burhaneddin, Davud Kayserî, İbrahim Tennûri, Mimar Sinan ve benzerleri gelir ve şehir onların şahsında kimliğini bulur.

Kayseri, şehir tarihi ve tarihçiliği bakımından şanslı bir şehir. Ahmet Nazif Efendi'den Halil Edhem'e, Mehmet Çayırdağ'dan Halit Erkiletlioğlu'na önemli simalar yetiştirmiştir son yüzyılımızda. Bu isimlerin her biri şehri bütünlüğü bağlamında öne çıkarmış, kimisi kültürel tarihine ağırlık vererek kimi siyasi yapısına ağırlık vererek önemli eserler bırakmıştır.

Bir de şehrin siyasal bağlamından ziyade kültürel yapısına ağırlık veren ve dikkat çeken gelenek ve kültür tarihçileri vardır. Onlar siyasi tarihçilerin oluşturduğu zeminde şehrin mana ve mefhumunu öne çıkarırlar. Kayseri kültürü ne demektir, gelenek Kayseri'de ne anlama gelir, türkülerdeki Kayseri, hikâyelerdeki ve masallardaki Kayseri ve Kayserili nedir ve kimdir onlar tarafından yazılır. Kimisi bir türküden yola çıkar, kimisi bir masaldan, kimisi bir menkıbeden, kimisi tarihî bir şahsiyetten... Lakin varılan yer aynıdır. Şehrin kimliği...

Abdullah Satoğlu Kayseri açısından böyle bir isim. Şehrin kültür tarihi ile özdeşleşen bir hayatı var. Çünkü bir insanın eseri onun aynı zamanda hayatının özetidir. 1934 yılında Kayseri'de dünyaya gelen Abdullah Satoğlu, Kayseri ulemasından Mehmet Ali Satoğlu hocanın oğludur.

İsmetî ve Bülent Müşker mahlas ve ismini de kullanan Satoğlu, 1956 Hakimiyet gazetesi ve Filiz dergisini çıkarır ilk olarak. Sanat muhitlerinde Lale Şairi olarak da tanınır. İlk şiirleri Erciyes ve Kayseri Halkevi dergisinde yayımlanır. Daha sonra pek çok şiir ve yazısını *Orkun, Türk Sanatı, Erciyes, Filiz, Boğaziçi, Çağrı, Gülpınar, Bahçe, Türk Edebiyatı, Millî Kültür* ve *Türk Dili* gibi dergilerde yayımlar. Ve en önemlisi onlarca kitap yayımlar. Bu anlamda onsuz Kayseri şehir kültürü ve edebiyatı yazılamaz.

Bir Demet Lâle (1956), *Lâle Üstüne* (1971), *Lâle Bahçelerinde* (1992), *Gönlümde Açan Lâleler* (1999). *Kayseri Erciyes ve Çevresi* (ortak yayın, 1958), *Âşık Hasan* (1958), *Bahçe Şairleri Antolojisi* (Erdoğan Ünver ve Hüseyin Yurdabak ile), *Derdim Derdim Anadolu* (1985), *Mimar Sinan Şiirleri* (1988), *Kayseri Ansiklopedisi* (2002), *Edebiyat Dünyamızdan Hoş Sedalar* (2004). *Kayseri-Erciyes ve Çevresi* (Asım Yahyaoğlu ile), *Kayseri Pastırmacılığı* (1960), *Başlangıçtan Bugüne Kadar - Kayseri Şairleri* (1962), *Aşık Sefil Selimî'nin İlk Şiirleri* (1963), *Mevlâna'nın Hocası Seyyid Burhaneddin* (1968), *Türk Şiirinde Lâle* (1970), *Satoğlu Mehmet Ali Hoca* (1972), *Kayseri'nin Efsane Adamı Osman Kavuncu* (1977), *Halk Şairi Molulu Revâî* (1980), *Mimar Sinan Şiirleri Antolojisi, Kayserililerin Ticaretteki Başarı Sırları* (1995) eserlerinden bazıları...

Abdullah Satoğlu son olarak 2023 yılında *Kayseri! Kayseri!* isimli kitabını yayımladı. Yaklaşık 400 sayfalık kitap Satoğlu'nun Kayseri ile ilgili yazılarından oluşuyor. Kitabın sonunda Bekir Oğuzbaşaran'ın yaptığı güzel bir sohbet de var.

Kitabın kapağında Erciyes fotoğrafı var. Erciyes Kayseri'nin remzi, göstergesi, kapısı. Dağ ile anılan şehirler önemlidir. Bir şehir kitabına neden şehrin bir mekânı veya sosyal hayatından bir kesit değil de Erciyes konur bunu bilen bilir. Çünkü Erciyes Kayseri'nin temsil gücü bakımından en önemli göstergesidir. Çünkü aynadır, tarihtir, mekândır, hatta insandır. Erciyes bir şehrin hem yüceliğini hem derinliğini yansıtır. Erciyes'i görmeden nasıl Kayseri'ye girilmezse, Erciyes'i görmeden kitabına da girilmesini istememiş Satoğlu. Çünkü şehir Erciyes'le başlar.

Kitap şehrin sembol isimleriyle başlıyor. Elbette ilk isim Seyyid Burhaneddin. İkinci isim Davud Kayserî. Sonra Somuncu Baba... Böyle devam ediyor. Adeta şehrin dağlarını, Erciyeslerini yazdığını hissediyorsunuz okurken. Ve kapağa niçin bir dağ fotoğrafı koyduğunu böylelikle daha iyi anlıyorsunuz.

Kitapta ilk kez karşılaşacağınız önemli tezler ve iddialar da var. En azından benim açımdan öyle. Ben Davud Kayserî'nin mezarı ile ilgili bilgiler ararken birden Nasreddin Hoca ile ilgili önemli bilgilere rastlıyorum. Kitabın en önemli yazılarından biri Nasreddin Hoca'nın mezarının Kayseri'de olduğuyla ilgili iddiayı içeren yazıdır. Hatta bu

hususta Mehmet Çınarlı ile ilgili tartışması da tarihî bir vesika mahiyetindedir ve bir ilmî tartışmanın seviyesinin nasıl olması gerektiğine dair önemli bir örnektir.

Abdullah Satoğlu'nun, Nasreddin Hoca'nın mezarı ile ilgili iddiasına rağmen, Davud Kayserî'nin mezarı hakkında Kayseri ile ilgili pek çok farklı rivayet olmasına rağmen herhangi bir iddiada bulunmaması da dikkatimden kaçmadı. İzniklilerin Davud Kayserî'nin kabri buradadır iddiasına karşılık gerek Seydi Ali Reis'in *Mir'atü'l Memalik*'inde gerekse Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinde, hatta son dönem *Ankara Salnamesi*'nde Davud Kayseri'nin türbesinin Kayseri'de olduğu kaydı var. Ancak Kayseri şehir tarihçilerinin bunu görmezden gelmeleri de ilginçtir. Yanlış hatırlamıyorsam *Kayseri Tarihi Araştırmaları*'nın ilk baskısında Mehmet Çayırdağ Davud Kayserî'nin türbesinin Kayseri'de olduğuyla ilgili bilgilerden söz etmişti.

Kitapta Kadı Burhaneddin'den İbrahim Tennuri'ye, Gevher Nesibe Sultan'dan Hunat Hatun'a önemli yazılar var. Geleneğimizin en önemli iki siması Âşık Kerem ve Karacaoğlan'ın şiirlerinde Kayseri bölümleri de çok kıymetli. Seyrânî, Revâî ve Erliketli Âşık Hasan da unutulmamış.

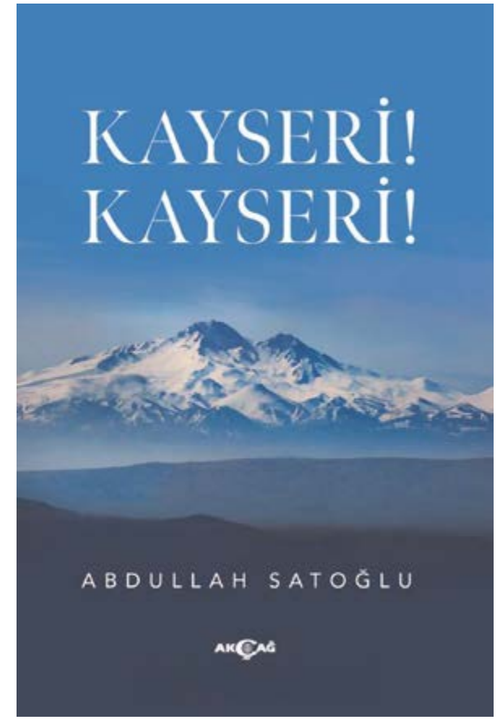

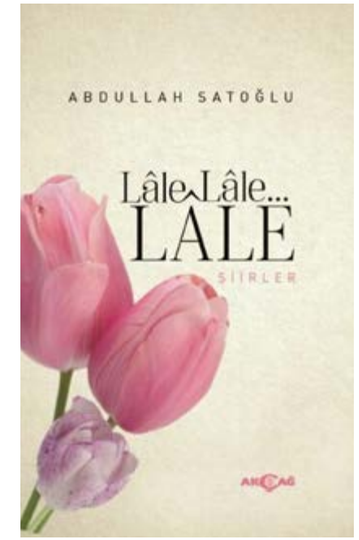

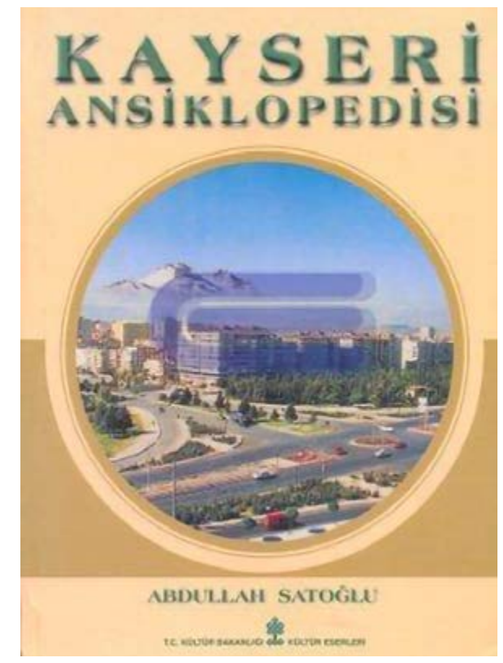

Kitabın ikinci bölümü daha çok yakın tarihimizle ilgilidir. Son dönemde gerçekleşen siyasi ve kültürel hadiselerle ilgili izlenimlerini yazar.

Kitap bildiğimiz derleme yazıların toplanmasından öte bir şehir tarihi açısından önemli hatıraları nakletmesi bakımından da çok kıymetli. Bir yazı, referansları itibarıyla sizi alıp başka yazılara ve kitaplara götürebiliyor.

Kitapta Ahmet Remzi Dede'den Yaman Dede'ye, Cemil Baba'dan Mehmed Raşid Efendi'ye şehrin neredeyse tüm isimleriyle hemhâl olabilirsiniz. Şehir coğrafyasıyla ilgili yazılar da unutulmamış. Mesela Fraktin Kabartması bu yazılardan biri.

Abdullah Satoğlu şehri anlatırken şehirdeki kendi ailesini ve mekânlarını da anlatıyor. Bu bölümler de bir şehrin insan, bir insanın şehir üzerindeki etkileri ve belirleyicilikleri açısından önemli. Ailesinin kültürel bağlamı, dedesi ve babasının kitapları ve şehirle ilgili hatıraları bu anlamda çok kıymetli.

Kitap, şairliğiyle de bildiğimiz Abdullah Satoğlu'nun *Kitap* şiiri ile bitiyor. Adeta bir ömrü ve emeklerini özetlercesine kitabın ve kitapların bir şehrin, milletin ve insanın tarihinde ne anlama geldiğini hatırlatıyor.

Ben de bu güzel şiirle yazımı bitirirken uzun zamandır Ankara'da ikamet eden Abdullah Satoğlu'na hayırlı ömürler dilerim...

Rabbimizin "Oku!" emriyle indi
Bize ışık tutan Kur'an'dır kitap

Duyguyla ve tefekkürle süslenmiş
Dil ehline yüce divandır kitap

Okumayan insan susuz ağaçtır
Okuyan insana ummandır kitap

Her sayfası binbir hikmetle dolu
Atalardan bize insandır kitap

Taşıyan ırmaktır kültürümüzü
İlim kaynağı ve irfandır kitap

Köle oluruz bir harf öğretene
Hayatı tahsile imkândır kitap

Kitap, dostlara en büyük armağan
Sevilmeye layık, mihmandır kitap

Kulak ver kitaptan gelen her sese
Issız gecelerde canandır kitap

Bulunur kitapta her derde deva
Dertli gönüllere dermandır kitap

İnsanlar fani, O sönmeyen bir nur
İnsan gelir geçer, handır kitap

Toprak olmuş onca hanlar hakanlar
Nice kavimleri seyrandır kitap

Devir devir iner cümle perdeler
Çağlara yürüyen kervandır kitap

Atlas atlas evren, renk renk tablonun
Boy boy savrulduğu harmandır kitap

Serilir önüme koskoca dünya
Küçücük odamda cihandır kitap

Kutsal bildik, yemin ettik üstüne
Ferman ferman örflü sultandır kitap

"Kitapsız!" denilir münkir olana
İz'an sahibine imandır kitap

Âlimin mürekkebi, şehitlerin
Kanıyla yazılan destandır kitap! ■

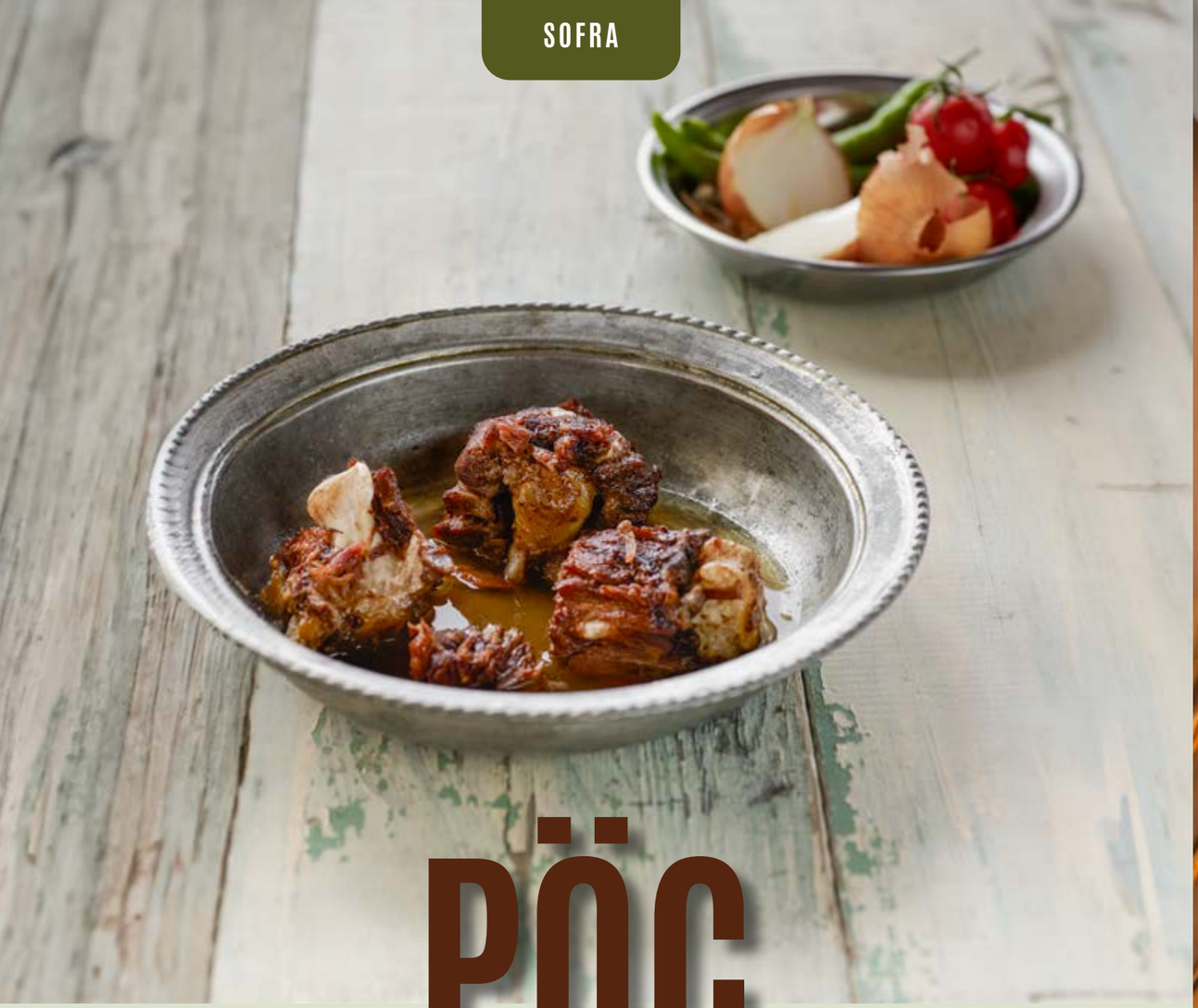

PÖÇ

MALZEMELER
1 kg dana pöç
1 çay kaşığı taze çekilmiş karabiber
1 çay kaşığı kaya tuzu

HAZIRLANIŞI
Pöçleri geniş bir tencereye alın.
4 litre su ilave edin.
Tuz ve karabiberi ilave edip ocakta kaynamaya bırakın.
Kaynamaya başlayınca üzerindeki köpükleri alın.
Tencerenin kapağını kapatarak çok kısık ateşte en az 3-4 saat pişirip servis edin.
Arzu ederseniz yemeğin suyu ile pilav yapıp beraber servis edebilirsiniz.

kültürden...

BÜYÜKŞEHİR'İN 13'ÜNCÜ KÜTÜPHANESİ, HİZMET VERMEYE BAŞLADI

Kayseri'yi "kütüphaneler şehri" yapma yolunda gayretlerini sürdüren Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın talimatlarıyla, Yakut Mahallesi'nde bir kütüphane daha hayata geçirildi.

Başkan Büyükkılıç'ın Kayseri'yi kütüphaneler şehri yapma hedefi ve "okuyan ve okutan şehir" anlayışıyla, Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen 13'üncü kütüphane, Kocasinan ilçesi Yakut Mahallesi sakinlerine hizmet vermeye başladı.

Yapım ve tefrişat çalışmaları tamamlanan Yakut Semt Kütüphanesi, 400 kişilik kapasite ile kitapseverlere hizmet veriyor. Çocuklara özel kütüphane bölümünün de yer aldığı Yakut Semt Kütüphanesinde 10 bin basılı, 18 bin e-kitap ve 3 bin sesli kitap yer alıyor. Ayrıca ücretsiz internet ve bilgisayar hizmeti veren bilgisayar odalarının yanı sıra kütüphaneye üye olan herkese ücretsiz fotokopi imkânı da sunuluyor.

BÜYÜKŞEHİR, 13 KÜTÜPHANE İLE KİTAP KURTLARININ HİZMETİNDE

Başkan Büyükkılıç'ın Kayseri'yi kütüphaneler şehri yapma hedefi doğrultusundaki çalışmalarını hız kesmeden sürdüren Kayseri Büyükşehir Belediyesinin kent genelindeki 13 kütüphanesi, öğrenciler ile dolup taşıyor. Merkez Halk Kütüphanesi başta olmak üzere Gevher Nesibe Halk Kütüphanesi, Sezai Karakoç Kütüphanesi, Şehir Kütüphanesi, Beyazşehir Halk Kütüphanesi, Ziya Gökalp Semt Kütüphanesi, Argıncık Semt Kütüphanesi, Mevlana Kütüphanesi, Erkilet Kütüphanesi, Halit Özkaya Kütüphanesi, Fuat Attaroğlu Çocuk Kütüphanesi ve Müzik Okulu, Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi Millet Kıraathanesi Kütüphanesi ve Yakut Semt Kütüphanesi olmak üzere 13 kütüphanesi ile hizmet veriyor.

BÜYÜKŞEHİR VE BAKANLIK İŞ BİRLİĞİ İLE YEŞİLHİSAR İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ DE HİZMETTE

Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kayseri Büyükşehir Belediyesinin iş birliğiyle hayata geçirilen Yeşilhisar İlçe Halk Kütüphanesi de hizmet vermeye devam ediyor. Yeşilhisar İlçe Halk Kütüphanesinde güncel yayınlar bölümü, süreli yayınlar, ödünç verme birimi bulunuyor. Kitap Kafesi ve Cep Sineması bölümleri de olan kütüphanede teras, çatı katı ve etkinlik salonu da yer alıyor.

MİLLET BAHÇESİ'NE DEVASA KÜTÜPHANEDE SONA GELİNDİ

Öte yandan Türkiye'nin en büyük ve kapsamlı millet bahçelerinden Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisinde devasa bir halk kütüphanesi de Büyükşehir Belediyesi tarafından şehre kazandırılacak. 6 bin 100 metrekarelik alanda, klasik kütüphane anlayışının dışında özel olarak tasarlanmış ortak buluşma alanlarını da içeren devasa boyuttaki İl Halk Kütüphanesi inşa çalışmalarında sona gelindi.

YENİ DÖNEMDE DE MERKEZ VE İLÇELERE KÜTÜPHANELER KAZANDIRILACAK

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın Kayseri'yi kütüphaneler şehri yapma hedefiyle yapılan çalışmalar kapsamında yeni dönemde de şehir merkezinin yanı sıra ilçeler de kütüphaneler ile donatılmaya devam edecek.

BÜYÜKŞEHİR'DEN RAMAZAN AYINA ÖZEL ESMAÜ'L-HÜSNA SERGİSİ

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, KAYMEK eğitmeni Funda Uğur tarafından Maraş İşi ile ramazan ayına özel olarak hazırlanan ve 100 eserin yer aldığı Esmaü'l-Hüsna Sergisi Açılış Programı'na katıldı.

Eğitimi destekleyen, öğrenci ve genç dostu hizmet vizyonu doğrultusunda faaliyetlerini yürüten Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hizmet veren Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK), bu alanda önemli sergileri de sanatseverlerin beğenisine sunmaya devam ediyor. Bu kapsamda, manevi huzur ikliminin yoğun olarak yaşandığı ramazan ayının ilk günü, KAYMEK tarafından hazırlanan Esmaü'l-Hüsna Sergisi Kayseri Büyükşehir Belediyesi riyaset girişinde açıldı.

"141 ALANDA KURS VERİYORUZ"

Başkan Büyükkılıç, burada yaptığı konuşmada, "KAYMEK'imiz 6'ncı üniversite anlayışı içerisinde yıllardır yapmış olduğu çalışmalar ile imzasını her alanda atıyor. Bu yönüyle takdir ve dua ediyorum. 141 alanda kurs veriyoruz, 141 kere maşallah diyoruz" dedi.

Hem hobi hem de sertifika ile istihdam imkânı sağlayan kurslar düzenlediklerinin altını çizen Büyükkılıç, "İspanyolca dâhil, yavrularımız için 12 alanda dil kursu verdiğini biliyorum. İnsanların eğitimli, donanımlı olması için hem hobi hem de sertifika ile iş bulma açısından önem arz ediyor. Üniversitelerimizle, belediyelerimizle, kurum ve kuruluşlarımızla iş birliği hâlinde gerekli çalışmaları yapmak suretiyle Kariyer Merkezi ile de gerekli destekleri sağlıyor" diye konuştu.

"KAYMEK, BİR SANAT, EĞİTİM VE KÜLTÜR MERKEZİ OLUYOR"

Başkan Büyükkılıç, KAYMEK'in adeta bir sanat, eğitim ve kültür merkezi olduğunu vurgulayarak, "Taşradaki ilçelerimiz dâhil şehrin her noktasına dokunan bir yaklaşım içerisinde eğitim merkezi ağırlıklı olarak görevlerini sürdürüyorlar. Emeği geçenlere teşekkür ediyoruz. Ramazan ayının ruhuna uygun 100 eserden oluşan bu çalışmayı açıyoruz" ifadelerini kullandı.

KAYMEK eğitmeni Funda Uğur'un hazırladığı 100 eser; tarihi Selçuklulara kadar dayanan, saray işlemesi olarak bilinen geleneksel el sanatlarından biri olan ve kendine özgü yapım aşaması olan Maraş İşi ile, kumaşa çizilmeden, oyarak desen geçirme tekniği kullanılarak hazırlandı.

BÜYÜKŞEHİRİN RAMAZAN ETKİNLİKLERİNE KAYSERİLİLERDEN YOĞUN İLGİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisinde gerçekleştirilen "Ramazan Etkinlikleri"ni ramazan ayı boyunca 1 milyon 500 bin kişi ziyaret etti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "gönül belediyeciliği" vizyonu doğrultusunda gönüllere dokunan yerel yönetim hizmetlerini Kayserililerle buluşturan Başkan Büyükkılıç yönetimindeki Büyükşehir Belediyesi, On Bir Ayın Sultanı Ramazan-ı Şerif'te de kültür sanat etkinliklerine devam etti. Bu kapsamda, 12 Mart-7 Nisan tarihleri arasında, Türkiye'nin en büyük millet bahçeleri arasında yer alan Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde Ramazan Etkinlikleri düzenledi. Düzenlenen etkinliklerine vatandaşlar ilk günden son güne kadar yoğun ilgi gösterdi. Ramazan ayı boyunca 1 milyon 500 bin kişi, Ramazan Etkinlikleri'ni ziyaret ederek iftar sonrası gönüllerince vakit geçirdi.

Büyükşehir etkinlikleri, ramazan ayının simgelerinden olan orta oyunu, Hacivat ve Karagöz gösterileri ile başta çocuklar olmak üzere vatandaşları bir araya getirdi.

Teravih namazları öncesi çocuk etkinlikleri, namaz sonrası ise ilahiler ve söyleşilerin yer aldığı etkinlikte, hediyelik eşya ve yeme-içme alanları da bulundu.

BÜYÜKŞEHİR, 5 YILDA 2009 ETKİNLİKTE 6 MİLYON KİŞİYE ULAŞTI

Kayseri Büyükşehir Belediyesi; kültür ve sanat alanına özel önem veren Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın talimatlarıyla kentte 5 yıl içerisinde birbirinden renkli ve özel festival, şenlik ve konser gibi etkinlikler düzenledi. Büyükşehir, 5 yılda 2009 adet etkinlikte 6 milyon 217 bin 719 kişiye ulaştı.

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Kayseri Büyükşehir Belediyesi, her köşesinde tarihî ve kültürel mirasların eşsiz örneklerine ev sahipliği yapan kadim kent Kayseri'de kültür sanat alanındaki hizmetlere özel önem vermeye devam ediyor.

Ulaşımdan altyapıya, eğitimden sağlığa, tarımdan turizme, spordan kültür sanata hemen her alanda yatırım ve hizmetleriyle Kayserililerin gönlünde taht kuran Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, 5 yıl içerisinde çeşitli kültürel etkinlik ve faaliyetlerde vatandaşlarla kucaklaşmaya da ayrı bir önem verdi.

Kayseri'yi kültür ve sanatın merkezi hâline getirme yolunda gayret gösteren Büyükşehir Belediyesi, bu kapsamda 5 yıl içerisinde gerçekleştirdiği festivallerle, şenlik ve konserlerle Kayserilileri bir araya getirdi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, konu ile ilgili yaptığı açıklamada, Anadolu'nun parlayan yıldızı Kayseri'de etkinliklerle, şehirdeki dayanışma ve kültürel birlikteliğin güçlendirilmesine önemli katkılarda bulunduklarını ifade etti.

5 yıl içerisinde festivaller, konserler, tiyatrolar, Erciyes etkinlikleri, sergiler, Gastronomi Günleri ve yarışmalar gibi birbirinden renkli ve özel etkinlikler düzenlediklerini vurgulayan Başkan Büyükkılıç, "Büyükşehir olarak, 5 yılda 2009 adet etkinlikte 6 milyon 217 bin 719 kişiye ulaştık" dedi.

ÇOK ÖZEL FESTİVALLER DÜZENLENDİ

Büyükkılıç, her yıl daha coşkulu, daha fazla dayanışma içerisinde etkinlikler düzenlediklerini belirterek, 5 yıl içerisinde düzenledikleri etkinliklerden bazılarını şöyle açıkladı:

"23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na özel Çocuk Festivali, Engelsiz Bahar Şenliği, Üniversite Gençlik Spor Festivali, Yaza Merhaba Gençlik Festivali, Avrupa'daki Türkler Kayseri Buluşması, Altın Eller Geleneksel El Sanatları Festivali, AVM Çocuk Şenliği, Nefes Kesen 1'inci OFF Road Festivali, Türkiye'deki 6 TÜBİTAK destekli bilim merkezinden birisi olan Kayseri Bilim Merkezi'nin düzenlediği Bilim Şenliği, Yerel Tohum Takas Şenliği, Erciyes Kış Festivali, Erciyes'te Şenlik Var, Sanatçılar Sokağı, Kaleiçi Sanat

Etkinlikleri, Yürüyüş ve Çocuk Şenliği gibi 7'den 70'e herkesi birleştirici, kaynaştırıcı ve kucaklayıcı festivaller gerçekleştirdik" diye konuştu.

Merkezin dışında ilçe belediyelerinde de çok özel festivaller düzenlendiğini anımsatan Büyükkılıç, "Akkışla Geleneksel Yeni Yoğurt Bayramı ve Kilim Festivali, Uluslararası Âşık Seyrani Kültür ve Sanat Festivali, Geleneksel Kültür, Turizm ve Bal Festivali, Avşar Türkmenleri Şenliği, Kahramanmaraşlılar Kültür Sanat Festivali, İncesu Geleneksel Kültür Turizm ve Üzüm Festivali'ne katılarak, vatandaşlarla bir araya geldik" ifadelerini kullandı.

BİRBİRİNDEN ÜNLÜ SANATÇILAR HAYRANLARIYLA BULUŞTU

Başkan Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesinin festivallerin yanı sıra, düzenlediği konserlerle de 5 yıl içerisinde Kayserililere coşkulu günler yaşattığını ifade ederek şunları söyledi:

"Hep beraber vatandaşlarımızla el ele, gönül gönüle bu şehri daha güzel günlere taşımak için çırpınıyoruz. Bu kapsamda festivallerin yanı sıra birçok konser düzenleyip sevilen sanatçıları hayranlarıyla buluşturduk. Orhan Hakalmaz Konseri, Metin Şentürk Konseri, Türk Halk Müziği Türkü Dağarcığı Konseri, Türk Sanat Müziği Korosu, Esat Kabaklı Konseri, Ahmet Şafak Konseri, Mustafa Ceceli Konseri, Gece Yolcuları Konseri, Gençlik Yürüyüşü ve Özgün Konseri, Türk Tarihi Notalarıyla Orta Asya Türk Müziği Şöleni, Zafer Bayramı Konserleri kapsamında Ayşen Kaya ve Baha Konseri, TRT Sanatçıları Şehir Konserleri, Üniversite Gençliği Konserleri kapsamında Semih Tercan, Tuğçe Kandemir, Muzaffer Elitaş, İmera, Nihat Altındiş Konserleri düzenlendi."

ULUSLARARASI YARI MARATON VE GASTRONOMİ GÜNLERİ

Ulusal ve uluslararası birçok yarışmacının katılımıyla büyük heyecana sahne olan Uluslararası Kayseri Yarı Maratonu'nun üçüncüsünü gerçekleştirdiklerini hatırlatan Büyükkılıç, Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde 3 gün boyunca birbirinden önemli ve özel etkinliklerin gerçekleştirildiği, Türkiye'nin dört bir yanından katılımcıların olduğu Gastronomi Günleri'nde hem ünlü şeflerden hem de vatandaşlardan tam not aldıklarını ifade etti.

SERGİ, YARIŞMA VE ÇOK SAYIDA ETKİNLİK

5 yılda 2009 adet etkinlikte 6 milyon 217 bin 719 vatandaşa ulaştıklarının altını çizen Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, ayrıca Büyükşehir Belediyesi olarak hem Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı bünyesinde hem de Kayseri'de kültür faaliyetleri denilince akla ilk gelen kurumlardan olan Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK) aracılığı ile çok sayıda birbirinden özel, anlamlı, el emeği göz nuru eserlerin yer aldığı sergi, yarışma ve etkinlik düzenlendiğini söyledi.

Çok önem verdiği birlik, beraberlik ve dayanışmanın en güzel örneklerini sergileyen Başkan Büyükkılıç, yatırım lideri Kayseri'de hizmetten hizmete koşmaya devam ettiklerini vurgulayarak, "Şehrimiz yaptığımız etkinliklerle, kültür sanat çalışmalarıyla adeta festivaller şehri olma yolunda adım attı. 6 bin yıllık tarihî geçmişiyle medeniyetler şehri Kayseri'de düzenlediğimiz dev organizasyonlarla bu güzide kentimizi tanıtmaya, bugüne kadar olduğu gibi yarın da devam edeceğiz" şeklinde konuştu.

BÜYÜKŞEHİR-VALİLİK İŞ BİRLİĞİ İLE MUHTEŞEM BİR GÖRÜNÜME KAVUŞAN SOĞANLI VADİSİ ZİYARETÇİLERLE DOLUP TAŞIYOR

Kayseri Büyükşehir Belediyesi ve Kayseri Valiliğinin, balon uçuşlarıyla birlikte daha da hareketlenen önemli turizm destinasyonlarından olan Soğanlı Vadisi'nin tüm dünyaya tanıtılması için çalışmaları sürüyor.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi ile Kayseri Valiliği iş birliği ve diğer kurum ve kuruluşların destekleri sayesinde masal diyarı Soğanlı Vadisi'nde turizm çalışmalarının çok yönlü olarak sürdürüldüğü faaliyetler meyvesini veriyor.

Kayseri Valiliği ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi iş birliğinde yapılan çalışmalarla muhteşem bir görünüme kavuşan Soğanlı Vadisi, 9 günlük bayram tatilini fırsat bilen vatandaşlarla dolup taştı.

Büyükşehir Belediyesinin tarihî eser restorasyonu, meydan düzenlemesi, yol yapım çalışmaları ve yürüyüş parkurları gibi hizmetleri Kapadokya'nın giriş kapısı olarak anılan Yeşilhisar ilçesi Soğanlı Vadisi'nin tanıtımına büyük katkı sağladı. Önemli bir turizm destinasyonu hâline gelen, televizyon dizilerinin aranan mekânı olan Soğanlı Vadisi, tarih ve doğayı deneyimlemek isteyen ziyaretçilerinin ilgi odağı oldu.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, yerli ve yabancı turistleri Soğanlı Vadisi'ni görmeye davet ederek "Soğanlı Vadimiz, yaptığımız yürüyüş yolları ve meydan düzenlemeleri, tarihî mekânların restore çalışmaları ile çok daha güzel bir turizm alanı hâline geldi. Valimiz Gökmen Çiçek ve emeği geçen tüm kamu, kurum ve kuruluşlara teşekkür ederiz. Hem hemşehrilerimizi hem Türkiye'deki vatandaşlarımızı hem de yabancı turistleri buraya bekliyoruz" dedi.

Kayseri Valisi Gökmen Çiçek de Kapadokya ile yan yana, çok önemli eserleri içinde barındıran, muhteşem coğrafi güzellikleri olan ve Kayseri Valiliği ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde yapılan çalışmalarla muhteşem bir görünüme kavuşan Soğanlı Vadisi'nin harika bir turizm merkezi hâline geldiğini ifade etti.

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ: "KAYSERİ, BİR AÇIK HAVA MÜZESİ"

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, 15-22 Nisan Turizm Haftası dolayısıyla bir mesaj yayımladı. Başkan Büyükkılıç mesajında, Kayseri'nin açık hava müzesi olan kadim ve tabiat güzelliği ile dolu bir kent olduğunu

vurgulayarak, Kayseri'yi turizm şehri yapma hedefiyle hareket ettiklerini ifade etti.

Kayseri'de turizm alanındaki her konuya özgü fazlasıyla zenginlik olduğunu dile getiren Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, "Kayseri'miz gerek 7 bin yıla yaklaşan kadim tarihî mazisi gerekse başta Erciyes gibi heybetli ve güzel bir dağ olmak üzere tabiat güzellikleri bakımından dolu dolu olan ve Anadolu'muzun ortasında, tüm yolların kavşak noktasında, tarihten bugüne baharat yolu da olmak üzere ticaret kervanları üzerinde yer alan konumu itibarıyla önemli bir şehrimizdir. Tüm bu özelliklerinden dolayı Kayseri'miz turizmin de adeta beşiği sayılabilecek ölçüde bir turizm şehri olmayı fazlasıyla hak etmektedir" dedi.

Kayseri'nin turizm noktasında hak ettiği yere gelmesi gerektiğine işaret eden Büyükkılıç, şunları kaydetti:

"Büyükşehir Belediyesinin Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Kayseri Valiliği, ilçe belediyeleri ve turizm konusundaki sivil toplum kuruluşları ile iş birliği ve dayanışma içerisinde bu kaygımızı çekmekte, bu gayretimizi de gütmekteyiz. Ayrıca gayretlerimiz neticesinde gastronomi şehri Kayseri'mizin UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Ulusal Listesi'nde yer almasını sağlayarak önemli bir adım atarken bunun da hakkını verdik, gastronomi çalıştayları, gastronomi günleri düzenleyerek içerisini doldurduk. Koramaz Vadimiz ve yaklaşık 7 bin yıllık kadim geçmişi ile Kültepe'miz yine çabalarımız sonucu Unesco Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer aldı."

Kayseri'yi açık hava müzesi olarak niteleyen Başkan Büyükkılıç, Büyük-

şehir Belediyesinin destek verdiği kazı çalışmaları ile milyon yıllık fosillerin ve tarih öncesi kalıntıların gün yüzüne çıktığını, eserlerin ve kalıntıların ise müzelerde sergilendiğini dile getirdi.

Büyükkılıç, taşınmaz olan tarihî eserlerin de restore edilerek turizme kazandırıldığının altını çizerek "Açık hava müzesi niteliğindeki şehrimizde kazı çalışmalarına destek vererek milyon yıllardan bahsedilen fosillerin ve tarih öncesi pek çok kalıntının gün yüzüne çıkarılmasına vesile olduk. Keykubadiye Sarayı gibi Kızıl Köşk gibi Kayseri Evleri gibi Gavremoğlu Konağı gibi taşınmaz, somut eserlerimizi ise restore ederek turizme kazandırdık. Yeni müzeler açtık, yenilerini açmayı planladık, çalışmaları sürüyor. Şehrimizde 6 adet müze, 18 adet restorasyon, 7 adet kazı desteği, 8 alanda turizm faaliyeti gerçekleştirdik. Kayseri'mizi turizm şehri, müzeler şehri yapma yönünde kararlıyız. Bu güzelliği herkes görmeli" ifadelerinde bulundu.

Kayseri'de turizmin tarih bakımından gayet zengin olmasının yanında Kayseri'nin kültürel ve tabii zenginlikler anlamında da önemli bir yeri olduğunu belirten Başkan Büyükkılıç, "Kayseri sadece tarih bakımından bir turizm kenti değildir. Aynı zamanda kadim tarihinden gelen zengin kültürel değerleri bakımından ve tabii güzellikleri bakımından da önemli bir yer tutmaktadır. Gastronomisi, mahalleleri, gelenekleri görülmeye değer olan şehrimiz, Erciyes Dağı ile Hacer Ormanları ile dünyanın en yüksek ikinci şelalesi Kapuzbaşı, Sultan Sazlığı Kuş Cenneti, Hürmetçi, Sindelhöyük, Soğanlı Vadisi, Koramaz Vadisi ve daha sayamadığım pek çok doğal zenginliği ile yerli yabancı ziyaretçilerini bekliyor. Öte yandan Kayseri'nin sağlık turizmi ile de öne çıkan, yurt dışından dahi pek çok ziyaretçinin sağlık hizmeti almak, sağlık anlamında şehrimizden istifade etmek için geldiği bir kenttir. 15'i akredite olmak üzere 30 civarında sağlık kuruluşu bulunan şehrimiz, sağlık turizminde de kendine yer edinmektedir" diye konuştu.

Kayseri'de turizme hizmet etmek için sanal dünyada da yerlerini aldıklarını ifade eden Büyükkılıç, www.kayseri.com.tr adlı turizm portalı kurduklarını, turizm haritalarını yenilediklerini ve yeni haritalar hazırladıklarını belirterek yeni dönemdeki turizm çalışmalarından bahsetti. Başkan Büyükkılıç, "Şehrimizin önemli tabiat varlıklarından olan Erdemli Vadisi, Soğanlı Vadisi Islah Projesi'ni hayata geçireceğiz. Erciyes ve sarımsaklı bölgelerinde karavan park projelerini hayata geçireceğiz. Geniş katılımlı sağlık turizmi kongresini gerçekleştireceğiz" dedi.

AVRUPALI BÜYÜKELÇİLER, DÜNYADA İLK VE TEK OLAN 7,5 MİLYON YILLIK FOSİLLERE HAYRAN KALDI

Kocasinan ilçesi Yamula Barajı çevresinde bulunan eski Taşhan, Çevril, Emmiler ve Hırka bölgelerinde 2018 yılı Eylül ayında başlayan, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü izinleri ile Kayseri Müzesi Başkanlığında ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi sponsorluğunda yapılan kazı çalışmaları sürerken, bir taraftan da Büyükşehir Belediyesi Kayseri Bilim Merkezindeki laboratuvarda fosilleri ayağa kaldırma çalışmaları devam ediyor.

Açıldığı günden bu yana herkesin merak ettiği Büyükşehir Belediyesi Fuaye Alanı'nda yer alan fosillerin ayaklandırma çalışmaları sergisini, Avrupa Birliği-Kayseri İş Forumu 2024 Programı kapsamında kente gelen Avrupa Birliği büyükelçileri de gezdi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç; Dışişleri Bakan Yardımcısı AB Başkanı Büyükelçi Mehmet Kemal Bozay, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut ve 17 büyükelçinin yer aldığı 21 kişilik heyete fuaye alanında dünya jeoloji tarihine ışık tutan 7,5 milyon yıllık fosillerin ayaklandırma çalışmalarının yer aldığı sergiyi gezdirerek çalışmalar hakkında bilgiler verdi.

Başkan Büyükkılıç, dünyanın paleontoloji tarihine Kayseri'den ışık tuttuklarını belirterek, bilim insanlarının "Choerolophodon" diye belirlediği ve "Fillerin Atası" olarak nitelenen 7,5 milyon yıl öncesine ait bozulmamış fosilin, dünyadaki ilk ve tek örnek olarak dikkat çektiğini anlattı.

Büyükkılıç, bu fosillerin sergileneceği bir fosil müzesini de hayata geçireceklerini misafirlerine aktarırken, Avrupalı misafirler de bu dünya paleontoloji tarihine ışık tutacak olan fosillere hayran kaldıklarını dile getirdiler.

"FOSİLLERİ BU KADAR İYİ DURUMDA GÖRMEK, GERÇEKTEN ÇOK ETKİLEYİCİ"

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut fosillerin çok etkileyici olduğunu belirterek "Fosil uzmanı değilim. Fakat bu kadar eski fosilleri bu kadar iyi durumda görmek, gerçekten çok etkileyici. Eminim ki hâlihazırda belediyenin üzerinde çalışmakta olduğu müze, ileride gerek turistler için gerekse şehir halkı için çok büyük bir cazibe merkezi olacaktır" diye konuştu.

Sergide, 2018 yılından bu yana çıkarılan birçok farklı türdeki canlının fosilleri, bu fosiller kullanılarak elde edilen replika ayaklandırmaları ve Proboscidae (Hortumlugiller), Bovidae (Boş Boynuzlular) ve Giraffidae (Zürafagiller) ailelerinden türler sergileniyor.

BÜYÜKŞEHİR KAYMEK'İN 2'NCİ İSTİKLAL MARŞI OKUMA YARIŞMASI'NIN KAZANANLARI BELLİ OLDU

Kayseri Büyükşehir Belediyesi KAYMEK A.Ş. tarafından 12 Mart İstiklal Marşı'nın kabulü yıl dönümü kapsamında "İstikbal İstiklale Ses Veriyor" sloganıyla düzenlenen ve toplam 837 gencin katıldığı 2'nci

İstiklal Marşı Okuma Yarışması'nda kazananlar belli oldu.

Çocuklar ve gençler başta olmak üzere tüm vatandaşlara yönelik kültürel ve sosyal etkinlikler düzenleyen Büyükşehir Belediyesi, Türk milleti için ayrı bir önemi ve anlamı olan özel günler kapsamında özel etkinliklerini Kayserililerle buluşturmaya devam ediyor. Bu kapsamda, Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK) tarafından İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı ve Türk milletine armağan ettiği İstiklal Marşı'nın kabulünün yıl dönümü dolayısıyla düzenlenen İstiklal Marşı Okuma Yarışması bu yıl da yoğun ilgi gördü.

Gençlerin İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy'un düşünce dünyasını, Türk-İslam mefkûresini, millete olan bağlılığını anlayarak özümsemelerini sağlamak amacıyla "İstikbal İstiklale Ses Veriyor" sloganıyla düzenlenen yarışmaya Kayseri il sınırları içerisinde eğitim gören veya ikamet eden 4-11 ve 12-18 yaş arası iki farklı kategoride toplam 837 başvuru alındı.

JÜRİ DEĞERLENDİRME TOPLANTISINI GERÇEKLEŞTİRDİ

Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk, İşletme ve İştirakler Daire Başkanı Cenani Ayaydın, KAYMEK Müdürü

Denizhan Burhan Çanakpınar ve alanında uzman eğitmenlerin yer aldığı jüri tarafından, her iki kategoride de İstiklal Marşı'na hâkimiyet, coşkulu okuma, istiklal ruhunu yansıtma, duygu katma, dekor, seslendirme hızı, beden dili (jest ve mimik), vurgu, tonlama ve diksiyon gibi kriterler göz önünde bulundurularak başvurular jüri tarafından hassasiyetle değerlendirildi.

Başvuruların değerlendirilmesi sonucu iki farklı kategoride dereceye giren gençlerden birincilere 10" tablet, ikincilere 8" tablet ve üçüncülere 7" tablet; mansiyon olarak iki farklı kategorideki üçer kişiye akıllı saat armağan edildi. Ödül töreni, İstiklal Marşı'nın Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü olan 12 Mart 2024 Salı günü saat 14.00'te Kayseri Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda gerçekleştirildi.

İŞTE YARIŞMADA DERECEYE GİRENLER

Bu kapsamda dereceye giren yarışmacılar şu şekilde oldu:

4-11 yaş grubunda birinci Elif Eslem Yılmaz, ikinci Nisa Gül Güven, üçüncü Süleyman Doğanay olurken Fatma Erva Alçı, Işılay Çalışır ve Irmak Mira Keske mansiyon ödülüne layık görüldü. 12-18 yaş grubunda ise birinci Ümmihani Oğuz, ikinci Zeynep Meva Şimşek ve üçüncü İlke Avvuran olurken Öykü Şen, Yaren Kaplan ve Lin Medeniye ise mansiyon ödülüne layık görüldü.

BÜYÜKŞEHİR KAYMEK, İLÇELERDEKİ TATİL ŞENLİĞİNDE 2 BİN 500 ÇOCUĞA ULAŞTI

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, her yaştan her kesimden vatandaşa altyapı ve ulaşım gibi hizmetlerin yanında sosyal ve kültürel türden hizmetleri de ulaştırıyor. Bu kapsamda çocuklar için hafta sonlarında tatil şenliği gerçekleştiren Büyükşehir KAYMEK, binlerce öğrenciye eğlence ve hediyelerle ulaştı.

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın liderliğindeki Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hizmet veren, kültür ve eğitim işlerini yürüten Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş. (KAYMEK), sosyal belediyecilik ve gönül belediyeciliğinin en güzel örneklerini vermeyi sürdürüyor.

Bu kapsamda, KAYMEK tarafından hafta sonlarında ilçelerde gerçekleştirilen tatil şenliği etkinliği ile Büyükşehir, çocukların eğlenceli ve güzel vakit geçirmesine imkân tanıyor.

İLÇELERDE 2 BİN 500 ÇOCUĞA ULAŞILARAK HEDİYELER VERİLDİ

Ara tatil ve hafta sonu tatilleri ile ilçelerde öğrenim gören çocuklarla buluşan KAYMEK ekipleri, "hediyeli yarışmalar, sihirbaz gösterisi, maskot, çocuk dansları, yüz boyama, bubble show, pamuk şekeri, mısır ikramı, sürpriz hediyeler" gibi etkinlikler düzenledi. Söz konusu etkinliklerde toplam 2 bin 500 çocuğa ulaşılırken, onlara sürpriz hediyeler de verildi.

İlgi gören ve ücretsiz gerçekleştirilen tatil şenliği etkinliklerinde 9 ilçeye ulaşıldı.

BÜYÜKKILIÇ: "DÜNYADA ÖRNEĞİ OLMAYAN KAYADAN OYMA MÜZEMİZ İÇİN 25 BİN ESER GELECEK"

Kültepe Kaniş-Karum'u dünyaya tanıtacak olan kayadan oyma Kültepe Müzesinde sona yaklaşıldığını belirten Başkan Büyükkılıç, "Kayadan oyma yer altı müzesi bitti, Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile anlaştık,

25 bin civarında oradan çıkan eser teslim edilecek" dedi.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesinin dünyada örneği olmayan kayadan oyma işlemiyle yer altı müzesi konumundaki Kültepe Müzesi'nde sürdürülen çalışmalarda sona yaklaşıldığını söyledi.

Kayseri'de 6 bin yıllık köklü geçmişi olan Kültepe Kaniş-Karum'dan çıkan eserlerin sergileneceği Kültepe Müzesi'nde çalışmalar hummalı bir şekilde devam ederken, Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, yapımı devam eden kayadan oyma Kültepe Müzesi projesinde sona yaklaşıldığını ifade etti.

Kayadan oyma müzenin son durumu hakkında bilgiler paylaşan Başkan Büyükkılıç, "Sivas yolu üzerinde 3 bin 500 metrekare büyüklüğünde kayadan oyma yer altı müzesi bitti, içerisinde altyapısı tamam, eserlerin sergileneceği projelendirme çalışmaları sürüyor. Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile anlaştık, 25 bin civarında oradan çıkan eser teslim edilecek" diye konuştu.

Büyükkılıç, Türkiye'de ve dünyada kendisinden söz ettiren bir müze çalışması olacağını vurgulayarak "Bizim bu müzemiz kendisinden söz ettirecek olan dünyada bir önemli çalışma. Aynı zamanda Kayseri'yi müzeler şehri yapma yönünde tam 12 tane de müze çalışmamız var" dedi.

Başkan Büyükkılıç, başka bir örneği olmayan müzenin kente hayırlı uğurlu olmasını temenni etti.

BÜYÜKŞEHİR'DEN ŞİİR DOLU MUHTEŞEM BİR GECE

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen Nurullah Genç ve İbrahim Sadri ile Şiir Vakti Programı'na katıldı.

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Kayseri Büyükşehir Belediyesi, kültürel mirasların eşsiz örneklerine ev sahipliği yapan kadim kent Kayseri'de kültür sanat alanındaki hizmetleri ön plana çıkarmaya ve etkinlikleri vatandaşlarla buluşturmaya devam ediyor.

Bu kapsamda ünlü şairler Nurullah Genç ve İbrahim Sadri, Kadir Has Kültür Sanat Merkezi'nde gerçekleşen Şiir Vakti Programı ile Kayserililerin yüreklerine dokundu.

Şair Nurullah Genç'in şiirleri, kulaklara ve gönüllere sesiyle dokunan İbrahim Sadri'nin şiirleri sanatseverlere unutulmaz bir gece yaşattı.

Programa katılan Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç da sahneye çıkarak, "Şiir sever dostlar, bu iki güzel dostumuzu dinlemek üzere teşrif eden kardeşlerimize hayırlı geceler diliyorum. Bu iki güzel insan şehrimizi bereketlendirdiler" dedi.

Programda emeği geçenlere teşekkür eden Başkan Büyükkılıç, "Sizler de bizleri yalnız bırakmıyorsunuz, minnet duyuyor, teşekkür ediyoruz. Bizler de sizlere layık olmaya çalışıyoruz, ekibimize bu güzel organizasyonu yaptığı için ayrıca teşekkür ediyorum" diye konuştu.

Büyükkılıç tarafından şairler Nurullah Genç ve İbrahim Sadri'ye çiçek takdim edildi.

DÜNYA, KAYSERİ ERCİYES'TEKİ BU ŞAMPİYONAYI İZLEDİ

Türkiye'de ilk kez Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde yapılan ve 3 milyara yakın kişinin yaşadığı dünyanın 140 ülkesinde canlı yayımlanan Snowcross Dünya Şampiyonası'nın 2024 sezonu, Türkiye'nin en büyük kış sporları merkezi Erciyes'te

yapıldı. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde gerçekleşen İstikbal SNX TÜRKİYE yarışını büyük mücadele sonrası Norveç'ten Magnus Reıten kazandı.

Cumhurbaşkanlığı himayelerinde Kayseri Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Erciyes A.Ş. ve Motosiklet Federasyonu iş birliğinde ilk kez Türkiye'de Erciyes'te gerçekleşen Dünya Snowcross Şampiyonası, büyük bir heyecana ve coşkuya sahne olurken, adeta tüm dünyada sporseverler Kayseri Erciyes'i izledi.

İstikbal SNX TÜRKİYE yarışının ödül töreni, yarışların tamamlanmasının ardından Kayseri Erciyes Kayak Merkezi'nde yapıldı. Ödül törenine Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, Kayseri Milletvekili Dr. Murat Cahid Cıngı, Talas Belediye Başkanı Mustafa Yalçın, FIM Temsilcisi Hamad Alsaif, Türkiye Motosiklet Federasyonu Başkanı Bekir Yunus Uçar, Türkiye Motosiklet Federasyonu Asbaşkanı Mahmut Nedim Akülke, Asbaşkan Ogün Baysan, Kayseri Erciyes A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Elcuman katılarak ödül verdi.

Cumhurbaşkanlığı himayelerinde gerçekleşen İstikbal SNX TÜRKİYE yarışını büyük mücadele sonrası Norveç'ten Magnus Reıten kazandı. İkinci ABD'li Jesse Kırchmeyer, üçüncü Avusturya'dan Elias Bacher oldu. Ayrıca, İstikbal SNX TÜRKİYE'ye katılan kadın yarışçılar İsveç'ten Ida Rosell, İsviçre'den Samantha Gıllıeron ve ABD'den Kelly Jean Collıer'a da hatıra plaketleri verildi.

VALİ ÇİÇEK: "KUSURSUZ YAPILAN BU ORGANİZASYONDA EMEĞİ GEÇENLERİ TEBRİK EDİYORUM"

Ödül törenin ardından plaket takdiminde konuşan Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, "Çok güzel bir dünya şampiyonasını yüzümüzün akıyla tamamlamış olduk. Güzel bir organizasyondu, inşallah Erciyes'te bundan sonra çok daha coşkulu dünya şampiyonaları yapacağız. Bu ilkiydi, inşallah geleneksel hâle gelecek. Kusursuz yapılan bu organizasyonda emeği geçenleri tebrik ediyorum" diye konuştu.

ELCUMAN: "SPORUN, SPORCUNUN ŞEHRİDİR KAYSERİ"

Ödül Töreni'nin ardından düzenlenen basın toplantısında konuşan Kayseri Erciyes A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Elcuman, "Avrupa Spor Şehri'ne hoş geldiniz. Kayseri, ACES tarafından spor şehri seçildi. Sporun, sporcunun şehridir Kayseri. Gerek Kayseri merkezde gerekse

Erciyes'te hem yaz hem de kışın sportif faaliyetimiz var. Burası iddia ediyorum Türkiye'nin en büyük ve en iddialı Yüksek İrtifa Merkezi olacak. Şu anda toplam 8 futbol sahamız, 1 yüzme havuzumuz ve kapalı spor salonumuz var. Bu sene tam olimpik atletizm pistinin inşasına başlıyoruz" diye konuştu.

"KAYSERİ'NİN ORGANİZASYON GÜCÜNÜN NE KADAR BAŞARILI OLDUĞUNU BİR KEZ DAHA GÖSTERMİŞ OLDUK"

Birçok uluslararası organizasyona imza attıklarını ifade eden Elcuman, "Kayseri Büyükşehir Belediyesinin, Spor A.Ş.nin, Erciyes A.Ş.nin, tüm şirketlerimizin, aslında Kayseri'nin organizasyon gücünün ne kadar başarılı olduğunu bir kez daha göstermiş olduk. Millet Bahçemizde de Türkiye'nin ikinci en büyük BMX parkurunu yaptık. Sık sık görüşeceğimizi düşünüyorum" dedi.

CINGI: "ÇOK MUTLUYUZ, ÇOK GURURLUYUZ"

Kayseri Milletvekili Murat Cahid Cıngı da toplantıda şu ifadeleri kullandı: "Bugün çok gururluyuz. Erciyes sadece bizim değil, şehrimizin göz bebeği. Ama biz dünyanın göz bebeği olsun diye uğraştık yıllardır. Burada tabii Kayseri Büyükşehir Belediyemizin emekleri, yatırımları, Erciyes A.Ş.nin burada yaptığı fedakârca çalışmalar. Ama çok şükür şimdiye kadar 'Erciyes Kayseri Tur' ibaresini uluslararası birçok televizyon üstüne yazdırmayı başardık. Burada şehrin bir başarı hikâyesi var. Çok mutluyuz, çok gururluyuz. Çünkü hayal ettiğimiz ve çok üzerinde çalıştığımız bir başarıyı yakalamış olduk. Şimdiye kadar defalarca Avrupa Kupaları, Dünya Kupaları yaptık. En zor organizasyondu. Bu organizasyonu ciddi bir başarı ile neticelendirdik. Erciyes'i işletmeye başlattığımız ilk günden itibaren biz buradan 4 mevsim nasıl faydalanırız bunun kaygısının içerisinde olduk. Burada plaj voleybolu uluslararası kupası yapıldı. Hep ilklerin adresi olduk. Şehrimiz adına büyük onur ve sevinç içerisindeyiz."

Milletvekili Cıngı, Kayseri Büyükşehir Belediyesinin sporda harika işler yaptığına vurgu yaparak, "Şehir merkezinde ve dağda Spor A.Ş. bütün sportif branşlarda hem tesis yapan hem de o tesisleri yürüten ve de sporcu yetiştiren Türkiye çapında iddialı kuruluş. Onlar dağda 3 bin 650 çocuğa kayak öğrettiler" diye konuştu.

ASBAŞKAN AKÜLKE: "TÜM KAYAK MERKEZLERİ TÜRKİYE'NİN MARKA VE EN BÜYÜK KAYAK PİSTİ ERCİYES'İ ÖRNEK ALMALILAR"

Türkiye Motosiklet Federasyonu Asbaşkanı Mahmut Nedim Akülke ise Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı ve tüm birimlerine teşekkür ederek, "A'dan Z'ye çok büyük bir emek var. Ülkemizin spor turizmi ile çok daha farklı yerlere geleceğine inanıyoruz. Bu konuda Kayseri'nin yöneticileri bu vizyona sahip" şeklinde konuştu. Akülke, tüm kayak merkezlerinin Türkiye'nin marka ve en büyük kayak pisti Erciyes'i örnek almaları gerektiğini ifade etti.

İstikbal SNX TÜRKİYE Şampiyonu Magnus Reıten de "İlk motosikleti geçmek zordur her zaman. Bir fırsatını buldum ve geçtim. Bundan sonraki yarış daha zor olacak. Hazırlanarak daha iyisini yapmaya çalışacağım" dedi.

Yarışmada ikinci olan Jesse Kırchmeyer ise "İlk yarışta çok çekişmeli yarıştık. Az bir farkla kazandım. Ancak ikinci yarışta çok sıkıştırılınca geride kaldım. Sonraki yarışta daha iyi olacaktır" şeklinde konuştu.

Üçüncü olan Elias Bacher ise "Dün yaşadığım probleme rağmen, bugün kazanmayı bildik. Omuzum çıktı. Geride kaldım ama kürsüye yetiştim. Bir sonraki yarışa yetişmeye çalışacağım." dedi.

9 farklı ülkeden yarışçıların mücadele ettiği İstikbal SNX TÜRKİYE'de yapılan elemelerin ardından 16 yarışçı start aldı. Türkiye'nin motokros şampiyonları Şakir Şenkalaycı ve Galip Alp Baysan İstikbal SNX TÜRKİYE yarışıyla Snowcross Dünya Şampiyonası'nda yarışan ilk Türk yarışçılar olarak tarihe geçti.

Snowcross Dünya Şampiyonası'nın ikinci ayağı 14 Nisan'da Finlandiya, üçüncü ve son ayağı 21 Nisan'da Norveç'te yapılan etaplarla tamamlandı.

Uluslararası Motosporları Federasyonu (FIM) ve Türkiye Motosiklet Federasyonu'nun (TMF) organizasyonunda Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kayseri Valiliği, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Erciyes A.Ş., Spor Toto, SASAD destekleriyle İSTİKBAL SNX Türkiye, Erciyes Kayak Merkezi'nin ev sahipliğinde yapıldı.■
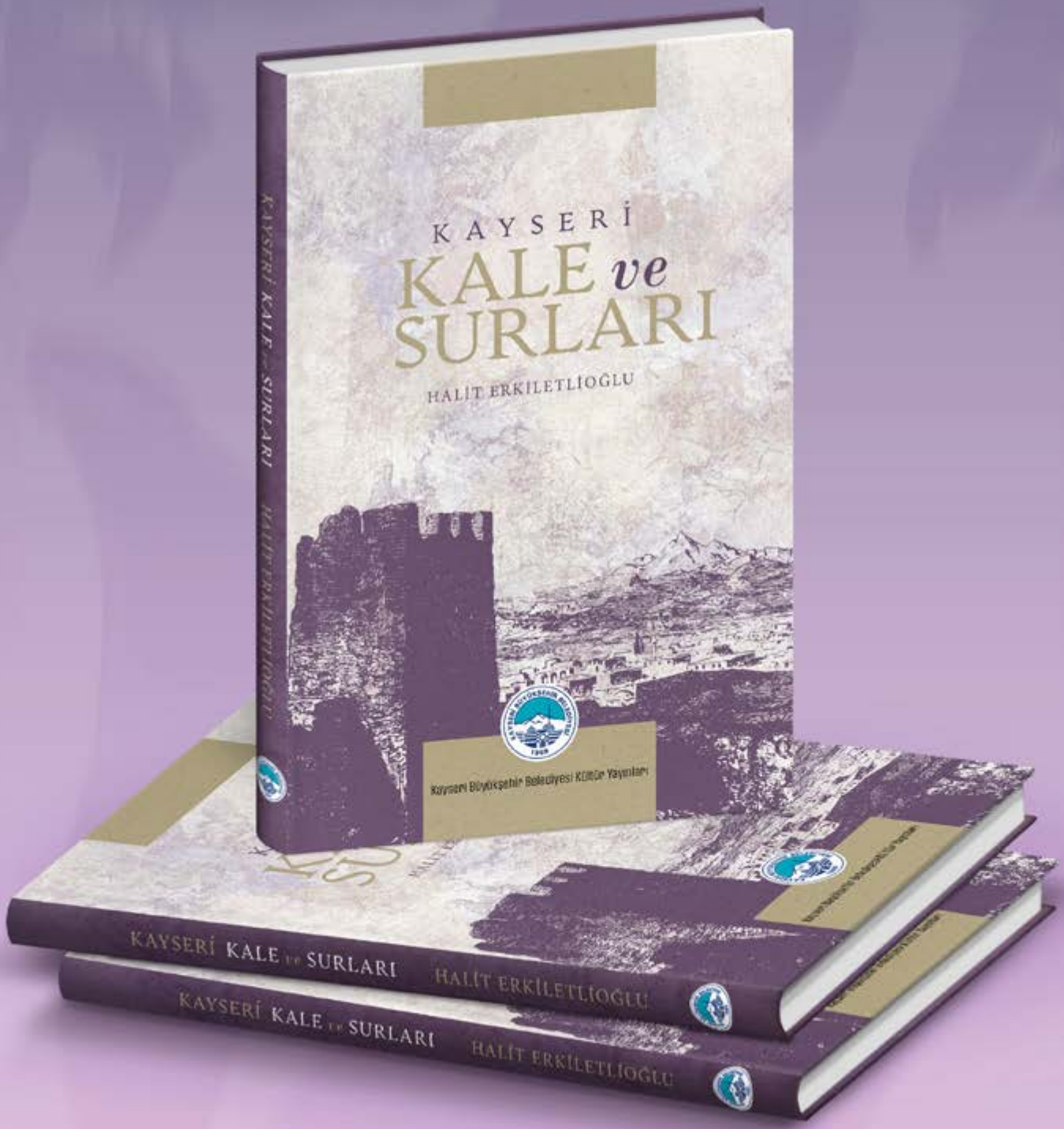
Kayseri Kale ve Surları kitabı
Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınlarından çıktı